

ŽUPAN

Številka: 9001-6/2025

Datum: 25. 9. 2025

17. SEJA OBČINSKEGA SVETA OBČINE BREŽICE, dne 13. 10. 2025

**ZADEVA: PREDLOG STRATEGIJE STAROSTI PRIJAZNE OBČINE BREŽICE
ZA OBDOBJE 2026 - 2036**

PRIPRAVIL: OBČINSKA UPRAVA OBČINE BREŽICE; ODDELEK ZA
DRUŽBENE DEJAVNOSTI, GOPODARSTVO,
KMETIJSTVO IN RAZVOJ

PREDLAGATELJ: župan Ivan MOLAN

POTEK POSTOPKA: Redni postopek – prva obravnava

NAČIN SPREJEMA: Z večino opredeljenih prisotnih članov sveta

UVODNIČAR: Matejka GERJEVIČ, vodja Oddelka za družbene
dejavnosti, gospodarstvo, kmetijstvo in razvoj
Predstavnik pripravljavca dokumenta Inštitut Antona
Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje,
Ljubljana

**PREDLOG SKLEPA: Sprejme se Predlog Strategije starosti prijazne občine
Brežice za obdobje 2026-2036 in načrt aktivnosti za leto
2026.**

Ivan MOLAN
župan

Prilogi:

- Predlog Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 – 2036 s študijo Staranje in medgeneracijsko sožitje v Občini Brežice in Letnim načrtom aktivnosti za leto 2026 ter z obrazložitvijo;
- Predlog Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 – 2036 s študijo Staranje in medgeneracijsko sožitje v Občini Brežice in Letnim načrtom aktivnosti za leto 2026.

ŽUPAN

Številka: 007-5/2024
Datum: 25. 9. 2025

OBČINSKEMU SVETU OBČINE BREŽICE

ZADEVA: Predlog Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 - 2036

Na podlagi 21. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo, 27/08 - odl. US, 76/08, 79/09, 51/10, 84/10 - odl. US, 40/12 - ZUJF, 14/15 - ZUUJFO, 76/16 - odl. US, 11/18 - ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 - ZIUZEOP-A, 80/20 - ZIUOOPE) in 27. člena Statuta Občine Brežice (Uradni list RS, št. 100/21 in 37/25), posredujem v obravnavo in sprejem Predlog Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026-2036.

Občinskemu svetu predlagam, da sprejme naslednji

SKLEP

Sprejme se Predlog Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026-2036 in načrt aktivnosti za leto 2026.

OBRAZLOŽITEV:

Staranje prebivalstva je eden največjih izzivov sodobne družbe, ki zahteva premišljeno ukrepanje in predstavlja izziv za iskanje smiselnih rešitev za izboljšanje življenja ljudi v tretjem življenjskem obdobju. Temu demografskemu trendu je izpostavljena tudi občina Brežice, saj statistični podatki kažejo, da sodi med občine z najvišjim deležem starajočega se prebivalstva. Delež starejših od 65 let v občini Brežice znaša 24,24 %, kar pomeni, da slovensko povprečje, ki znaša 22,14 %, presega za 2,1 %. Na podlagi pričujočih podatkov je moč sklepati, da se bosta v naslednjih desetletjih skokovito povečala tako število, kot tudi delež starejših občanov.

V želji, da bi Brežice v prihodnosti predstavljale prijazen dom za vse generacije – kraj, kjer bodo starejši občani lahko ostali aktivni, samostojni in vključeni v življenje skupnosti, mlajši pa bodo odkrivali vrednost sodelovanja in spoštovanja starejših, se je Občina Brežice odločila, da s sistematičnim pristopom nadgradi dosedanje delo na področjih staranja, sožitja med generacijami in dolgotrajne oskrbe.

S pripravo Strategije starosti prijazne občine (v nadaljevanju Strategije) pristopamo tudi v Svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin (*angl. WHO Global Network of Age friendly Cities and Communities*), ki deluje pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije. Program v

Sloveniji koordinira Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje iz Ljubljane (IAT). Od leta 2010, ko so se Starosti prijaznim mestom in občinam pričela pridruževati še druga mesta in občine, se je slovenska mreža razširila na nekaj več kot 18 članic.

Program Starosti prijaznih mest in občin (SPMO) na svetovni in slovenski ravni povezuje občine, ki imajo skupno vizijo spreminjati skupnosti v kraje, v katerih se je dobro postarati. Občinam nudi smernice, prenos dobrih praks in strokovno pomoč, da so pri svojih prizadevanjih, postati starosti prijaznejše, čim bolj učinkovite in uspešne. Program prav tako spodbuja sistematičen teh hkrati konkreten in postopen proces, ki je v pomoč lokalnim skupnostim pri približevanju zastavljenemu cilju – postati bolj prijazne do starosti.

V okviru programa SPMO občina tako sama oceni, kaj mora in zmore storiti, da bo staranju in starosti prijaznejša. Na podlagi ocene, v nadaljevanju občina začrta strateške usmeritve ter konkretne korake, ki jim bo nato v prihodnjih letih tudi sledila.

Eden izmed glavnih pogojev za vključitev v mrežo je priprava in sprejem Strategije za obdobje od 2026 do 2036.

Kakor za reševanje težkih in kompleksnih problemov, tudi za reševanje demografske krize velja, da se lahko do pravih rezultatov pride samo skupaj, to pomeni s sodelovanjem politike, uprave, lokalne in nacionalne stroke, civilne družbe in starejših ljudi samih. Aktivno sodelovanje vseh naštetih deležnikov, predstavlja enega najpomembnejših elementov programa SPMO.

Za izvajanje tovrstnih aktivnosti je ključnega pomena oblikovanje lokalne akcijske skupine, ki skrbi za kakovostno izpeljavo vseh korakov cikla programa starosti prijazne občine na lokalni ravni – od pregleda stanja, do evalvacije in spremljanja napredka.

Sam proces izdelave študije in Strategije je tako temeljil na aktivnem vključevanju lokalne skupnosti in se je začel v drugi polovici leta 2024, ko je župan Občine Brežice imenoval Lokalno akcijsko skupino starosti prijazne občine Brežice (LAS SPO Brežice). V okviru skupine so pri pripravi Strategije sodelovali predstavniki Dom upokojencev Brežice, Zdravstvenega doma Brežice, Centra za krepitev zdravja Brežice, Centra za socialno delo Posavja, enote Brežice, VGC Brežice, območnega združenja Rdečega Križa, Karitas Brežice, Društva upokojencev Brežice, projekta Starejši za starejše, Šole zdravja Brežice, Zavoda Sopotniki, Aktiva ravnateljev osnovnih šol, Občine Brežice.

LAS SPO Brežice se je s predstavniki pripravljavcev študije in Strategije sestala na šestih delavniških srečanjih, ki so bila širše odprta tudi za predstavnike zainteresirane javnosti. V letu 2024 sta bili izvedeni dve srečanji, v letu 2025 pa še štiri.

17. 10. 2024 je bilo izvedeno uvodno delavniško srečanje, na katerem je bilo obravnavano zbiranje potreb, razdeljeni pa so bili tudi vprašalniki. 28. 11. 2024 je potekalo drugo delavniško srečanje skupine in pripravljavca dokumentov. Na razširjenem srečanju je bila zbrana prva slika stanja na obravnavanih osmih področjih. Na tretjem in četrtem srečanju, 6. 2. 2025 in 13. 3. 2025, je bila skupaj s predstavniki občinske uprave podrobneje analizirana slika stanja po področjih ter raziskane možnosti za uresničevanje. Na petem delavniškem srečanju, 10. 4. 2025, je bil predstavljen osnutek ciljev in prioritarnih ukrepov. Na zadnjem, šestem srečanju, 18. 9. 2025, pa je bil članom skupine in predstavnikom občinske uprave predstavljen osnutek

prvega letnega načrta. Posebej so vzporedno potekala tudi usklajevanja s koordinaticama starosti prijazne občine Brežice, direktorico občinske uprave ter županom.

Naloge LAS SPO Brežice so bile, da poskrbi, da individualni, politični in komercialni interesi ne bi prevladali nad skupnim dobrim, da s čim širšim krogom ljudi in širšo javnostjo izmenja informacije in poveže vse deležnike.

Pripravo študije in Strategije je, na podlagi podpisane pogodbe o pripravi dokumenta, vodil slovenski nacionalni IAT. Z namenom sistematičnega dela, sta dokumenta pripravljena na temelju treh virov. Prvi vir, iz katerega so pripravljavci Strategije črpali, so mnenja občanov in ključnih deležnikov, ki so bila pridobljena na podlagi vrnjenih kvalitativnih vprašalnikov, ki so jih izpolnile različne kategorije občanov ter preko delavniških srečanj z LAS SPO Brežice. Drugi vir predstavljajo relevantni javno dostopni podatki in občinski viri, tretji vir pa svetovna in domača strokovna spoznanja in dobre izkušnje s področja gerontologije in medgeneracijskega sožitja – zlasti dobre prakse in program Svetovne zdravstvene organizacije starosti prijazne lokalne skupnosti.

Priprava študije odgovarja prvemu koraku programa SPMO – ugotavljanju stanja: potreb, želja iz zmožnosti za področje staranja in medgeneracijskega sožitja. S tem predstavlja izhodiščno točko za oblikovanje Strategije ter vseh naslednjih akcijskih oziroma letnih načrtov.

Študija vsebuje podrobnejšo demografsko sliko občine Brežice, temeljit popis programov, storitev in akterjev ter sliko stanja na devetih področjih:

- storitve zdravstva in oskrbe,
- socialna vključenost in družabno življenje starejših,
- medgeneracijsko sožitje,
- ozaveščanje, informiranje in digitalno opismenjevanje,
- materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost,
- infrastruktura, zunanje površine in javni objekti,
- bivališča,
- mobilnost in prevozi,
- skrb za vključevanje skupnosti v celoten razvoj občine na področju staranja in sožitja.

Za vsako izmed devetih področij so v študiji opredeljena sodobna strokovna spoznanja, usmeritve za delo v praksi in opis stanja v občini Brežice, ki je bil narejen na podlagi raziskovalnega dela s ključnimi deležniki, izpolnjenih vprašalnikov ter javno dostopnih podatkov. K vsakem izmed devetih področij je dodan tudi strokovni komentar na sliko stanja v občini.

V Strategiji je načrtana smer razvoja starejšim ljudem in vsem generacijam prijazne občine ter razvijanje skupnostnih programov za zadevno področje. Strategija tako predstavlja:

- podlago za načrtovanje posameznih akcij v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi razvoja področja,
- osnovo za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije ter
- izhodišče za vzpostavljanje potrebnih struktur za zdravo staranje, integrirano dolgotrajno oskrbo v skupnosti in krepitev solidarnega sožitja v njej.

Strategija je razdeljena na osem vsebinskih poglavij, ki so razporejena v štirih delih. V prvem delu z naslovom Priprava Strategije starosti prijazne občine, ki vsebuje prvo in drugo poglavje, je podrobneje opisana umestitev, namen in opis Strategije ter sam proces njene priprave.

Drugi del Strategije so Izhodišča – sestavljata ga poglavji tri in štiri, ki predstavljata temelj Strategije, saj so na njuni osnovi zgrajena vsa ostala poglavja. Tretje poglavje je posvečeno opredelitvi vsebinskih izhodišč in razvojnih nalog, četrto pa povzame glavna spoznanja iz Študije Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice.

Tretji del obravnava Vizijo razvoja – začrta namreč dolgoročno perspektivo dela in vsebuje poglavji pet in šest. V petem poglavju so opredeljeni strateški cilji in podcilji, vsak podcilj pa je opremljen tudi z naborom ukrepov, ki za izvajanje Strategije še niso zavezujoči. Iz tega nabora se praviloma dvakrat v obdobju izvajanja Strategije – za vsakih pet let posebej, pripravi izbor ukrepov, ki jih bo Občina Brežice v tem obdobju poizkusila izvesti. V šestem poglavju, z naslovom Prioritetni ukrepi za obdobje od 2026 – 2031, se tako nahaja izbor ukrepov za prvo petletko.

Četrta, in s tem zadnji del Strategije, se imenuje Skrb za uresničevanje Strategije ter prav tako vsebuje dve poglavji. V sedmem poglavju – Mehanizmi za uresničevanje Strategije – je opisano, na kakšen način se bo Strategija uresničevala v praksi. Poleg izbora ukrepov in opisa kadrovskih in finančnih virov, predstavlja najpomembnejši element za uresničevanje Strategije Letni načrt. V njem so opisane konkretne aktivnosti, ki bodo v posameznem letu pripomogle k uresnitvi izbranih ukrepov in s tem povezanih izbranih ciljev in podciljev Strategije, hkrati pa so v njem aktivnosti tudi finančno in kadrovske ovrednotene. Osmo poglavje je namenjeno evalvaciji uresničevanja Strategije v praksi.

Osrednji del Strategije predstavljajo strateški cilji, ki začrtajo smer razvoja na področju dolgotrajne oskrbe, zdravega staranja in učenja celotnega prebivalstva na novo solidarnost med generacijami za obdobje desetih let. So orientacija pri načrtovanju posameznih akcij v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi in so pripravljeni na podlagi vizije občine ter strokovnih smernic, ki sledijo področjem SPMO.

Strateški cilji Strategije za obdobje 2026 – 2036 so:

- Vzpostaviti in vzdrževati celovit in kakovosten sistem občinske integrirane dolgotrajne oskrbe, ki omogoča, da lahko občani do konca življenja ostanejo doma ali pa vsaj v domačem okolju.
- Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje.
- Spodbujati medgeneracijsko druženje in učenje nove solidarnosti med generacijami ter skrbeti za medgeneracijsko družbeno pravičnost.
- Vzpostaviti vključujoč in dostopen sistem obveščanja in ozaveščanja o staranju, oskrbi in sožitju med generacijami, ki krepi informiranost občanov, spodbuja medgeneracijsko razumevanje ter podpira sodelovanje vseh deležnikov v občini Brežice.
- Omogočiti starejšim občanom enakovredno in varno vključevanje v digitalno družbo s spodbujanjem digitalnega opismenjevanja, prilagojene podpore ter dostopom do digitalnih storitev.
- Urejati starosti prijazno infrastrukturo, zunanje površine in javne objekte.
- Vzpostaviti in razvijati raznolike, dostopne in trajnostno načrtovane oblike bivanja, ki omogočajo čim daljše samostojno življenje starejših, spodbujajo medgeneracijsko sobivanje ter so prostorsko in vsebinsko integrirane v lokalno okolje.
- Krepi materialno preskrbljenost in zaščito starejših kot temelj njihove varnosti in dostojanstva v skupnosti.
- Razvijati varne, prilagodljive in skupnostno podprte oblike prevoza, ki starejšim omogočajo dostop do storitev, dejavnosti in socialnih stikov.

- Skrb za celostni razvoj občine na področju Starosti prijazne skupnosti: skrb za sodelovanje deležnikov, uresničevanje Strategije ter povezanost s Svetovno in Slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin.

Gre za celostni nabor, narejen tako na potrebah in predlogih občanov, kot dobrih praksah iz Slovenije in tujine, ki daje Strategiji širino. Ne gre torej za seznam vsega, na čemer bo Občina Brežice v naslednjih letih delala, pomaga pa, da se na dolgi rok ne izgubi v malenkostih, da ne pade v past, da bi iz leta v leto delala zgolj na enem pod-področju, da, v kolikor se pojavi ustrezen razpis ali financiranje za določeno pod-področje, glede na smiselnost lahko določene prioritete tudi zamenja.

Eden izmed pomembnejših delov Strategije je sicer njeno šesto poglavje, ki predstavlja operativno plat dokumenta in govori o prioritetnih ukrepih. Ti ukrepi so izbor ukrepov za obdobje petih let in služijo praktičnemu delu v določenem obdobju. Predstavljajo osnovo za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije ter podlago za merjenje napredka na področju staranja in medgeneracijskega sožitja.

Ukrepi so bili izbrani in dodelani na podlagi dveh delavniških srečanj z LAS SPO Brežice in pripravljavcem Strategije – IAT, kjer so bila podrobneje pregledana vsa področja slovenske in svetovne zdravstvene organizacije in njihova pod-področja ter v sodelovanju z občinsko upravo in vodstvom Občine Brežice.

Ukrepi so po teži med seboj enakovredni – zaporedje ukrepa torej ne pomeni pomembnosti ukrepa, temveč sledi sosledju področij in strateškim ciljem, ki jih prioritetni ukrep pokriva. Ukrepe se uresničuje v celoti oziroma postopoma na podlagi pripravljenih letnih načrtov, pri čemer se uporabljajo različne, za izvedbo ukrepa primerne metode.

Občina Brežice bo tako na podlagi sprejete Strategije in petletnega načrta, v obdobju 2026 – 2031 pristopila k izvajanju sledečih prioritetnih ukrepov:

- Ukrepiti v smeri povezovanja vseh programov dolgotrajne oskrbe v humano in vzdržno integrirano celoto, dopolnjevanja mreže ter skrb za kakovostno implementacijo zakona o dolgotrajni oskrbi na lokalni ravni.
- Izboljšati dostopnost storitev na domu.
- Podpirati družinske oskrbovalce.
- Vzdrževati obstoječih programe za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti ter skrb za vidnost programov.
- Zmanjševati osamljenosti starejših s krepitvijo rednih oblik druženja in prostovoljstva ter skrb za prostovoljstvo in delo za skupno dobro na sploh.
- Spodbuditi večanje organiziranih oblik druženj, izobraževanj in srečevanj po krajevnih skupnostih.
- Vzpostaviti prilogo Starosti prijazna občina Brežice v Posavskem Obzorniku ter odstrani Starosti prijazna občina Brežice na občinski podstrani.
- Izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazna občina Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v občini Brežice.
- Vključiti uresničevanje komunikacijskega načrta SPO Brežice v delo info-točke Večgeneracijskega centra.
- Vzpostavljati in podpirati različne oblike bivanja starejših.
- Ustanovitev socialnega sosveta z namenom boljšega pretoka informacij in identificiranja resnično pomoči potrebnih starejših.
- Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in sožitja.
- Poskrbeti za povezovanje Strategije z vsemi obstoječimi in prihodnjimi Strategijami, projekti in načrti v občini Brežice.

- Postati član Slovenske in svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin ter izpolnjevati pogoje mreže (ukrepi programa starosti prijaznih mest in občin).

S sprejetjem Strategije bo Občina Brežice tako že v letu 2025 delno izpolnila enega izmed strateških ciljev – postala bo članica Slovenske in svetovne mreže starosti prijaznih mest in občin.

Povzamemo torej lahko, da sta oba dokumenta rezultat skupnega razmišljanja in usklajevanja predstavnikov občinske uprave, lokalnih civilnih organizacij, starejših ljudi in stroke na lokalni in širši ravni.

Strategija je usmerjena v ustvarjanje vključujoče, podporne in trajnostne skupnosti za vse generacije in kot taka predstavlja velik korak naprej k medgeneracijskem sodelovanju, pomoči in starosti prijaznejši prihodnosti.

KRATEK PREGLED POSTOPKA PRIPRAVE STRATEŠKEGA DOKUMENTA v letih 2024 in 2025:

- 4. 10. 2024 izdan sklep župana Občine Brežice o imenovanju LAS SPO Brežice za pripravo Strategije za starejše za obdobje 2025 – 2030.
- 17. 10. 2024 v sodelovanju s pripravljavci Strategije in člani LAS SPO Brežice, izvedeno prvo delavno srečanje.
- tekom postopka izdelave dokumenta, je bilo izvedenih še pet delovnih srečanj; v letih 2024 in 2025 so bila izvedena tudi ZOOM srečanja s predstavniki občinske uprave in vodstva Občine Brežice, na podlagi katerih sta bila nato pripravljena osnutka študije in Strategije.
- pri pripravi študije in Strategije so pripravljavci sledili kombinirani raziskovalni metodologiji – prvi metodični princip je »od spodaj navzgor« - ta je upošteval, kaj prebivalci občine Brežice na tem področju potrebujejo, kaj si želijo in hočejo ter kaj so pripravljeni in zmožni prispevati. Drugi pristop pa je »od zgoraj navzdol« - ta je prispeval merila pristojnega upravnega vodstva ter sodobno strokovno znanje.
- stališča občanov so bila izbrana individualno preko vprašalnikov in skupinsko, preko srečanj LAS SPO Brežice. Vprašalnike je izpolnilo 50 občanov, pisno ali v obliki raziskovalnega pogovora – vprašalnik je v tem primeru izpolnil za to usposobljeni član LAS SPO Brežice. Pri tem je bil uporabljen kvalitativni pristop – ni šlo za reprezentativni vzorec ali za količino izpolnjenih vprašalnikov, temveč za poglobljen razmislek predstavnikov ali samih starejših iz različnih skupin. Poskrbljeno je bilo, da so poleg tistih, ki s starejšimi delajo – prostovoljsko ali poklicno, vprašalnik izpolnili tudi – nekdo, ki potrebuje oskrbo in ga svojci oskrbujejo doma; nekdo, ki ima samo domačo oskrbo; starejši človek, ki je zelo dejaven in vključen v različne organizacije in krožke; prostovoljec za področje staranja; nekdo, ki se zadržuje bolj doma in pazi na vnuke; nekdo, ki se je ravnokar upokojil; starejši krajan, ki je osamljen; nekdo, ki ga srečamo naključno v parku ali baru; starejši človek, ki je odrinjen na rob družbe; svojci, ki imajo izkušnjo oskrbe starejšega bližnjega; starejši iz različnih KS (vasi in zaselkov).
- v mesecu avgustu 2025 je pripravljavec dokumenta, IAT, Občini Brežice v pregled posredoval osnutek pripravljenih dokumentov.
- 27. 8. 2025 je bilo na spletni strani Občine Brežice objavljeno sporočilo za javnost, na podlagi katerega je bila zainteresirana javnost povabljen k pregledu dokumentacije in podaji pripomb in mnenj. Le-ta je bilo mogoče posredovati do 16. 9. 2025 na elektronski

naslov jerneja.kreacic@brezice.si – do postavljenega roka na dokumenta nismo dobili pripomb oziroma mnenj.

- 11. 9. 2025 je bilo v Posavskem Obzorniku objavljeno obvestilo o napovedi javne obravnave osnutka Strategije starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 – 2036, ki je bilo izvedeno 18. 9. 2025. Pisne pripombe in predloge je bilo mogoče podati do 17. 9. 2025 na elektronski naslov jerneja.kreacic@brezice.si. Do postavljenega roka nismo prejeli nobene pripombe oziroma predloga.
- 12. 9. 2025 je bilo vabilo na javno obravnavo dokumenta, ki je potekala 18. 9. 2025, po elektronski pošti posredovano vsem svetnikom Občinskega sveta Občine Brežice, ki so imeli možnost podaje pripomb na gradivo do 17. 9. 2025 oziroma bi to lahko storili tudi na javni obravnavi. Pripombe in predloge so lahko poslali v pisni obliki na elektronski naslov jerneja.kreacic@brezice.si oziroma jih podali na sami javni obravnavi – do postavljenega roka oziroma do same javne obravnave, se nihče izmed svetnikov ni odzval oziroma podal pripombe oziroma predloga.
- 12. 9. 2025 je bilo po elektronski pošti članom LAS SPO Brežice posredovano vabilo na 6. srečanje.
- 18. 9. 2025 sta bila izvedena 6. delavno srečanje LAS SPO Brežice, ki mu je sledila tudi javna obravnava dokumentov – študije in Strategije. Javne obravnave so se poleg predstavnikov IAT ter nekaterih članov LAS, udeležili še štirje predstavniki zainteresirane javnosti, ki pa na predstavljeni dokumenta niso imeli pripomb.

V času javne obravnave dokumentov, ki je potekala od 27. avgusta do 17. septembra 2025, odzivov zainteresirane javnosti nismo prejeli.

V skladu s 107. členom Poslovnika Občinskega sveta Občine Brežice (Uradni list RS, št. 100/21 in 37/25) Občinski svet razpravlja o predlogu odloka na dveh obravnavah.

Peti odstavek 107. člena Poslovnika Občinskega sveta Občine Brežice določa, da, če na predlog odloka v prvi obravnavi ni bilo bistvenih vsebinskih pripomb in bi besedilo predloga odloka v drugi obravnavi bilo enako besedilu predloga odloka v prvi obravnavi, lahko svet, na predlog predlagatelja, sprejme Predlog Strategije na isti seji, tako, da se prva in druga obravnava Predloga Strategije združita.

V sled navedenega predlagamo, da Občinski svet, v kolikor bodo za to izpolnjeni pogoji, sprejme Predlog Strategije na isti seji, tako, da se prva in druga obravnava predloga združita.

OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLAGANEGA AKTA:

Višina sredstev za realizacijo Strategije bo odvisna od prilivov v občinski proračun in pridobljenih drugih virov (kot npr. vir EU razpisov ipd.). Prioritete se bodo skladno z letnim akcijskim načrtom postopoma umeščale v predlog vsakoletnega proračuna.

Pripravili:

Jerneja Kreačič,
Svetovalka III

Matejka Gerjevič
Vodja Oddelka za družbene dejavnosti, gospodarstvo,
kmetijstvo in razvoj

Ivan MOLAN
Župan

STAROSTI PRIJAZNE OBČINE BREŽICE

za obdobje 2026 - 2036

Slovenska mreža
starosti prijaznih
mest in občin

Naročnik:

Občina Brežice

Cesta prvih borcev 18, 8250 Brežice

Tel.: 07 620 55 00

E-pošta: obcina.brezice@brezice.si

Spletna stran: www.brezice.si

Naziv dokumenta:

STRATEGIJA STAROSTI PRIJAZNE OBČINE BREŽICE
za obdobje 2026 – 2036

Številka:

007-5/2024

Odgovorna oseba naročnika:

Ivan Molan, župan Občine Brežice

Koordinatorice:

Matejka Gerjevič, vodja oddelka za družbene dejavnosti;
Mojca Banič, referentka; Jerneja Kreačič, svetovalka

Strateška skupina za pripravo
Strategije – Lokalna akcijska
skupina Starosti prijazne Občine
Brežice:

Helena Hostar, Dražen Levojevič, Anja Krušnik Cirnski, Anja Zevnik,
Vesna Mlakar, Andrej Valenčak, Valentina Vuk, Andreja Osredkar, Ana
Kupina, Ana Kalin, Jožica Sušin, Zinka Žnideršič, Martina Živič,
Tatjana Kosec, Mojca Banič in Matejka Gerjevič

Izvajalec priprave Strategije
Starosti prijazne Občine Brežice:

**Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko
sožitje**

**Koordinator Slovenske mreže starosti prijaznih
mest in občin**

Resljeva 11, 1000 Ljubljana

Tel.: 01 433 93 01, E-pošta: info@iat.si

Spletna stran: www.inst-antonatrstenjaka.si

Odgovorna nosilka naloge: Katja Bhatnagar

Grafike:

Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko
sožitje in
WHO, Age-friendly cities and communities

Datum:

Oktober 2025

Strategija Starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 -2036 je
bila sprejeta na XX redni seji Občinskega sveta Občine Brežice, dne
xx.xx.2025.

Kazalo vsebine

PREDGOVOR ŽUPANA	5
1 NAMEN, UMESTITEV IN STRUKTURA STRATEGIJE	7
Namen in umestitev	7
Opis in struktura	8
2 PROCES PRIPRAVE	11
3 VSEBINSKA IZHODIŠČA	14
4 KRATKA SLIKA STANJA.....	17
Demografska slika Občine Brežice	17
Programi, storitve in akterji za področje staranja in sožitja med generacijami	18
Slika stanja po področjih – kaj imamo in kaj potrebujemo	19
5 STRATEŠKI CILJI.....	22
5.1. Strateških cilji.....	22
5.2. Natančen pregled strateških ciljev	23
6 PRIORITETNI UKREPI ZA OBDOBJE 2026 – 2031.....	29
7 MEHANIZMI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE.....	51
7.1 Letni načrt (LN) in prioritetni ukrepi	51
7.2 Kadrovske viri	53
7.3 Finančni viri	54
8 EVALVIRANJE STRATEGIJE	55
9 POSTOPEK SPREJEMANJA STRATEGIJE	56
10 PRILOGE.....	56
- Študija za področje staranja in sožitja v občini Brežice	
- Letni načrt za uresničevanje Strategije SPO Brežice 2026	
- Kratek povzetek za občane	

Seznam okrajšav:

LN – letni načrt

SPMO – Starosti prijazna mesta in občine

SPO – Starosti prijazna občina

WHO – World Health Organization

SZO – Svetovna zdravstvena organizacija

LAS* – lokalna akcijska skupina

DSO – dom starejših občanov

DO – dolgotrajna oskrba

**V programu Slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin pomembno vlogo opravlja lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine, saj nudi čas in prostor, kjer različni deležniki združijo svoje znanje, informacije iz terena, izzive, načrte. Vsak ostaja na svojem področju avtonomen, obenem pa dela tudi na skupnih področjih in problemih - in znano je, da več glav več ve in da bodo rešitve, za katerimi stoji več ljudi, dosegle večji učinek. Enako velja za širjenje pomembnih informacij: vsak izmed deležnikov lahko osebno nagovori svoj krog ljudi, s čemer informacije in aktivnosti pridejo do večje skupine ljudi ter s tem lažje dosežejo svoj namen, obenem pa je lažje ugotoviti, kdo do njih ne pride. Namen lokalne akcijske skupine je: a) dobra izmenjava in pretok informacij ter posledično učinkovito delo b) participativna priprava strategije in sodelovanje pri vseh korakih in skrbi za skupno dobro c) je motor za smiselno usmerjanje uresničevanja izbranih strateških in tudi konkretnih prioritarnih ciljev.*

PREDGOVOR ŽUPANA

Spoštovani,

*Staranje prebivalstva je eden največjih izzivov sodobne družbe, ki prinaša tudi številne priložnosti za krepitev skupnostnega duha, medgeneracijskega sodelovanja in kakovostnega življenja vseh starostnih skupin. Kot župan sem ponosen, da lahko skupaj z vami načrtujemo vizijo **Brežic kot prijaznega doma za vse generacije** – kraja, kjer bodo starejši občani lahko ostali aktivni, samostojni in vključeni v življenje skupnosti, mlajši pa bodo odkrivali vrednost sodelovanja in spoštovanja do starejših.*

Ta strategija je rezultat sodelovanja številnih strokovnjakov, lokalnih akterjev in predvsem vas, občanov, ki ste s svojimi izkušnjami in priporočili oblikovali vsebinska izhodišča. V naslednjih desetih letih bomo skupaj:

- krepili dostop do kakovostne dolgotrajne oskrbe, da boste lahko čim dlje ostali v svojem domačem okolju;*
- preprečevali socialno izoliranost starejših prebivalcev z aktivnostmi, ki spodbujajo druženje, prostovoljstvo in medgeneracijsko izmenjavo;*
- prilagajali javni prostor in storitve potrebam starejših, obenem pa skrbeli za varnost in dostopnost za vse,*
- podpirali družinske oskrbovalce, prostovoljce z znanjem, storitvami in priznanjem njihovega neprecenljivega dela za posameznika, za skupnost.*

Strategija ponazarja našo kolektivno vizijo, voljo in zavezo k sistematičnemu dvigovanju življenjskega standarda ter blaginje vseh naših občanov. S strategijo se podajamo na skupno pot še bolj prijazne, skrbne in vključujoče skupnosti za vse generacije. Ključ uspeha je v sodelovanju. Zato vas vabim, da aktivno sodelujete v lokalnih pobudah, delite svoje ideje in skupaj z nami še naprej ustvarjate okolje, v katerem se bomo vsi počutili dobrodošli.

Hvala vsem, ki ste že vključeni v to pot, in še posebej tistim, ki se nam boste pridružili v prihodnosti. Skupaj bomo dosegli, da bodo Brežice do leta 2036 resnično primer starosti prijazne skupnosti, ki navdihuje tudi druge. Močna skupnost ni merilo lepo urejenih ulic, temveč kakovosti človeških odnosov, ki jih gojimo med seboj.

Ivan Molan

Župan Občine Brežice

I. PRIPRAVA STRATEGIJE STAROSTI PRIJAZNE OBČINE BREŽICE

1 NAMEN, UMESTITEV IN STRUKTURA STRATEGIJE

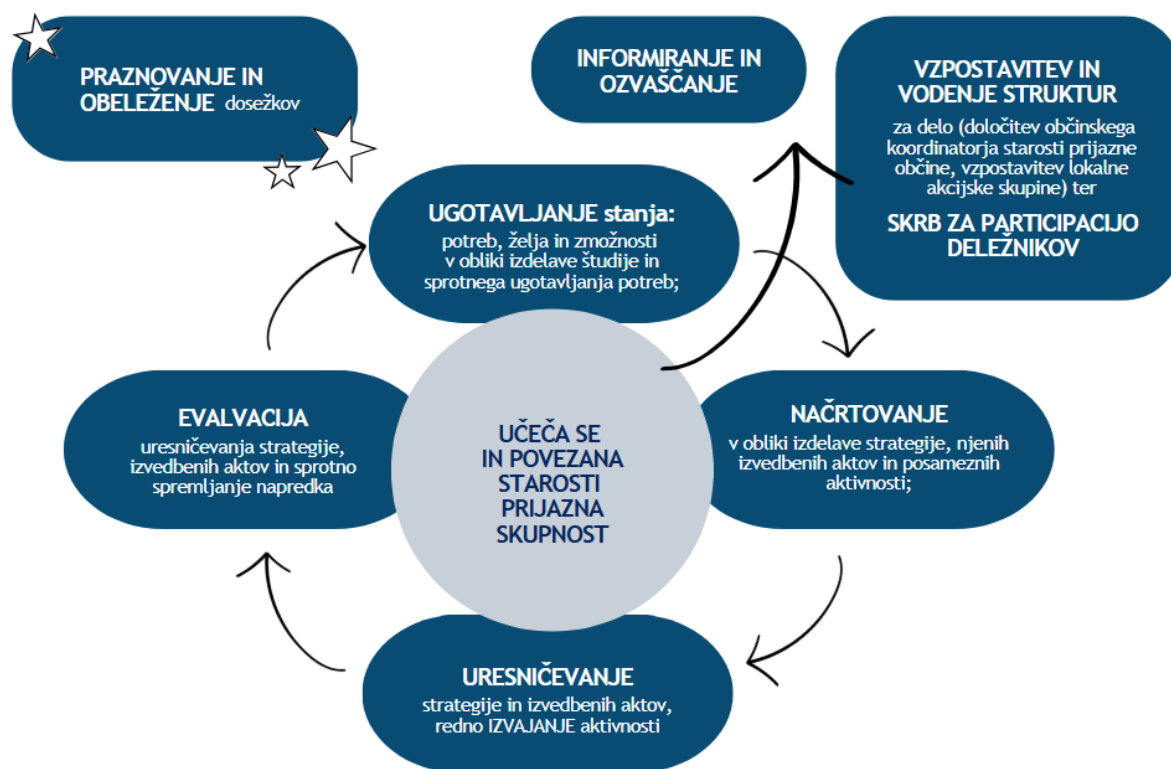
Namen in umestitev

Občina Brežice se je odločila, da se v naslednjih letih na sistematičen način posveti urejanju področja staranja, dolgotrajne oskrbe in medgeneracijskega sožitja v občini.

Pozornost temu področju je smiselna zaradi splošnih demografskih trendov po svetu in v Sloveniji, predvsem pa zaradi starostne sestave same občine – v naslednjih desetletjih se bo skokovito povečalo tako število kot delež starejših občanov. Ne spreminja pa se le demografija, tudi način življenja in odnosi med generacijami se naglo spreminjajo. Obe dejstvi tako posamezniku, občanu, kot občini postavljata številna vprašanja. Kakšne storitve dolgotrajne oskrbe so v občini na voljo in kakšne bi potrebovali? So infrastruktura in bivališča prilagojena starejšim ljudem, s tem pa tudi invalidom in mamicam z vozički? Je naša družba pripravljena sprejeti starost kot eno izmed enakovrednih obdobj življenja in bo tako znala izkoristiti njene potencialne ali pa jo bo videla zgolj kot problem in jo kot tako odrivala na rob? Kaj zares pripomore k boljšemu medgeneracijskemu razumevanju? Ta in podobna vprašanja kažejo, da je potrebna več kot zgolj želja, da bi bila naša občina kraj, kjer se je lepo starati.

V tej luči se je občina Brežice odločila za nadgradnjo dosedanjega dela s sistematičnim pristopom na področjih staranja, sožitja med generacijami in dolgotrajne oskrbe. In sicer s pripravo Strategije, ki je pogoj za vključitev v **Slovensko in Svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin**. To je program Svetovne zdravstvene organizacije, ki ga v Sloveniji koordinira Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje (IAT). Program Starosti prijaznih mest in občin (SPMO) na svetovni in slovenski ravni povezuje občine, ki imajo skupno vizijo spreminjati skupnosti v kraje, v katerih se je dobro postarati. Občinam nudi smernice, prenos dobrih praks in strokovno pomoč, da so pri teh svojih prizadevanjih čimbolj učinkovite in uspešne.

Program Starosti prijaznih mest in občin sledi petim korakom, ki se ciklično ponavljajo. Ti koraki cikla programa SPMO kažejo, da njegov namen ni zgolj pridobitev naziva ali izdelava dokumentov, ki imajo sami sebi namen. Nasprotno, Strategija je v tem kontekstu pomemben mejnik na daljši poti prizadevanj lokalne skupnosti za kakovostno staranje in medgeneracijsko sožitje.

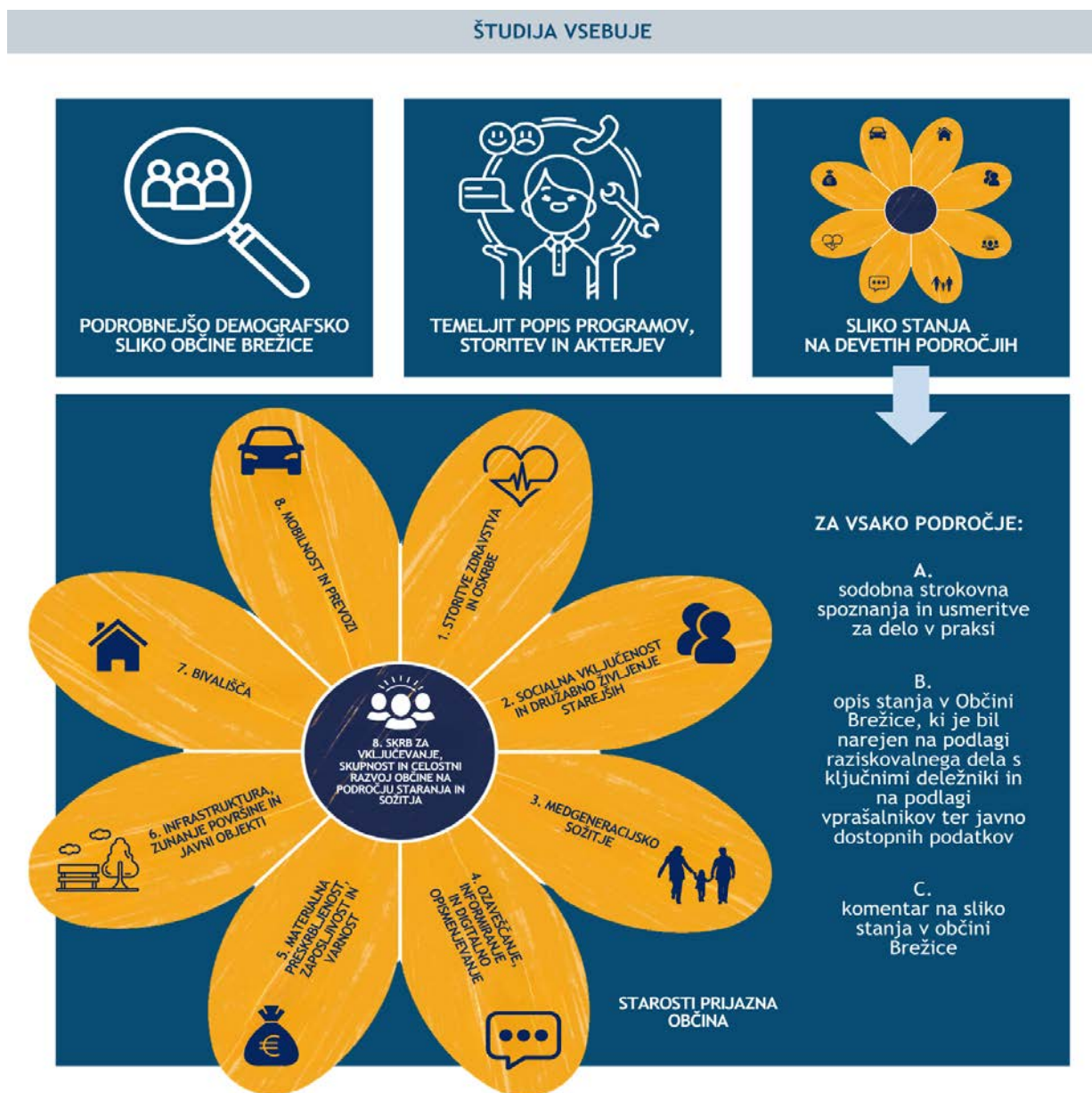
Slika 1: Koraki za razvoj Starosti prijazne občine

V tej luči lahko razumemo neločljivo povezanost treh dokumentov, ki so del **Strategije starosti prijazne občine Brežice** za obdobje 2026 – 2036: Strategija starosti prijazne občine Brežice v ožjem pomenu besede (ta dokument), Študija Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice (priloga 1 tega dokumenta) in Letni načrt 2026 (priloga 2 tega dokumenta). Poleg tega je Strategiji priložen še kratek povzetek (priloga 3), ki na nekaj straneh v grafično privlačni obliki povzema glavne točke Strategije. Namenjen je širjenju osnovnih informacij, saj je tudi dobro seznanjanje in vključevanje javnosti eden od pomembnih poudarkov programa Starosti prijaznih mest in občin. V nadaljevanju sledi kratek opis in struktura osrednjih dveh dokumentov: Študije in Strategije starosti prijazne občine Brežice.

Opis in struktura

Študija Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice (priloga 1 tega dokumenta) odgovarja prvemu koraku programa Starosti prijaznih mest in občin – ugotavljanje stanja: potreb, želja in zmožnosti za področje staranja in medgeneracijskega sožitja. S tem je študija izhodiščna točka nadaljnjih prizadevanj na tem področju, v prvi vrsti za oblikovanje Strategije, pa tudi za pripravo vseh naslednjih

akcijskih oziroma letnih načrtov. Obenem njena uporabnost presega ta namen. Strnjena teoretična spoznanja prilagojena razmeram občine Brežice spojena s praktičnimi usmeritvami so bogato gradivo za informiranje in ozaveščanje, za delo delovnih skupin, orientacija pri snovanju akcij in posameznih aktivnosti tako v okviru dela SPMO kot za ostale deležnike, ki delujejo na področju staranja in sožitja v občini Brežice.

Slika 2: Študija staranja in medgeneracijskega sožitja v občini Brežice

V **Strategiji Starosti prijazne občine Brežice** (v nadaljevanju: Strategija) je načrtana smer razvoja starejšim ljudem in vsem generacijam prijazne občine ter razvijanja sodobnih skupnostnih programov za to področje. Je podlaga za načrtovanje posameznih

akcij v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi, osnova za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije ter izhodišče za vzpostavljanje potrebnih struktur za zdravo staranje, integrirano dolgotrajno oskrbo v skupnosti in krepitev solidarnega sožitja v njej.

Poglejmo si na kratko njeno strukturo. Prvi dve poglavji sta uvodnega značaja in govorita o sami Strategiji starosti prijazne občine Brežice za obdobje 2026 – 2036 ter njeni pripravi. Drugi del Strategije so *Izhodišča*. Sestavljata ga poglavji tri in štiri, ki bi ju lahko poimenovali tudi temelj, saj so na tej osnovi zgrajena vsa ostala poglavja: tretje poglavje oriše vsebinska izhodišča in razvojne naloge, četrto pa povzema nekaj glavnih spoznanj iz Študije Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice. Tretji del Strategije se imenuje *Vizija razvoja*, saj začrta dolgoročno perspektivo dela. V petem poglavju se nahajajo strateški cilji in podcilji, vsak podcilj je opremljen z naborom ukrepov, ki pa za izvajanje še niso zavezujoči. Iz tega nabora ukrepov se praviloma dvakrat v obdobju izvajanja Strategije (za prvih in drugih pet let) naredi izbor ukrepov. Za prvo petletko se izbor ukrepov nahaja v šestem poglavju, Prioritetni ukrepi za obdobje 2026 – 2031. Zadnji del Strategije je *Skrb za uresničevanje Strategije*. V sedmem poglavju - Mehanizmi za uresničevanje Strategije - je opisano na kakšen način se bo Strategija uresničevala v praksi. Poleg že omenjenega izbora ukrepov in opisa kadrovskih in finančnih virov je najpomembnejši element za uresničevanje Strategije Letni načrt. V njem so napisane konkretne aktivnosti, ki bodo pripomogle k uresničitvi izbranih ukrepov, z njimi pa tudi ciljev in podciljev Strategije in so tudi finančno in kadrovsko ovrednotene. Prvi letni načrt za leto 2026 je v prilogi 2 tega dokumenta. Sledi sedmo poglavje namenjeno evalvaciji uresničevanja Strategije v praksi.

Slika 2: Struktura Strategije

2 PROCES PRIPRAVE

Program Starosti prijaznih mest in občin (SPMO) spodbuja **sistematičen** ter hkrati **konkreten in postopen** proces, ki pomaga lokalnim skupnostim postajati bolj in bolj starosti prijazne. Vsaka občina oceni, kaj mora in zmore storiti, da bo staranju in starosti bolj prijazna. Na podlagi te ocene si začrta strateške usmeritve in konkretne korake, ki jim v naslednjih letih sledi. Kot za vse težke in kompleksne probleme (na primer naravne katastrofe, okoljsko krizo) pa tudi za demografsko krizo velja, da lahko do pravih rezultatov pridemo samo **skupaj**: politika in uprava, lokalna in nacionalna stroka, civilna sfera in starejši ljudje sami. Tako imenovana participacija ali aktivno sodelovanje vseh zgoraj naštetih deležnikov je eden najpomembnejših elementov programa SPMO. Da pa tudi zaživi, poskrbi lokalna akcijska skupina, ki skrbi za kakovostno izpeljavo vseh korakov cikla programa starosti prijazne občine na lokalni ravni, od pregleda stanja do evalvacije in spremljanja napredka. Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine skrbi, da individualni, politični ali komercialni interesi ne prevladajo nad skupnim dobrim, pomembna pa je tudi izmenjava informacij in povezovanje med deležniki ter naloga, da informacije v zvezi s starosti prijazno občino pridejo do čim širšega kroga različnih ljudi in širše javnosti. S tem namenom je bila takoj v začetku priprave študije in Strategije starosti prijazne občine Brežice ustanovljena lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice.

Delo v smeri starosti prijazne občine poteka pod tremi gesli:

Slika 3: Usmeritev Starosti prijaznih občin

Tem načelom je sledil tudi proces tako priprave študije kot Strategije. Pripravo je vodil slovenski nacionalni Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, ki je obenem koordinator Slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin ter nacionalni koordinator za Svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin.

Z namenom sistematičnega dela sta študija in Strategija pripravljena **na temelju treh virov**. Prvi vir so mnenja občanov in ključnih deležnikov, ki smo jih pridobili preko kvalitativnih vprašalnikov, ki so jih izpolnile različne kategorije občanov ter preko delavniških srečanj z lokalno akcijsko skupino starosti prijazne občine Brežice. Drugi vir so za to področje relevantni javno dostopni podatki in občinski viri, tretji vir so svetovna in domača strokovna spoznanja in dobre izkušnje s področja gerontologije in medgeneracijskega sožitja, zlasti dobre prakse in program Svetovne zdravstvene organizacije *starosti prijazne lokalne skupnosti*, ki so povezane v svetovni in slovenski mreži starosti prijaznih občin in mest.

Oba dokumenta sta rezultat **skupnega razmišljanja in usklajevanja** predstavnikov Občine, lokalnih civilnih organizacij in starejših ljudi ter stroke na lokalni in širši ravni. Pri tem je bila odločilna vloga lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice (v nadaljevanju tudi LAS SPO Brežice). V LAS SPO Brežice so pri pripravi študije in Strategije sodelovali: Dom upokojencev Brežice, Zdravstveni dom Brežice in Center za krepitev zdravja, Center za socialno delo Posavje – enota Brežice, Večgeneracijski center Brežice, Rdeči križ Brežice, Karitas Brežice, Društvo upokojencev Brežice in Starejši za starejše, Šola zdravja Brežice, Zavod Sopotniki, Aktiv ravnateljev osnovnih šol, Občina Brežice. Lokalna akcijska skupina je imela šest delavniških srečanj, ki so bila širše odprta tudi za zainteresirane občane (17.10. 2024, 28. 11. 2024, 6. 2. 2025, 13. 3. 2025, 10. 4. 2025 in 18.9.2025). Vzporedno so potekala tudi usklajevanja z vodstvom Občine Brežice in Občinsko upravo. Na srečanjih v februarju in marcu je bil prisoten tudi del občinske uprave.

Delo je potekalo po naslednjih korakih:

Slika 4: Priprava Strategije

II. IZHODIŠČA

3 VSEBINSKA IZHODIŠČA

Staranje prebivalstva je eden najbolj perečih izzivov današnjega časa. Evropska komisija je že leta 2005 izdala Zeleno knjigo z naslovom »*Odziv na demografske spremembe – nova solidarnost med generacijami*«. V Evropi in ostalem razvitem delu sveta se manjša delež mladih in odraslih, večja pa se delež starejših ljudi. Po podatkih Združenih narodov se bo do leta 2050 na svetu podvojilo število nad 60 let starih ljudi, število nad 80 let starih pa bo leta 2100 sedemkrat večje kot leta 2017.

DANAŠNJE STARANJE PREBIVALSTVA ZASTAVLJA ŠTIRI NUJNE IN MED SEBOJ NELOČLJIVE NALOGE:

1 Integrirana dolgotrajna oskrba bolnih, invalidnih in starostno onemoglih ljudi

Danes potrebuje redno pomoč pri opravljanju vsakdanjih opravil 4 % prebivalstva. Četrtno od njih oskrbujejo ustanove, tri četrtnine pa doma družinski in drugi neformalni oskrbovalci, ki so le deloma deležni javne in strokovne razbremenilne pomoči; tako je v dolgotrajni oskrbi osebno udeleženih 10 do 20 % evropskega prebivalstva. V prihodnje bo delež prebivalcev, ki bodo odvisni od oskrbe, dva do trikrat večji, kakor je danes. Nekateri vidijo v teh podatkih zgolj finančno breme, celostni pogled na situacijo pa odkriva v njej edinstveno priložnost za učenje solidarnosti sodobne družbe, saj se solidarnosti lahko učimo le v praksi, na primer pri pomoči bolnim in onemoglim. Zato je odločilno vprašanje kako vzpostaviti finančno, kadrovsko in humano vzdržno dolgotrajno oskrbo. Evropske države zadnje četrto stoletja odgovarjajo na to nalogo z intenzivnim razvojem nacionalnih sistemov integrirane dolgotrajne oskrbe. V Sloveniji je bil 21. 7. 2023 sprejet **Zakon o dolgotrajni oskrbi**. Namen zakona o dolgotrajni oskrbi je postaviti v središče posameznika, ki dalj časa (dolgotrajno) potrebuje oskrbo. Glede na to, da si večina ljudi, tudi ko opeša in zboli, želi živeti doma, zakon krepi mrežo storitev v skupnosti – to je v lokalnem okolju kjer nekdo živi. Hkrati pa kot eno od možnosti ljudem omogoča tudi institucionalno varstvo (npr. možnost izbire oskrbe v domovih starejših občanov).

Odločilni akter za razvoj in implementacijo dolgotrajne oskrbe so lokalne skupnosti oziroma občine. Naloge občine, ki jih ob sprejemu Strategije določa zakon, so spremljanje izvajanja dolgotrajne oskrbe (v nadaljevanju DO) na domu in delovanje javne mreže na domu na območju občine, pri čemer lahko občina ustanovi javni zavod za opravljanje DO na domu ali podeli koncesijo na podlagi javnega razpisa. Za uspešno implementacijo na

lokalni ravni pa je poleg določil zakona naloga občin tudi informiranje in ozaveščanje, povezovanje z vstopnimi točkami in izvajalci storitev ter skrb za razvoj storitev na lokalni ravni. Trenutno nepokrita pa je tudi sistematična skrb in podpora družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem. Občina iz občinskega proračuna zagotavlja finančne vire za zgoraj opisane naloge, razen za storitve DO in stroške dela koordinatorja DO, ki se krijejo iz sredstev za DO.

2 Kakovostno in zdravo staranje

Kakovostno in zdravo staranje pomeni osebno in skupnostno prizadevanje za čim bolj zdravo, aktivno in dostojanstveno človeško življenje od rojstva do smrti. Staranje a) je vseživljenjski kronološki proces, na katerega nimamo vpliva, b) so funkcionalne spremembe človeškega organizma, duševnega delovanja in ravnanja, na katerega imamo z zdravim načinom življenja velik vpliv, in c) je doživljanje samega sebe v določeni starosti, ki ga usmerja človek sam pod vplivom socialnega okolja. V ožjem pomenu besede pa je kakovostno in zdravo staranje načrtna skrb za življenje **v tretjem življenjskem** obdobju po upokojitvi, ki zagotavlja čim boljše zdravje in samostojnost ter lepo sožitje med generacijami. To je neprecenljiva naložba v razvoj na osebni in družbeni ravni: ne le da s tem preprečujemo prezgodnje pešanje in potrebo po dolgotrajni oskrbi, pač pa skrbimo za poln razvoj potenciala, ki ga upokojenska generacija nosi v sebi. S programi starosti prijazne občine sodobna lokalna skupnost poskrbi za učinkovite programe usposabljanja za zdravo, aktivno in v skupno dobro usmerjeno ter dostojanstveno staranje sorazmerno zdravemu delu ljudi po 60. letu starosti, ki danes tvori četrtno prebivalstva, v prihodnjih letih pa se bo ta delež povečal na 40 %.

3 Gospodarski razvoj ob staranju zaposlenih

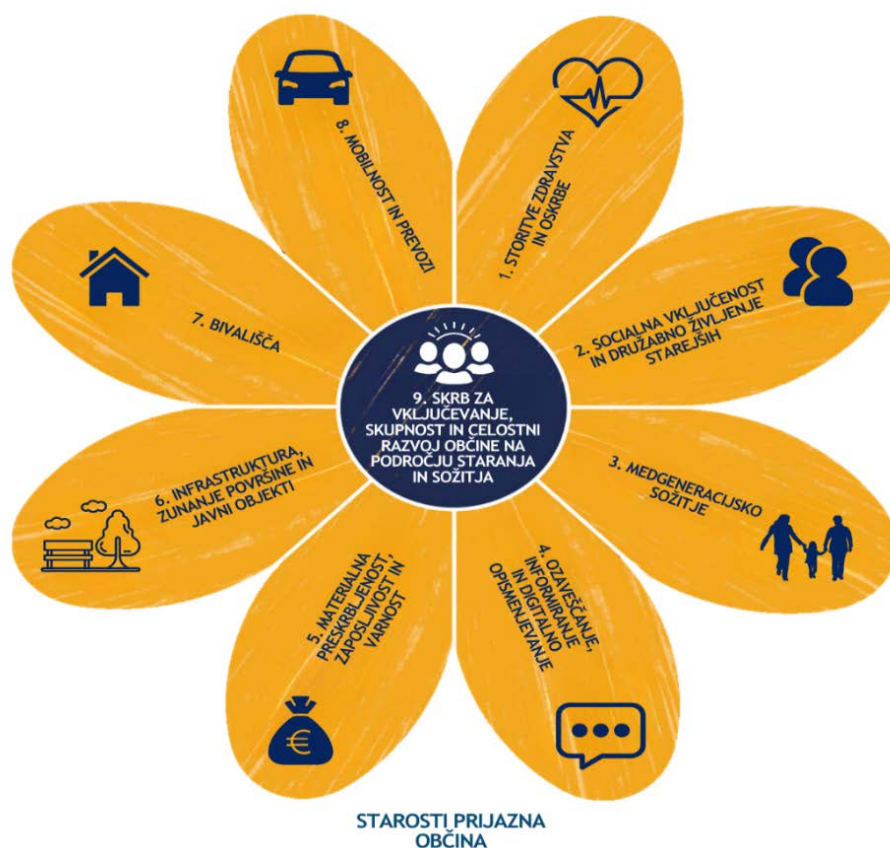
Delež prebivalcev, ki so v zaposlitveni starosti od 20 do 65 let, se zmanjšuje – pada proti polovici populacije. Na tej demografski realnosti bo temeljil celoten razvoj v prihodnjih desetletjih. Ker je gospodarska učinkovitost pogoj za kakovostno socialno življenje in sožitje, bi se s padanjem konkurenčne moči na domačem in tujem trgu podrla socialna varnost vseh generacij, od otrok in družin preko bolnih in invalidnih ljudi do upokojencev. Dobre izkušnje pri skrbi za gospodarsko učinkovitost prihajajo iz podjetij po Sloveniji in svetu, ki so se sistematično lotila ukrepov ob staranju zaposlenih. Izdelala so učinkovito Strategijo svojega razvoja ob staranju zaposlenih. Sistematično usposabljaajo celotno vodstvo za menedžment sinergičnega sodelovanja med starejšimi in mlajšimi. Zaposlene, ki so stari nad 50 let, usposabljaajo za kakovostno nadaljevanje delovne kariere, za uspešno sodelovanje z mlajšimi zaposlenimi, za ustrezno prenašanje delovnih izkušenj in pripadnosti podjetju na mlajše ter za pripravo na njihovo zdravo življenje po

upokojitvi. Mlade zaposlene usposabljaajo za učinkovito sodelovanje s starejšimi, za posredovanje njihovih novih znanj starejšim ter za prevzemanje izkušenj od njih.

4 Učenje celotnega prebivalstva za *ново solidarnost med generacijami*

Pogoj, da se družba razvija uspešno in harmonično, je pravična porazdelitev dobrin in bremen med mlado, srednjo in tretjo generacijo; taka skupnost je enako prijazna vsem generacijam. Za tak razvoj se mora danes skupnost zavestno usmerjati v sistematično usposabljanje za sodelovanje in povezanost. Ko se prazni rezerva socialnega kapitala iz tradicionalnih vzorcev sožitja, je nujno **učenje celotnega prebivalstva za *ново solidarnost med generacijami***, kot pravi evropski demografski dokument. Ti programi so namenjeni mladi, srednji in upokojenski generaciji v kraju in povezovanju vseh v harmonično lokalno skupnost. Od uspešne rešitve te naloge je odvisna uspešnost reševanja vseh treh prej navedenih demografskih nalog.

Spremenjene demografske razmere vplivajo na vse vidike življenja družbe. Zato program Starosti prijaznih mest in občin opredeljuje **OSEM KLJUČNIH DOMEN ali PODROČIJ**, ki jih je potrebno upoštevati pri vseh prizadevanjih za razvoj starosti in vsem generacijam prijazne skupnosti:

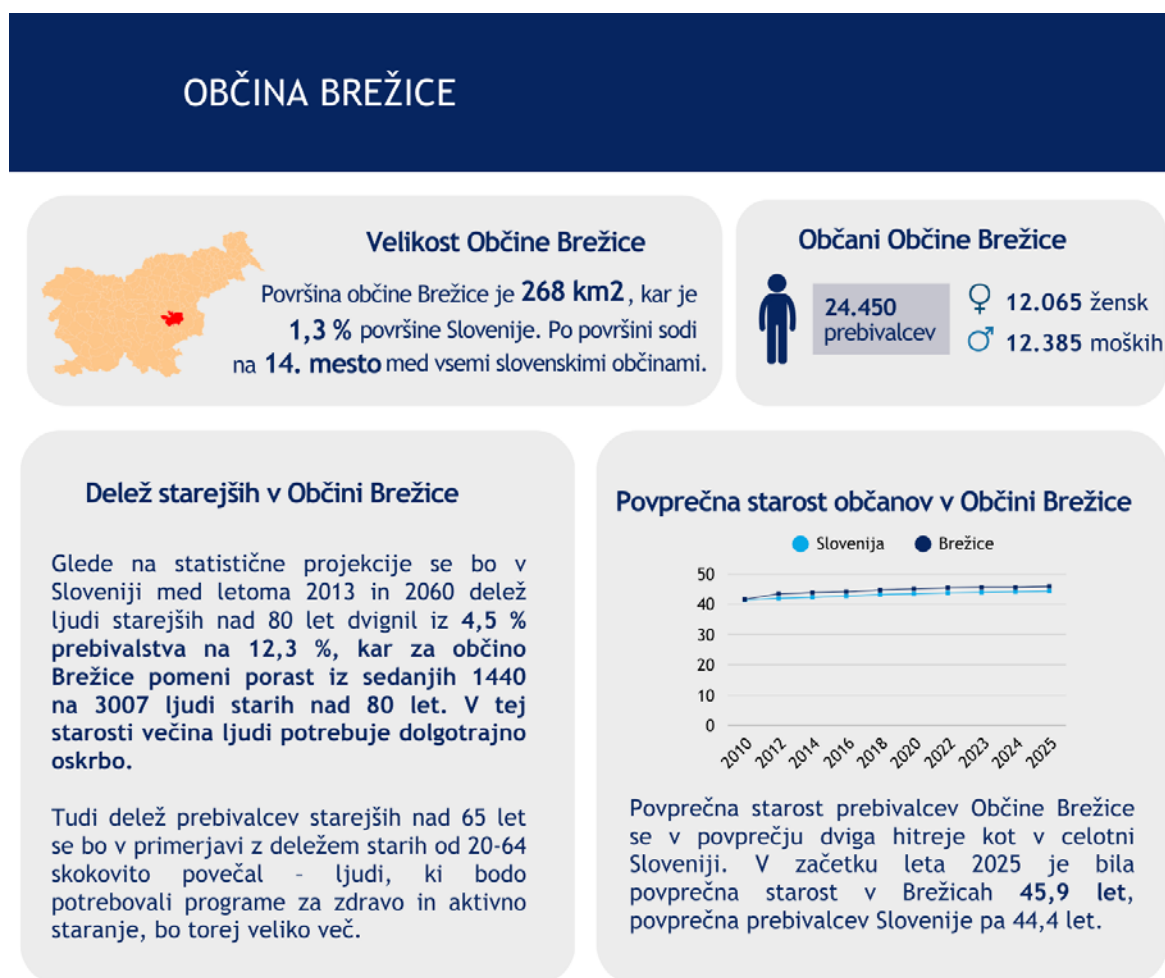

Slika 5. Osem domen Starosti prijaznih mest in občin

4 KRATKA SLIKA STANJA

V nadaljevanju je predstavljen kratek povzetek slike stanja v Občini Brežice, ki daje pomen temu, da gradimo na že obstoječem in ne iz točke nič, obenem pa tudi na dobro raziskanih dejstvih in razmerah. V njem so najprej predstavljena najosnovnejša demografska dejstva. Sledita seznam programov, storitev in akterjev za področje staranja in sožitja med generacijami ter slika stanja, v kateri je za osem področij izpisanih nekaj ugotovitev kaj občina Brežice že ima in kaj potrebuje. Opozoriti pa moramo, da gre zgolj za grob povzetek; originalno sliko stanja in celotno študijo si lahko preberete v prilogi 1 te Strategije *Študija Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice*.

Demografska slika Občine Brežice

Slika 6: Demografski podatki, vir: Stat.si

Programi, storitve in akterji za področje staranja in sožitja med generacijami

PROGRAMI, STORITVE IN AKTERJI ZA PODROČJE STARANJA IN SOŽITJA V OBČINI BREŽICE

ZDRAVSTVENO VARSTVO

ZDRAVSTVENI DOM BREŽICE

- Patronažna služba
- Center za krepitev zdravja Brežice

SPLOŠNA BOLNIŠNICA BREŽICE

FORMALNA OSKRBA

POMOČ NA DOMU

- Center za socialno delo Posavje (enota Brežice)

DOMOVI ZA STAREJŠE

- Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca, enota Brežice

NEFORMALNA OSKRBA

DRUŽINSKI OSKRBOVALCI - svojci, ki skrbijo za svoje kronično bolne, invalidne in starostno onemogle družinske člane

DRUGI NEFORMALNI OSKRBOVALCI - sosede, prijatelji, znanci

SOCIALNO VARSTVO

CENTER ZA SOCIALNO DELO

- Center za socialno delo Posavje (enota Brežice)

PODROČJE VZGOJE IN MEDGENERACIJSKEGA SODELOVANJA

VRTCI, OSNOVNE IN SREDNJE ŠOLE, MLADINSKE ORGANIZACIJE

- Mladinski center Brežice
- Večgeneracijski center Brežice - Zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice
- taborniki, skavti

POSAVSKI MUZEJ

CIVILNA INICIATIVA

GASILCI, IZOBRAŽEVANJE IN KULTURA,

- Knjižnica Brežice
- Brežice

ŽUPNIJE PO OBČINI BREŽICE, NEVLADNE ORGANIZACIJE,

- Karitas
- Območno združenje Rdečega križa Brežice

LOKALNA IN REGIJSKA DRUŠTVA IZ PODROČIJ:

- izobraževanja
- kulture
- športa
- sociale
- zdravstva in zdravja
- družbenega in družabnega življenja

PROSTOVOLJCI

Slika 7: Programi, storitve in akterji za področje staranja in medgeneracijskega sožitja

Slika stanja po področjih - kaj imamo in kaj potrebujemo

PODROČJE	KAJ IMAMO	KAJ POTREBUJEMO
 STORITVE ZDRAVSTVA IN OSKRBE	V občini Brežice deluje Zdravstveni dom, Splošna bolnišnica, Dom za starejše, Pomoč na domu, Center za socialno delo, Center za krepitev zdravja, Zdravilišče Čateške toplice in druge privatne storitve.	Občani Brežic želijo pozornost nameniti dostopnosti oskrbe na domu, podpori družinskim oskrbovalcem, vpeljavi novih program dolgotrajne oskrbe in reševanju kadrovske problematike v poklicih dolgotrajne oskrbe.
 SOCIALNA VKLJUČENOST IN DRUŽABNO ŽIVLJENJE STAREJŠIH	Občina ima bogato mrežo društev, raznolike in dostopne aktivnosti za druženje ter socialno vključevanje, prostovoljstvo med starejšimi, podporo župana in skrb občine za nadaljnji razvoj.	Občani prepoznajo osamljenost med starejšimi; zato si želijo še več rednih druženj in pogovornih skupin za starejše, omogočiti več aktivnosti po krajevnih skupnostih ter skrbeti za vzdrževanje in nadaljnji razvoj prostovoljstva.
 MEDGENERACIJSKO SOŽITJE	V občini deluje Večgeneracijski center in različna medgeneracijska društva, dobro pa sodelujejo tudi vzgojni zavodi (vrtci, šole, gimnazija) in društva upokojencev.	Občani si želijo krepiti vezi, spodbujati spoštovanje ter medsebojno pomoč med generacijami. Ob tem poudarjajo vlogo izobraževalnih ustanov, medsebojno spoštovanje ter potrebo po možnostih za pogostejša druženja in povezovanja med generacijami, tako v skupnosti kot na družinski ravni.
 INFORMIRANJE IN DIGITALNO OPISMEJEVANJE	Občani prejemajo novice preko regionalnega časopisa, razviti pa so tudi drugi načini obveščanja (Starejši za starejše, Večgeneracijski center itd.)	Občani si želijo več sistematičnega informiranja starejših; v različnih oblikah (pisno, spletno, ustno). Izpostavljen je pomen skupnega zbiranja informacij. Želijo pa si tudi nadaljevati z digitalnim opismenjevanjem starejših.

PODROČJE	KAJ IMAMO	KAJ POTREBUJEMO
 MATERIALNA PRESKRBLJENOST IN SOCIALNA VARNOST	Občina s sofinanciranjem oskrbe na domu, domov za starejše in enkratno pomočjo s podporo Rdečega križa in Karitas starejšim nudi materialno in socialno varnost.	Občani prepoznajo potrebo po večji materialni varnosti ter pozornosti do pomoči potrebnih, tako materialno kot človeško. Potrebno je tudi preprečevati nasilje nad starejšimi.
 INFRASTRUKTURA, ZUNANJE POVRŠINE IN JAVNI OBJEKTI	V občini je večinoma urejena dostopnost do bivališč in javnih ustanov ter ponuja zdravo okolje z urejenimi zelenimi in športnimi površinami.	Občani si želijo izboljšati dostop med nekaterimi kraji in do mesta, več parkirnih mest v mestu, omogočiti storitve tudi v krajevnih skupnostih, več prostorov za druženje starejših.
 BIVALIŠČA	Občina ima stanovanjske enote v Večgeneracijskem centru Brežice.	Občani si želijo poživeti življenje po krajevnih skupnostih, raziskati možnosti sobivanja ter več ozaveščanja o prilagajanju stanovanj za starost.
 PREVOZI	Občina nudi brezplačne prevoze za starejše preko ZPTM Brežice, program Sopotniki. Na voljo je lokalni in šolski avtobus.	Občani si želijo izboljšati prevoze med krajevnimi skupnostmi in mestom, javni prevoz in razporeditev avtobusnih postajališč. Želijo si tudi iskati rešitve, ki bi omogočale več možnosti za prevoze na družabne dejavnosti v popoldanskem in večernem času.
 SKRBJ ZA VKLJUČEVANJE, SKUPNOST IN CELOSTNI RAZVOJ OBČINE NA PODROČJU STARANJA IN SOŽITJA	Starejši v občini aktivno sodelujejo v dobrobit občine preko društev, prostovoljstva, skrbi za okolje, s podajanjem predlogov itd. Prepoznajo tudi skrb občine Brežice za usklajeno delo na tem področju.	Izkazala se je potreba po vključevanju starejših, boljšem povezovanju med deležniki ter večji sistematičnosti in integriranosti na področju staranja in sožitja.

III. VIZIJA RAZVOJA

5 STRATEŠKI CILJI

5.1. Strateški cilji

To poglavje je skupaj z naslednjim osrednji del Strategije. Strateški cilji začrtajo smer razvoja na področju dolgotrajne oskrbe, zdravega staranja in učenja celotnega prebivalstva za novo solidarnost med generacijami za obdobje 10 let. So orientacija pri načrtovanju posameznih akcij v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi. Pripravljeni so na podlagi vizije občine in strokovnih smernic ter sledijo področjem starosti prijaznih mest in občin.

Slika 8: Izoblikovani strateški cilji

5.2. Natančen pregled strateških ciljev

Za zastavljene strateške cilje so v nadaljevanju predstavljena področja, na katera se posamezen cilj navezuje. Gre za celostni nabor, narejen tako na potrebah in predlogih občanov, kot dobrih praksah iz Slovenije in tujine. Ta nabor daje Strategije starosti prijazne občine Brežice širino. Ne gre torej za seznam vsega, na čemer bo občina v naslednjih letih delala, saj je seznam preobsežen. Širina tega poglavja občini pomaga, da se na dolgi rok ne izgubi v malenkostih, da ne pade v past, da bi iz leta v leto delala zgolj na enem pod-področju, da, v kolikor se pojavi ustrezen razpis ali financiranje za določeno pod-področje, glede na smiselno lahko določene prioritete tudi zamenja.

Praviloma dvakrat v obdobju izvajanja Strategije (za prvih in drugih pet let) se za uresničevanje ciljev določi izbor ukrepov; za prvo petletko je le-ta zapisan v šestem poglavju te Strategije. Izbor ukrepov mora biti narejen na podlagi usklajevanja vseh deležnikov: župana in občinske uprave ter lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice, nacionalni koordinator Inštitut Antona Trstenjaka pa ima vlogo strokovnega svetovanja. Naslednji kriterij izbora ukrepov so realne možnosti izpeljave z vidika kadrov, financ in participacije. Nenazadnje mora biti izbor narejen tako, da se tekom 10-ih let izvajanja Strategije izbere vsaj nekaj ukrepov iz vsakega strateškega cilja, pri čemer je dobro pregledati tudi delo po pod-področjih posameznega strateškega cilja.

STRATEŠKI CILJ 1: Vzpostaviti in vzdrževati celovit in kakovosten sistem občinske integrirane dolgotrajne oskrbe, ki omogoča, da lahko občani do konca življenja ostanejo doma ali pa vsaj v domačem okolju.

PODROČJE SPMO: Zdravstvo in oskrba

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 1.1. Vzdrževanje obstoječih programov in storitev oskrbe in zdravstva.
- 1.2. Dostopnost oskrbe na domu.
- 1.3. Podpora družinskim oskrbovalcem: identificiranje, informiranje, usposabljanje, skrb za dolgoletne in bivše oskrbovalce.
- 1.4. Vpeljevanje novih programov dolgotrajne oskrbe (npr. dnevno varstvo, nočno varstvo, začasne namestitve, oskrbovana stanovanja, paliativna oskrba, e-oskrba, programi za družinske oskrbovalce).
- 1.5. Vzdržnost in vpetost lokalnih domov v lokalno okolje: skrb za njihovo delovanje s strani skupnosti in skrb domov, da bodo odgovarjali potrebam kraja.

- 1.6. Medsebojno povezovanje izvajalcev in programov v celoto v luči integrirane dolgotrajne oskrbe.
- 1.7. Finančna in humana vzdržnost posameznih programov in celote.
- 1.8. Reševanje in preprečevanje kadrovske problematike v oskrbi in zdravstvu na območju občine.

STRATEŠKI CILJ 2: Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje.

PODROČJE SPMO: Socialna vključenost in družabno življenje starejših

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 2.1. Vzdrževanje obstoječih programov za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti.
- 2.2. Spodbujati vse prebivalce, posebej pa starejše občane, k redni vsakodnevni zmerni telesni vadbi in hoji za zdravje z namenom krepitev ali vzdrževanja telesnega in duševnega zdravja.
- 2.3. Podpora prostovoljcev in njihovih organizacij za večanje kakovosti in trajnosti dela.
- 2.4. Nenehno iskanje in vključevanje najbolj ranljivih skupin z vidika socialne izoliranosti v občini.
- 2.5. Zmanjševanje osamljenosti starejših s krepitevijo rednih oblik druženja in prostovoljstva.
- 2.6. Vzpostavitev več organiziranih oblik srečevanj po krajevnih skupnostih ter skrb, da so krajevne skupnosti aktivno vključene v vsebine programa starosti prijazne občine Brežice.
- 2.7. Spodbujanje in ohranjanje med sosedskih odnosov, povezovanja in solidarnosti, vključevanja na novo priseljenih ter zmanjševanje odtujenosti med ljudmi v skupnosti.
- 2.8. Skrb za ustrezne prostorske, infrastrukturne in druge pogoje za izvajanje aktivnosti za starejše.
- 2.9. Spodbujanje vključevanja starejših v delo za skupno dobro (na področjih skrbi za sočloveka, za varovanje okolja, za kulturno in naravno dediščino) v lastno zadovoljstvo in osebno rast.
- 2.10. Spodbujanje kulture spoštovanja starejših in vseh generacij.
- 2.11. Skrb za prehode v tretjem življenjskem obdobju (upokožitev, konec ali začetek varstva vnukov, pešanje).

STRATEŠKI CILJ 3: Spodbujati medgeneracijsko druženje in učenje nove solidarnosti med generacijami ter skrbeti za medgeneracijsko družbeno pravičnost.

PODROČJE SPMO: Medgeneracijsko sožitje

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 3.1. Povečati paleto možnosti za medgeneracijsko druženje in učenje nove solidarnosti na različnih stopnjah in v različnih kontekstih (šola, družina, civilne organizacije, večgeneracijske hiše, zunanje površine in skupni prostori itd.).
- 3.2. Spodbujanjem programov, ki imajo poudarek na praksi, ki pomagajo vzpostaviti redni osebni stik vsake generacije z drugima dvema generacijama, ki sledijo principu obojestranskosti (dajanju in prejemanju vseh udeležencev), ki so usmerjeni v dogajanje in ne zgolj v enkratne dogodke.
- 3.3. Sistematično vključevanje šole in vrtca na področju medgeneracijskega sodelovanja.
- 3.4. Skrb za kakovost dela na področju medgeneracijskega sožitja.
- 3.5. Skrb za medgeneracijsko družbeno pravičnost.

STRATEŠKI CILJ 4: Vzpostaviti vključujoč in dostopen sistem obveščanja in ozaveščanja o staranju, oskrbi in sožitju med generacijami, ki krepi informiranost občanov, spodbuja medgeneracijsko razumevanje ter podpira sodelovanje vseh deležnikov v občini Brežice.

PODROČJE SPMO: Ozaveščanje, informiranje in digitalno opismenjevanje

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 4.1. Redno obveščanje občanov o staranju, oskrbi in sožitju med generacijami ter o aktivnostih Starosti prijazne občine Brežice preko občinskih občil in drugih kanalov (z obstoječimi in novimi načini).
- 4.2. Vključevanje različnih elementov v ozaveščanje in informiranje: izobraževalne vsebine ter zgodbe in prakse s področja staranja, oskrbe in sožitja med generacijami, napovedi in novice o tem, kaj vse je v občini Brežice občanom na teh področjih na voljo, novice o delovanju Starosti prijazne občine Brežice in izbrane novice o Slovenski in Svetovni mreži starosti prijaznih mest in občin.
- 4.3. Skrb za starosti prijazno govorjeno in pisano besedo.
- 4.4. Skrb za pretočnost informacij med tistimi, ki delajo za ali s starejšimi.
- 4.5. Vzpostavitev integriranega sistema informiranja, ki bo povečal široko dostopnost informacij (komunikacijski načrt, informacijska ekipa, info-točka/pisarna ipd.)

STRATEŠKI CILJ 5: Omogočiti starejšim občanom enakovredno in varno vključevanje v digitalno družbo s spodbujanjem digitalnega opismenjevanja, prilagojene podpore ter dostopom do digitalnih storitev.

PODROČJE SPMO: Ozaveščanje, informiranje in digitalno opismenjevanje

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 5.1. Dostopnost izobraževanja in usposabljanja za uporabo digitalne tehnologije prilagojenega različnim skupinam starejših ljudi.
- 5.2. Vzpostavitev mreže digitalnih podpornikov (mentorji, prostovoljci, medgeneracijski družabniki ipd.) in skrb za dostopnost IKT opreme.
- 5.3. Skrb za dostop starejših do javnih digitalnih storitev.
- 5.4. Povečanje zaupanja starejših pri uporabi digitalnih tehnologij.
- 5.5. Povečanje varnosti starejših pri uporabi digitalnih tehnologij.

STRATEŠKI CILJ 6: Urejati starosti prijazno infrastrukturo, zunanje površine in javne objekte.

PODROČJE SPMO: Infrastruktura, zunanje površine in javni objekti

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 6.1. Urejenost starosti prijazne infrastrukture in javnih površin.
- 6.2. Dostopnost storitev v skupnosti.
- 6.3. Sistematičen pristop k urejanju infrastrukture ter urejanje infrastrukture v luči uresničevanja drugih ciljev starosti prijazne občine.
- 6.4. Povezovanje trde infrastrukture s programskimi vsebinami (npr. dogodki, oskrbo, mobilnostjo, prostovoljstvom).

STRATEŠKI CILJ 7: Vzpostaviti in razvijati raznolike, dostopne in trajnostno načrtovane oblike bivanja, ki omogočajo čim daljše samostojno življenje starejših, spodbujajo medgeneracijsko sobivanje ter so prostorsko in vsebinsko integrirane v lokalno okolje.

PODROČJE SPMO: Bivališča

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 7.1. Prilagajati bivališča za čimbolj samostojno življenje v starosti.

- 7.2. Preverjati možnosti in vzpostavljati različne oblike bivanja za starejše (npr. najemna oskrbovana stanovanja, stanovanjske skupnosti, sobivanje starejših ali starejših in mlajših ter druge alternativne oblike bivanja) ter pri tem poskrbeti za vzporedno načrtovanje in izvajanje finančnega, arhitekturnega in vsebinskega oziroma programskega dela.
- 7.3. Celostna umestitev bivališč v urbanistični načrt in povezovanje z drugimi cilji Strategije.

STRATEŠKI CILJ 8: Krepi materialno preskrbljenost in zaščito starejših kot temelj njihove varnosti in dostojanstva v skupnosti.

PODOROČJE SPMO: Materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 8.1. Zmanjševanje skrite revščine in finančnih stisk starejših.
- 8.2. Varnost starejših in preprečevanje nasilja nad starejšimi.
- 8.3. Preprečevanje omamljanja starejših.

STRATEŠKI CILJ 9: Razvijati varne, prilagodljive in skupnostno podprte oblike prevoza, ki starejšim omogočajo dostop do storitev, dejavnosti in socialnih stikov.

PODROČJE SPMO: Mobilnost in prevozi

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 9.1. Urejanje in širjenje javnega prevoza.
- 9.2. Preverjanje in odgovarjanje na potrebe po organizaciji prostovoljskih prevozov.
- 9.3. Vzpostavljane drugih oblik prevozov.
- 9.4. Varnost v prometu.

STRATEŠKI CILJ 10: Skrb za celostni razvoj občine na področju Starosti prijazne skupnosti: skrb za sodelovanje deležnikov, uresničevanje Strategije starosti prijazne občine Brežice ter povezanost s Svetovno in Slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin.

PODROČJE SPMO: Skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja v prehodu iz tradicionalne v post tradicionalno družbo.

PODPODROČJA na katera se strateški cilj navezuje:

- 10.1. Delovanje lokalne akcijske skupine SPO Brežice. Skrbeti za povezovanje, pretočnost informacij in izobraževanje deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja ter celostni razvoj programa SPO.
- 10.2. Delovanje delovnih skupin za uresničevanje posameznih nalog ali aktivnosti Strategije SPO Brežice in večjo povezanost med deležniki.
- 10.3. Skrb za kakovostno izpeljavo vseh korakov programa SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje - priprava Strategije in nato sprotno načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov, 3. ukrepanje - delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov, 4. evalvacija oziroma sproten pregled napredka.
- 10.4. Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: Povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks.
- 10.5. Usposabljanje občinskega koordinatorja Starosti prijazne občine Brežice.

6 PRIORITETNI UKREPI ZA OBDOBJE 2026 – 2031

Če daje prejšnje poglavje, ki opisuje strateške cilje in področja, na katera se nanaša Strategiji širino, daje to poglavje Strategiji globino in predstavlja njeno bolj operativno plat. Prioritetni ukrepi so izbor ukrepov za obdobje petih let, ki služijo praktičnemu delu v naslednjih petih letih. Prioritetni ukrepi so tudi osnova za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije ter podlaga za merjenje napredka na področju staranja in medgeneracijskega sožitja.

Ukrepi so bili izbrani in dodelani na podlagi dveh delavniških srečanj za pripravo Strategije, kjer smo podrobneje pregledali vsa področja slovenske in svetovne zdravstvene organizacije in njihova pod-področja (opisana v prejšnjem poglavju te Strategije) ter posebnim usklajevanjem z občinsko upravo in vodstvom občine Brežice. Podrobnejši pregled po področjih, ki je bil torej podlaga tako za izbor kot opredelitev ukrepov se nahaja v Študiji *Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice (priloga 1 te Strategije)*.

Sledi podrobnejši pregled ukrepov. V prvem delu vsakega ukrepa je napisano, na kater strateški cilj in potrebe odgovarja, slednje so rezultat pregleda stanja, ki je bil narejen v okviru priprave Študije *Staranje in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice*. V osrednjem delu vsakega ukrepa se nahaja *opis ukrepa*. Le-ta vsebuje tako zavezujoči del uresničevanja tega ukrepa kot dodatne aktivnosti, ki se, glede na vire in smiselnost lahko izvedejo v prvi, se prenesejo v drugo petletko ali pa opustijo. Na tak način je izvajanje Strategije postavljeno v realen okvir (saj jasno opredeli kaj je za izvajanje zavezujoče), obenem pa izkorišča tudi potencial učeče se skupnosti: po vsakem letu izvajanja Strategije se vse bolj izkristalizira, katere aktivnosti so najbolj potrebne in katere najbolj učinkovite za doseganje ukrepa in z njim strateških ciljev. V zadnjem delu so opisani *potrebni viri, nosilci, sodelujoči ter kazalniki*. Kazalniki so bistvenega pomena, saj kažejo na zavezujoč del uresničevanja ukrepov, po njih se meri uresničitev ukrepov po prvi petletki.

Ukrepi so po teži med seboj enakovredni – zaporedje ukrepa torej ne pomeni pomembnosti ukrepa, ampak sledi sosledju področij in strateškim ciljem, ki jih prioritetni ukrep pokriva.

Ukrepe se uresničuje v celoti ali postopoma preko **letnih načrtov**, pri čemer se uporabljajo različne, za izvedbo ukrepa primerne metode. Za reševanje kompleksnih ukrepov je včasih priporočljivo oblikovanje **delovne skupine** s ključnimi deležniki in zainteresiranimi posamezniki za področje ukrepa (primer takšne delovne skupine bi bila

lahko delovna skupina za področje dolgotrajne oskrbe, delovna skupina za informiranje ipd.).

Po petih letih izvajanja ukrepov se izvede temeljitejša evalvacija in pripravi prioritete ukrepe za naslednjih 5 let.

Kljub temu, da so prioritetni ukrepi zavezujoči, se lahko kadarkoli doda nove ukrepe glede na okoliščine in priložnosti, ki se lahko sproti pojavijo in jih je potrebno izkoristiti, da ne gredo mimo. Prav tako je potrebno upoštevati izjemne okoliščine, zaradi katerih se izvajanje katerega izmed ukrepov ustavi, podaljša ali preloži, za kar pa je seveda potrebna tehtna obrazložitev.

6.1. Pregled ukrepov za obdobje 2026 - 2031

PRIORITETNI UKREPI

- U1** Ukrepati v smeri povezovanja vseh programov dolgotrajne oskrbe v humano in vzdržno integrirano celoto, dopolnjevanja mreže ter skrb za kakovostno implementacijo zakona o dolgotrajni oskrbi na lokalni ravni.
- U2** Izboljšati dostopnost storitev na domu.
- U3** Podpirati družinske oskrbovalce.
- U4** Vzdrževati obstoječih programe za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti ter skrb za vidnost programov.
- U5** Zmanjševati osamljenosti starejših s krepitvijo rednih oblik druženja in prostovoljstva ter skrb za prostovoljstvo in delo za skupno dobro na sploh.
- U6** Spodbuditi večanje organiziranih oblik druženj, izobraževanj in srečevanj po krajevnih skupnostih.
- U7** Vzpostaviti prilogo Starosti prijazna občina Brežice v Posavskem Obzorniku ter odstrani Starosti prijazna občina Brežice na občinski odstrani.
- U8** Izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazna občina Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v občini Brežice.
- U9** Vključiti uresničevanje komunikacijskega načrta SPO Brežice v delo info-točke Večgeneracijskega centra.
- U10** Vzpostavljati in podpirati različne oblike bivanja starejših.
- U11** Ustanovitev socialnega sosveta z namenom boljšega pretoka informacij in identificiranja resnično pomoči potrebnih starejših.
- U12** Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in sožitja.

U13 Poskrbeti za povezovanje Strategije starosti prijazne občine Brežice z vsemi obstoječimi in prihodnjimi Strategijami, projekti in načrti v občini Brežice.

U14 Postati član Slovenske in svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin ter izpolnjevati pogoje mreže (ukrepi programa starosti prijaznih mest in občin).

6.2. Podrobna opredelitev ukrepov za obdobje 2026 - 2031

UKREP 1	Ukrepati v smeri povezovanja vseh programov dolgotrajne oskrbe v humano in vzdržno integrirano celoto, dopolnjevanja mreže ter skrb za kakovostno implementacijo zakona o dolgotrajni oskrbi na lokalni ravni.
Na katere cilje odgovarja	C1 (1.1., 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	-razvoj integrirane dolgotrajne oskrbe (v nasprotju z razdrobljenostjo, nepreglednostjo, slabo dostopnostjo storitev ter finančno, kadrovsko in finančno nevzdržno dolgotrajno oskrbo)
Opis ukrepa	
Nadaljevanje vzdrževanja obstoječih programov in storitev oskrbe ter skrb za njihov razvoj Občina že v veliki meri podpira storitve oskrbe, in sicer tako tisto, kar je zakonodajno določeno, kot tudi dodatno financiranje, med drugim: doplačilo oskrbnine v zavodih (regresiranje oskrbe v domovih), e-oskrbo starejših, sofinanciranje pomoči družini na domu in oskrbe starejših na domu v okviru VGC-ja: v skupni vrednosti okoli 1.025.200 eur/letno (letni proračun občine Brežice za leto 2025). Glede na to, da se populacija stara, bodo potrebe po dolgotrajni oskrbi kronično bolnih, invalidnih in starostno onemoglih ljudi vse večja. Potreben je redni sistematičen razmislek o tem kako vzdrževati in v katero smer razvijati obstoječe in nove storitve, da bodo kadrovsko, finančno in humano vzdržne.	
Strateško načrtovanje implementacije zakona. - Poskrbeti za kakovostno implementacijo posameznih korakov, ki jih zakon predvideva s pomočjo pregleda dobrih praks, posvetovanja z drugimi občinami ali strokovnjaki. - Priprava akcij ozaveščanja ljudi, kjer bo na razumljiv način napisano ali predstavljeno kaj občanom po zakonu pripada in kakšni so postopki. - Skrb za medsebojno povezovanje izvajalcev in programov v celoto v luči integrirane dolgotrajne oskrbe. Npr. povezovanje deležnikov preko organiziranih rednih srečanj, delovne skupine, delo na izzivih zagotavljanja finančno, kadrovsko in humano vzdržne dolgotrajne oskrbe. - Glede na smiselnost ustanoviti Zavod za starejše, pod okriljem katerega deluje več storitev in programov, Zavod bi skrbel za integriranost dolgotrajne oskrbe v občini. Pod okriljem takega zavoda se lahko poveže različne storitve kot na primer prevoze za starejše, storitve na domu za starejše (tudi dodatne, kot je fizioterapija, hišniška pomoč), pomoč pri manjših opravilih starejših, družabništvo in skrb za socialno vključenost, info točko, pa tudi oskrbovana stanovanja, dnevne centre itd.	

- Podpirati izobraževanje zaposlenih v občinski upravi in vseh tistih deležnikov, ki izvajajo specifične naloge za področje integrirane dolgotrajne oskrbe in implementacijo zakona.

Dodatne aktivnosti:

- Povezati Domov upokojencev in občin Sevnica in Brežice za razširitev možnosti dnevnega varstva (tudi za dementne osebe) in dvig kapacitet.
- Nadaljevati pogovore med ZD in Domom upokojencev glede kroženja kadra.
- Preveriti potrebe in možnosti po oskrbovanih stanovanjih.
- Skrbeti za reševanje in preprečevanje kadrovske problematike v oskrbi in zdravstvu na območju občine (skrb za promocijo in privlačnost poklicev v dolgotrajni oskrbi: povečati prepoznavnost teh poklicev, dolgoročno izboljšati položaj teh poklicev v družbi, ugodnosti in dodatna izobraževanja za zaposlene, občasne poizvedbe o potrebah, željah in zmožnostih zaposlenih, javna priznanja in pohvale zaposlenim, financiranje Nacionalne poklicne kvalifikacije, štipendiranje deficitarnih poklicev ipd.; poskrbeti za sodelovanje občine, zaposlovalcev in izobraževalnih ustanov na tem področju).

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, po potrebi zunanji izvajalci). Stroški doplačila oskrbnine v zavodih (regresiranje oskrbe v domovih), e-oskrba starejših, sofinanciranje pomoči družini na domu in oskrbe starejših na domu v okviru VGC-ja Glede na dogovor: Stroški akcij ozaveščanja in promocijske kampanje, stroški za izobraževanje (npr. dodatna izobraževanja za zaposlene, štipendije ali financiranje NPK), zagonski in po možnosti vzdrževalni stroški posebnega za integrirano oskrbo Zavoda za starejše
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Zdravstveni dom Brežice, Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca(enota Brežice), Center za socialno delo Posavje (vstopne točke), družinski oskrbovalci, Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice, po potrebi Strokovno izobraževalni center Brežice, Splošna bolnišnica Brežice, zunanji strokovni svetovalec
Kazalnik	- ohranjena ali povečana vsota proračunskih sredstev namenjenih storitvam in programom oskrbe v petih letih, - 5 internih srečanj občinske uprave (sami in/ali z delovno skupino in/ali s strokovnjaki) z namenom kakovostne implementacije zakona o dolgotrajni oskrbi, sodelovanju in integraciji storitev oskrbe ter preverbo možnosti razvoja novih programov oskrbe, - izpolnjen 1 kazalnik rezultata, določen na internih srečanjih občinske uprave (glej zgornji kazalnik), - 3 izvedene akcije ozaveščanja (na različne načine) za večanje dostopnosti informacij na temo zakona o dolgotrajni oskrbi oziroma o dolgotrajni oskrbi na sploh.
Komentar	/

UKREP 2

Izboljšati dostopnost storitev na domu.

Na katere cilje odgovarja	C1 (1.2, 1.4, 1.7, 1.8)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- dolge čakalne vrste storitve na domu, finančna in časovna (ne)dostopnost
Opis ukrepa	
Ukrep se izvaja z namenom večanja dostopnosti, raznolikosti in zmanjševanje čakalnih vrst za storitev oskrbe na domu v občini Brežice; vključuje: - Skrb, da bo izvajalec oskrbe na domu upošteval ugotovitve iz priprave te Strategije: Občina Brežice bo tako v fazi vzpostavljanja delovanja novega izvajalca kot v nadaljevanju sklicala sestanek z izvajalcem oskrbe na domu z namenom, da skupaj pregledata spoznanja te Strategije (predvsem ukrepa 1, 2 in 3) in se dogovorila na kak način bi jih bilo možno izpeljati. - Dopolniti pestrost ponudbe na domu (npr. delovna terapija, fizioterapija, možnost oskrbe 24/7, hišniška pomoč oziroma pomoč pri manjših opravilih) in uvajati kreativne rešitve za večanje pestrosti in dostopnosti storitev z združevanjem in prerazporejanjem storitev (npr. podpreti kombi, ki po krajevnih skupnostih dostavlja hrano, da opravlja še druge funkcije, kot so informiranje ipd., vključiti in podreti gostince pri nudenju toplega obroka na domu starejšim, nove rešitve tudi pri dostavi živil in čiščenju starim ljudem in s tem razbremeniti izvajalce, ki opravljajo nego na domu). - Skrb za oskrbovalno osebje in dostojne pogoje dela (javna priznanja in zahvale, občasna poizvedba o potrebah, željah in zmožnostih oskrbovalk, po potrebi uvesti spodbude za oskrbovalke, po potrebi povečati število oskrbovalk ali poskrbeti za kroženje kadra med različnimi institucijami ipd.).	
Dodatna aktivnost: ➤ Organizacija pomoči starejšim pri manjših opravilih. Ena od možnosti je organizacija prostovoljske pomoči pri manjših opravilih, ki je namenjena starejšim ljudem, ki sami ne zmorejo več določenih del doma, na vrtu ali v okolici doma, obsega lahko tudi pomoč pri nakupu ipd. Vzpostavitev takšnega prostovoljstva in koordinacija takšne prostovoljske pomoči v Sloveniji še ni zelo razširjena. Je precej kompleksna (potreben je dobro izbran in usposobljen koordinator, protokol, ki preprečujejo zlorabe na eni in drugi strani, usklajevati povpraševanje in ponudbo, pridobivati prostovoljce), zato je potreben večji kadrovski vložek in skrbno načrtovanje. Razen prostovoljske pomoči pa je seveda možna tudi organizacija profesionalne pomoči ali pa povezovanje s privatnim sektorjem (npr. sofinanciranje storitev).	
Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, Zdravstveni dom Brežice) Glede na dogovor: Stroški za dodatne storitve, stroški za manjše nagrade...
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Zdravstveni dom Brežice, po potrebi: CSD (vstopne točke), zunanji strokovni svetovalec, privatni sektor
Kazalnik	Kazalnik procesa: Realiziran sestanek Občine Brežice z Zdravstvenim domom Brežice v fazi prenosa storitev na domu da bo izvajalec oskrbe na domu upošteval ugotovitve iz priprave te Strategije, nato vsaj še trije sestanki s tem namenom tekom petih let. Kazalnik rezultata: 1. vsaj ena dodatno vpeljana storitev ali program, 2. drug kazalnik se določi na sestanku.
Komentar	/

UKREP 3	Podpirati družinske oskrbovalce.
Na katere cilje odgovarja	C1 (1.3)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	-Izgorevanje in pomanjkanje informacij med družinskimi oskrbovalci, -domače nehoteno nasilje nad starejšimi ljudmi s strani oskrbovalcev zaradi izčrpanosti.
Opis ukrepa	
V Sloveniji skrbi za starostno onemogle, kronično bolne ali invalidne družinske člane, sorodnike, prijatelje, sosede, znance vsak deseti državljan, v Brežicah je verjetno, glede na večje ruralno območje, statistika še nekoliko višja. Nekateri se v vlogi družinskega oskrbovalca znajdejo čez noč, nekateri so v tej vlogi dolga leta, velikokrat je delo izčrpavajoče, človek nima ustreznih kompetenc in težko je priti do ustreznih informacij. Ukrej za podporo družinskim oskrbovalcem določa naslednje možnosti ukrepanja: Temeljno usposabljanje za družinske in druge neformalne ter dodatna usposabljanja za družinske oskrbovalce. Temeljno usposabljanje obsega širok nabor tem ter učenje praktičnih veščin o oskrbi: o negi svojca, o komunikaciji s starejšim človekom, ravnanjih z dementnimi svojci, skrbi zase, o umiranju in žalovanju ipd., potekati mora v manjši skupini (ne več kot 20 udeležencev) saj ne sme iti zgolj za predavanja. V okviru tega ukrepa bodo v občini Brežice potekala dva do tri temeljna usposabljanja ter nekaj dodatnih usposabljanj na način, da bodo te vsebine dosegle čim več krajevnih skupnosti. Skupine svojcev. To so skupine za samopomoč namenjene psihološki opori med družinskimi oskrbovalci, pa tudi izmenjavi informacij, skupnemu reševanju dilem in vprašanj, poglobljanju določenih vidikov oskrbe. Moderira jo lahko strokovni delavec ali pa prostovoljec, pri čemer le-ta nujno potrebuje določeno usposobljenost za to vlogo in strokovno oporo. Aktivnost se lahko vzpostavi v okviru prejšnje alineje: temeljnega usposabljanja za družinske in druge neformalne oskrbovalce. Sistematično informiranje družinskih oskrbovalcev ter skrb za njihovo identificiranje. Ozaveščanje skupnosti za večanje prepoznavnosti družinskih oskrbovalcev preko lokalnih medijev (mdr. v novo nastali spletni podstrani in prilogi Posavskega obzornika: Starosti prijazna občina Brežice) in drugih kanalov, organizacija akcije ob Evropskem dnevu neformalnih oskrbovalcev (6. oktober) ipd. To ne zahteva večjega finančnega in kadrovskega vložka, priporočljivo pa je, da se redno izvaja. Korak naprej je vzpostavitev seznama družinskih oskrbovalcev in tarčno informiranje le-teh preko posebnega novičnika. Priznanja, ugodnosti in dodatne aktivnosti in storitve za oskrbovalce. Razvedrilne in razbremenilne dejavnosti, uvedba bonitet za oskrbovalce ipd.	
Potrebni viri	Stroški dela (občinska uprava, zunanji izvajalci temeljnega usposabljanja). Glede na dogovor: stroški usposabljanja in strokovnega spremljanja skupine za samopomoč, stroški informiranja in ozaveščanja, eventualni dodatni stroški v primeru uvedbe bonitet ali dodanih razvedrilnih ali razbremenilnih dejavnosti...
Nosilec	Občina Brežice

Sodelujoči	zunanj izvajalec, Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice
Kazalnik	- Izvedeni minimalno dve temeljni usposabljanji za družinske oskrbovalce na dveh različnih lokacijah (npr. usposabljanje za družinske in druge neformalne oskrbovalce®), - izvedena dodatna izobraževanja za družinske oskrbovalce (delavnice, predavanja ipd.) in/ali upeljana ugodnost za družinske oskrbovalce, - objavljenih vsaj pet prispevkov za družinske in druge neformalne oskrbovalce ter za ozaveščanje o tej tematiki, - vzpostavljen seznam družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev ter novičnika za to populacijo
Komentar	Za aktivnost a. se bodo iskala projektna sredstva (v tem primeru se bodo izvedla tri temeljna usposabljanja), v kolikor pa se le-ta ne najdejo, bo aktivnost financirana iz proračunskih sredstev.

UKREP 4	Vzdrževati obstoječe programe za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti, razvoj mreže programov ter skrb za vidnost programov.
Na katere cilje odgovarja	C2 (2.1., 2.10), C4 (4.1, 4.2, 4.3)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	-Potreba po aktivnem in zdravem staranju, - potreba po druženju in socialnih mrežah tako tistih starejših, ki so še zdravi, kot tistih, ki že potrebujejo oskrbo.
Opis ukrepa	
Nadaljevanje vzdrževanja obstoječih programov Ohranjati obstoječe socialne mreže in aktivnosti, za katera poskrbijo društva in druge organizacije je za občino vitalnega pomena. Občina že v veliki meri podpira programe s področja športa, kulture, humanitarnih dejavnosti, izobraževanja odraslih, ki se nanašajo na vsebine starosti prijazne občine; programom s področja sociale, programom društva upokojencev in izobraževalnim programom Večgeneracijskega centra je v letu 2025 namenjenih 88.000 eur iz občinskega proračuna. Poleg ohranjanja denarnih sredstev za podporo organizacijam je potreben tudi reden sistematičen razmislek o tem kako vzdrževati in v katero smer razvijati mrežo programov. Pri tem je smiselno vključevati izvajalce ter črpati usmeritve iz študije Staranja in medgeneracijsko sožitje v občini Brežice.	
Skrb za dobro informiranost občanov o obstoječih programih vključevanja starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti. Poleg finančne podpore programom je potrebna tudi večja podpora pri promociji obstoječih programov: le-ta bo potekala tako preko medijev, kot dogodkov ali iskanja novih načinov (npr. promocija preko srednje in mlajše generacije), pri čemer bo sledil komunikacijskemu načrtu (glej ukrep 8). Posebej bo treba premisliti o tem, da bi občina dodatno zakupila prostor v Posavskem obzorniku, saj se društva za objave večkrat ne odločajo prav zaradi cene. Obenem bi lahko Občina s svojimi obstoječimi kadri priskočila društvom na pomoč tudi s tehnično podporo in podporo pri oblikovanju (trenutno je potrebno pošiljati oblikovano v vektorski obliki s čimer društva nimajo izkušenj, prav tako se ne spoznajo na oblikovanje).	
Dodatne aktivnosti:	

- Možnost izvedbe pred-upokojitvenega seminarja. Gre za usposabljanje delavcev za boljši prehod v obdobje po upokojitvi, kjer na delavniških srečanjih udeleženci pogledajo v svojo preteklost, sedanost in prihodnost ter razmislijo o željah in možnostih, ki jim ta prinaša. V Starosti prijaznih občin je takšno usposabljanje tudi dobra vstopna točka za seznaitve ljudi z možnostmi za vključitev v obstoječe organizacije in programe Starosti prijazne občine. Za izvajanje te aktivnosti se lahko poveže z lokalnimi podjetji in drugimi večjimi zaposlovalci, pri katerih se preveri tudi možnost (so)financiranja takega usposabljanja.
- Izvajanje programov s področja preprečevanja nasilja. Nasilje nad starejšimi ima veliko obrazov: lahko se kaže kot zanemarjanje, telesno nasilje, psihično nasilje ali finančno nasilje. Cilj lokalne skupnosti je ničelna toleranca do nasilja; zato so potrebne delavnice tako na temo kaj storiti v primeru storjenega nasilja, še bolj pa preventivne delavnice npr. na teme: varnost na spletu, varnost na ulici, kako se ubraniti vsiljivim trgovcem, pravočasno urejanje dedovanja in drugi ukrepi za zmanjševanje finančnega nasilja in nasilja doma. Ukrepi daje prednost delavnicam z manjšim številom udeležencev (do 15), napram predavanjem s frontalno metodo dela.
- Razvijanje in iskanje načinov za spodbujanje vseh prebivalcev, posebej pa starejše občane, k redni vsakodnevni zmerni telesni vadbi in hoji za zdravje z namenom krepitve ali vzdrževanja telesnega in duševnega zdravja. Npr. na enem od srečanj lokalne akcijske skupine se pogovori o možnih načinih kako to doseči in kaj bi lahko vsaka od organizacij za to naredila in katere nove aktivnosti potrebujemo.

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava). Stroški (so)financiranja programov s področja sociale (tistih, ki se nanašajo na starejše in medgeneracijsko solidarnost), programom društva upokojencev in izobraževalnim programom Večgeneracijskega centra
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	- izvajalci programov s področja sociale (tistih, ki se nanašajo na starejše in medgeneracijsko solidarnost), društvo upokojencev, Večgeneracijski center; - lokalna akcijska skupina kot celota.
Kazalnik	- Ohranjena ali povečana vsota proračunskih sredstev namenjenih programom za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti v petih letih. - Enkrat tekom obdobja se pregleda vse obstoječe financirane programe, se z izvajalci pogovori o potrebah in možnostih ter ciljih Strategije Starosti prijazne občine in po potrebi uvede kakšno spremembo na področju financiranja. - Vpeljan vsaj en nov mehanizem za večanje vidnosti obstoječih programov za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti.
Komentar	Ukrep se povezuje z ukrepom številka 8 (izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazne občine Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v Starosti prijazni občini Brežice).

UKREP 5	Zmanjševati osamljenosti starejših s krepitvijo rednih oblik druženja in prostovoljstva ter skrb za prostovoljstvo in delo za skupno dobro na sploh.
Na katere cilje odgovarja	C2 (2.2, 2.3, 2.4)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	Osamljenost, potreba po lepem, rednem človeškem stiku, potreba po dajanju in prejemanju
Opis ukrepa	
Skrb za izobraževanje, povezovanje in podporo vseh prostovoljcev, ki delajo na področju staranja in sožitja. Prostovoljstvo je ena izmed pomembnih oblik družbeno koristnega dela, pri tem pa velja, da morata imeti od prostovoljskega dela približno enako korist prostovoljec in tisti, ki zanj dela. Za organizirano prostovoljsko pomoč se je danes nujno potrebno usposobiti in se nato ob prostovoljskem delu stalno izpopolnjevati. Za ohranjanje zdravega prostovoljstva in prostovoljske kondicije je potrebna organizirana podpora prostovoljcem. Dandanes se ob hitrih družbenih spremembah tudi prostovoljstvo spreminja, zato je potrebna promocija prostovoljstva, njegovo vzdrževanje in nadaljnji razvoj. V okviru tega ukrepa bo organizirano srečanje prostovoljcev z izobraževalno-razvedrilno noto, prostovoljci bodo prejeli promocijski material (npr. majice), poleg tega bo občina poskrbela za javno priznanje prostovoljcem. Za uresničitev tega ukrepa se bodo skušala pridobiti donatorska sredstva.	
Vzpostaviti prostovoljstvo v obliki pogovornih skupin za kakovostno staranje. Program razvija v kraju prostovoljstvo, ki odgovarja na nematerialne socialne potrebe starih ljudi, zlasti po osebnem medčloveškem odnosu, po predajanju življenjskih izkušenj in spoznavanju posebnih zmožnosti in možnosti v starosti ter pomaga utrjevati zdrav življenjski slog. V njem se prostovoljci usposobijo za ustanovitev in vodenje tedenskih srečanj majhne pogovorne skupine starejših ali druženja v obliki družabništva. Skupine za svoje delo uporabljajo posebne priročnike na različne teme, kot na primer zdravo staranje, preprečevanje padcev v starosti, domoljubje in kulturna dediščina ipd. Ta del ukrepa bi se strateško povezoval z ukrepom številka 6 tako, da bi skušali pridobiti po dva prostovoljca na krajevno skupnost, tako da bi skupine potekale v različnih krajevnih skupnostih. V prvi fazi je potrebno pridobiti sredstva za izvedbo usposabljanja za prostovoljce za kakovostno staranje (prijava na razpis LAS Posavje, drugi viri financiranja), v drugi fazi se izvede usposabljanje za prostovoljce za kakovostno staranje. V tretji fazi sledi vzdrževanje in pomlajevanje prostovoljstva.	
Dodatne aktivnosti: ➤ Srečanje prostovoljcev, ki delajo na področju staranja in sožitja med generacij se lahko nadgradi z organizacijo rednih intervizijskih skupin (npr. mesečnih ali dvomesečnih) za izmenjavo izkušenj in pridobivanje novega znanja, organizacijo srečanj z zunanjim strokovnjakom (npr. supervizorjem) za prostovoljce. ➤ Iskati možnosti za aktivacijo starejših pri uresničevanju skupnega dobrega pri obstoječih občinskih ciljih, akcijah in projektih (npr. čistilne akcije, varovanje okolja, turizem, samooskrba ipd.). Iskanje področij, kjer bi bilo še posebej koristno in potrebno delo starejših za skupno dobro v občini Brežice. Možnost uresničitve: v vsakem letnem načrtu določiti, kaj to pomeni za tekoče leto, spodbujati starejše k delu za skupno dobro preko občinskih razpisov.	

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, po potrebi zunanji izvajalci). Stroški organizacije dneva prostovoljstva in promocijskih materialov za prostovoljce (poskus pridobitve donatorskih sredstev) Glede na dogovor: Stroški usposabljanj, stroški zunanjega izvajalca
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Organizacije, ki delajo s starejšimi ali na področju medgeneracijskega sožitja,
Kazalnik	- Organizirani vsaj dve srečanja prostovoljcev, ki delajo na področju staranja in sožitja z izobraževalno-razvedrilno noto v petletnem obdobju, - pripravljeni in razdeljeni promocijski material za prostovoljce, - vzpostavitev prostovoljstva v obliki pogovornih skupin za kakovostno staranje.
Komentar	Ukrep je smiselno povezati z ukrepom številka 6, tako v segmentu vzpostavljanja prostovoljstva v obliki pogovornih skupin (da le-te potekajo po krajevnih skupnostih), kot eventuelno v segmentu dela za skupno dobro (npr. spodbujati krajevne skupnosti k delu za skupno dobro preko razpisov).

UKREP 6	Spodbuditi večanje organiziranih oblik druženj in srečevanj po krajevnih skupnostih.
Na katere cilje odgovarja	C2 (2.5)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	Še posebej zaradi obsega občine in velikega števila krajevnih skupnosti je potrebna širša dosegljivost starejših občanov, ki živijo po posameznih krajevnih skupnostih, ter povečanje aktivnosti zanje, ki so bližje njihovem domu.
Opis ukrepa	
Vzpostavitev sistema krajevnih koordinatorjev SPO Brežice za področje staranja in medgeneracijskega sožitja Krajevnim skupnostim se bo dalo možnost, da se usposobi osebo, ki bo skrbela, da se bo program starosti prijaznih mest in občin izvajal v posameznih krajevnih skupnostih; s posebnim poudarkom na informiranju občanov po krajevnih skupnostih ter koordiniranju/organiziranju/izvajanju različnih oblik druženj in delavniških srečanj za starejše in medgeneracijsko sodelovanje, vključevanju bolj osamljenih in ranljivih starejših, skrb za smiselno rabo skupnih prostorov za področje staranja in sožitja itd. Pri svojem delu bodo tesno povezani z občinskim koordinatorjem starosti prijazne občine, lokalno akcijsko skupino starosti prijazne občine in njenimi člani ter izvajalci različnih aktivnosti starosti prijazne občine. Kakovostno uresničevanje ukrepa zahteva naslednje korake: 1. izbor primernih oseb po krajevnih skupnostih, 2. usposabljanje krajevnih koordinatorjev (na usposabljanju koordinatorji spoznajo svojo vlogo in naloge ter dobijo temeljna znanja in kompetence za svoje delo), 3. spremljanje in podpora krajevnim koordinatorjem.	

Iz občinskega proračuna bodo krajevnim koordinatorjem na voljo posebna sredstva za dejavnosti s področja staranja in sožitja med generacijami.

Dodatne aktivnosti:

- Narediti pregled rabe skupnih prostorov in pregled dejavnosti po krajevnih skupnostih.
- Pripraviti načrt za večanje organiziranih oblik druženj in srečevanj po krajevnih skupnostih (sosedska in krajevna srečanja z razvedrilno-izobraževalno noto, medgeneracijsko družabništvo in mentorstvo ob učenju IKT, specifičnih znanj, ki jih imajo starejši..., vključevanje priseljencev v življenje krajevne skupnosti, spodbujanje akcij in dejavnosti dela za skupno dobro, ureditev novih površin namenjenih druženju itd.) ter v drugi fazi uresničevanje načrta.
- Predstavitev programa SPO Brežice na letnem srečanju s krajevnimi skupnostmi.

Potrebni viri	stroški dela Občinska uprava stroški usposabljanja krajevnih koordinatorev sredstva namenjena dejavnostim s področja staranja in sožitja med generacijami po krajevnih skupnostih
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Krajevne skupnosti, lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice, izvajalci aktivnosti starosti prijazne občine Brežice
Kazalnik	- Vsaj 1 koordinator v krajevni skupnosti, - izvedeno usposabljanje za krajevne koordinate SPO Brežice, - namenjena sredstva za delo krajevnih koordinatorev SPO Brežice.
Komentar	Ukrep se povezuje z ukrepi 3 (usposabljanje in stik z družinskimi oskrbovalci), 4 (podpirati in nadgrajevati obstoječe dejavnosti po krajevnih skupnostih), 5 (usposobiti prostovoljce, voditelje skupin za kakovostno staranje in družabnike po krajevnih skupnostih), 8 (Izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazne občine Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v Starosti prijazni občini Brežice), po možnosti 9 (vključiti uresničevanje komunikacijskega načrta SPO Brežice v delo info-točke Večgeneracijskega centra Brežice), 12 (Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in sožitja).

UKREP 7	Vzpostaviti prilogo Starosti prijazna občina Brežice v Posavskem Obzorniku ter podstrani Starosti prijazna občina Brežice.
Na katere cilje odgovarja	C4 (4.1, 4.2, 4.3)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	Pomanjkanje in razdrobljenost informacij za starejše občane in njihove svojce.
Opis ukrepa	Vzpostavitev priloge Starosti prijazna občina Brežice v Posavskem Obzorniku

Priloga bo izhajala 2-krat letno z namenom sistematičnega informiranja na tem področju, pri čemer bo sledila tudi smernicam komunikacijskega načrta v katerem bodo povzeta tudi spoznanja o potrebah na katere smo naleteli pri pripravi te Strategije. Rubrika bo vsebovala:

- kontakte, napovedi in novice o tem, kaj vse je v občini Brežice občanom na področju staranja, sožitja med generacijami in oskrbe
- izobraževalne vsebine ter spodbudne zgodbe in prakse s teh področij,
- novice o delovanju Starosti prijazne občine Brežice in občasno izbrane novice o Slovenski in Svetovni mreži starosti prijaznih mest in občin

Pripravo bo koordinirala Občina Brežice, vendar pa bodo v pripravo rubrike vsakič vključeni tudi člani lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice (tako s predlogi o vrsti prispevkov kot s pisanjem prispevkov).

Vzpostavitev občinske podstrani Starosti prijazne občine Brežice

Na občinski strani bo vzpostavljena podstran Starosti prijazna občina Brežice, na kateri bo opis in glavne informacije programa, povezava do pomembnih dokumentov programa (npr. Strategija starosti prijazne občine Brežice s prilogami) ter link do spletne strani Večgeneracijskega centra Brežice, kjer bodo (prav tako pod naslovom Starosti prijazna občina Brežice) zbrane informacije s področja staranja in sožitja na enem mestu: pomembni kontakti in povezave, izobraževalne vsebine, novice in napovedi, skladno s smernicami komunikacijskega načrta. Večgeneracijski center bo skrbel za ažurnost objav in veljavnost kontaktov.

Dodatne aktivnosti:

- povečati zakupljen prostor v Posavskem obzorniku, da bo tudi v vsaki številki obzornika nekaj prostora za najbolj aktualne vsebine s področja staranja, oskrbe in sožitja med generacijami (ali direktno z naslova Starosti prijazne občine ali od katerega od deležnikov Lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice)

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, Večgeneracijski center v okviru obstoječega programa). Stroški priloge. Glede na dogovor: dodatni stroški za zakupljen prostor v Posavskem Obzorniku.
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Večgeneracijski center Brežice, lokalna akcijska skupina Starosti prijazne občine Brežice
Kazalnik	-Izdana priloga Starosti prijazna občina Brežice v Posavskem Obzorniku 2-krat letno, -vzpostavljena podstran Starosti prijazna občina Brežice na občinski spletni strani, -vzpostavljena in sproti ažurirana spletna stran Večgeneracijskega centra Brežice z informacijami Starosti prijazne občine Brežice kot opredeljeno v tem ukrepu in komunikacijskem načrtu.
Komentar	Ukrep se tesno povezuje z ukrepom številka 8.

UKREP 8

Izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazne občine Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v Starosti prijazni občini Brežice.

Na katere cilje odgovarja	C4 (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Pomanjkanje in razdrobljenost informacij za starejše občane in njihove svojce. - Obstoj večjega števila komunikacijskih kanalov in potreba po usklajenem podajanju informacij. - Potreba po boljšem prenosu informacij med vsemi, ki delajo na področju staranja in sožitja v občini Brežice.
Opis ukrepa	
Ukrep se bo izvajal v dveh fazah: V <i>prvi fazi</i> bo potekala izdelava komunikacijskega načrta. Pripravo bo vodi občinski koordinater, pri tem pa bo sodelovala Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice. Načrt bo med drugim opredelil: - Tako obstoječe kot nove kanale obveščanja (mdr. Starosti prijazna občina Brežice na spletu, na družbenih omrežjih, v prilogi Posavskega Obzornika, na oglasnih deskah, osebnega obveščanja preko lokalne akcijske skupine, krajevnih skupnosti in info-točke Večgeneracijskega centra Brežice), - način povezanosti med kanali (npr. objavljanje istih vsebin na različnih kanalih), - načrt za zbiranje informacij in medsebojno informiranje deležnikov, - načrt priprave informativnih gradiv (zloženke, letaki, grafična podoba), - načrt za sistematično izbiro različnih vsebin, med drugim bodo v njem zbrane tudi ugotovitve iz priprave te Strategije: o katerih vsebinah je še posebej potrebno informirati (mdr. izobraževalne vsebine ter zgodbe in prakse s področja staranja, oskrbe in sožitja med generacijami, napovedi in novice o tem, kaj vse je v občini Brežice občanom na teh področjih na voljo, novice o delovanju Starosti prijazne občine Brežice in izbrane novice o Slovenski in Svetovni mreži starosti prijaznih mest in občin). V <i>drugi fazi</i> bo sledila skrb za uresničevanje komunikacijskega načrta pri čemer se bo okrepila vloga lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice za prenos informacij in pri pisanju prispevkov. V okviru komunikacijskega načrta bi lahko vzpostavili tudi način za koordinacijo društev glede razporejanja dogodkov (npr. vzpostavitev mesečnega koledarja dogodkov in dejavnosti za staranje, oskrbo in sožitje v občini Brežice).	
Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava)
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	lokalna akcijska skupina Starosti prijazne občine Brežice, zaposleni, ki delujejo na info-točki Večgeneracijskega centra Brežice
Kazalnik	Izdelan komunikacijski načrt starosti prijazne občine Brežice. Ob izdelavi se določi(jo) še kazalnik(i) uresničevanja komunikacijskega načrta.
Komentar	Med drugim so bile na delavnici za pripravo Strategije omenjene: pomen informiranja ljudi o aplikaciji ZVEM; Katalog informacij, ki je nastal pod okriljem Zdravstvenega doma Brežice (https://www.zd-brevice.si/center-zdravja/katalog-informacij.html); gradiva, ki jih pripravlja Zavod RISA; potreba po tem, da se zbere obstoječe možnosti za digitalno opismenjevanje starejših; preveriti kako bi vozne rede napisali na starosti bolj prijazen način (večje in bolj razumljive). Prav tako je bil podan

	predlog o izdelavi informativne zloženke, kjer bi bile zbrane vse informacije za starejše na enem mestu.
--	--

UKREP 9	Vključiti uresničevanje komunikacijskega načrta SPO Brežice v delo info-točke Večgeneracijskega centra Brežice
Na katere cilje odgovarja	C4 (4.1, 4.4, 4.5)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Potreba po ažurnem in osebnem pretoku informacij, - potreba po večji informiranosti občanov o tem kaj je na voljo na področju staranja, sožitja in oskrbe.
Opis ukrepa	
V okviru programa večgeneracijskega centra Brežice že obstaja info-točka oziroma določene ure, ko so zaposleni na voljo občanom. V okviru ukrepa bo ta dejavnost vsebinsko obogatena z vsebinami in idejami za ozaveščanje identificiranih v komunikacijskem načrtu starosti prijazne občine Brežice. Tako bodo zaposleni v obstoječem času in načinih delovanja info-točke imeli na voljo več gradiv in vsebin za obiskovalce. V ta namen bodo zaposleni info-točke Večgeneracijskega centra pripravili kratek načrt implementacije komunikacijskega načrta starosti prijazne občine Brežice, lahko pa je le-ta že del komunikacijskega načrta.	
Potrebni viri	Večgeneracijski center v okviru obstoječega programa
Nosilec	Večgeneracijski center Brežice
Sodelujoči	Občina Brežice, lokalna akcijska skupina Starosti prijazne občine Brežice
Kazalnik	- načrt implementacije komunikacijskega načrta starosti prijazne občine Brežice v info-točko Večgeneracijskega centra Brežice (lahko je del komunikacijskega načrta ali pa samostojen dokument). Kazalnik uresničevanja načrta se določi naknadno (npr. število svetovanj – osebno, po telefonu in na dogodkih, število objav na spletni strani).
Komentar	Ukrep je tesno povezan tako z ukrepom 8 kot 7, med drugim bo pomembno, da sta info-točka Večgeneracijskega centra in spletne informacije s področij starosti prijazni občini na spletni strani Večgeneracijskega centra med seboj sistemsko povezani.

UKREP 10	Vzpostavljati in podpirati različne oblike bivanja starejših.
Na katere cilje odgovarja	C7 (7.1, 7.2)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Potreba po cenovno dostopnih stanovanjih, - potreba po pomoči pri prilagajanju stanovanj za starost (npr. s pripomočki – držala, preureditev kopalnice, s sofinanciranjem ipd.), - starejši ostajajo sami v velikih hišah.
Opis ukrepa	

Podpreti in nadgraditi obstoječe oblike subvencioniranih stanovanj starejših z mehкими vsebinami

V obstoječih subvencioniranih stanovanjih (Stanovanjska enota kot del stanovanjske skupnosti, na Prešernovi 13. bo v okviru ukrepa vzpostavljena mesečna hišna srečanja za vse starejše, ki živijo v teh stanovanjih z namenom skrbi za njihovo socialno vključenost, skrb za lepe odnose med njimi, morebitno reševanje konfliktov ter učinkovito dogovarjanje glede organizacijskih podrobnosti.

Dodatna aktivnosti: podpora pri prilagajanju stanovanj za starost

- Možno sistematično ukrepanje: prvi in drugi fazi sistematično informirati in ozaveščati občane o pomenu in možnosti prilagajanja stanovanj ter izvajati ciljne programe za prilagajanje stanovanj in hiš. V tretji fazi, ko so ljudje o tej temi že dovolj ozaveščeni, uvesti dodatno finančno spodbudo za prilagajanje stanovanj.
- Prilagajanje stanovanj v okviru prostovoljskega širiteljskega programa Preprečevanje padcev v starosti.
- Odprtje svetovalnice ali svetovalnih ur za prilagajanje stanovanj.
- Sofinancirati adaptacijo bivališč.
- Spremljati ali se na nacionalni ravni vzpostavi možnost financiranja za prilagajanje stanovanj, npr. v okviru zakona o dolgotrajni oskrbi: organiziranje pomoči občanom za koriščenje te možnosti.

Dodatne aktivnosti: druge oblike bivanja

- **Informirati o alternativnih oblikah bivanja in ugotoviti ali obstaja zanimanje zanje** (sobivanje starejših, sobivanje starejših in mlajših, bivanjske skupnosti za starejše, bivanje starejših na kmetiji, sobivanje mlade družine in starega človeka, subvencionirana stanovanja za ranljive skupine povezana z mehкими vsebinami).
- **Vzpostavljanje in podpora sobivanju.** Gre za skupna gospodinjstva ali stanovanjske skupnosti, v katerih si več starejših deli prostore, stroške in skrbi. Lahko pa gre tudi za medgeneracijsko prakso, torej da poleg starejših v takšnem kompleksu živijo tudi mladi, družine itd. Sobivanje prinaša številne prednosti: zmanjšuje občutek osamljenosti, spodbuja medsebojno pomoč in zagotavlja večjo socialno vključenost. Takšne oblike sobivanja najdemo bodisi v večjih stanovanjskih kompleksih z individualnimi enotami in skupnimi prostori, bodisi v manjših hišah, kjer si starejši delijo kuhinjo, dnevno sobo in vrt. Pri tem pa velja omeniti tudi, da je za tak način potrebna zavestna odločitev, večja mera odprtosti in fleksibilnosti, z organizacijskega vidika pa poskrbeti za vzpostavitev mehanizmov za reševanja morebitnih konfliktov, skrb za dobre odnose in učinkovito dogovarjanje (na primer v obliki rednih hišnih srečanj, po možnosti s pomočjo zunanjega mediatorja).
- **Vzpostavljanje (najemniških) oskrbovanih stanovanj.** To so stanovanja nadpovprečno prilagojena za starost, njihovo bistvo pa je, da imajo stanovalci sistemsko na voljo servisno ponudbo pranja, kuhanja, pospravljanja... vse do popolne nege in oskrbe, če/ko jo potrebujejo in za to tudi doplačajo. V takšnem stanovanju star človek na začetku živi popolnoma samostojno, čim bolj pa peša, več oskrbe in nege dobiva. Ko povsem obnemore, postane njegovo stanovanje neke vrste apartma v okviru krajevnega doma za stare ljudi. Oskrbovana stanovanja so praviloma v lastništvu ali solastništvu države, občine, organizacij ali fizičnih oseb, ki nudijo dolgotrajno oskrbo – zato da ohranjajo svoj namen so ali najemna ali pa jih starejši človek kupi, vendar s pogodbo, da po smrti ni možno dedovanje ampak se stanovanje vrne (dediči pa npr. dobijo izplačilo). V

Sloveniji se je razširila praksa stanovanj, ki so pravzaprav stanovanja prilagojena za staranje in invalidnost, brez zagotovljenih dodatnih storitev oskrbe, ki jih investitorji gradijo in prodajajo kot tržna lastniška stanovanja pod imenom oskrbovanih stanovanj.

- **Prilagoditi eno od velikih hiš (v kateri po možnosti živi samo še po en star človek ali par) tako, da bo imela prilagojena stanovanja za starost (npr. dostop brez stopnic, prilagojena oprema) in skupne prostore.** V kolikor so prostori občinski, lahko služijo tudi kot socialna stanovanja (za starejše) ali se obdrži eno stanovanje prosto za primere kriz (poplave, požari ipd.). Skupni prostori so lahko namenjeni tako stanovalcem kot širši soseski. Hiša lahko deluje po principu sobivanja starejših. Lahko pa se razmišlja tudi o oskrbovanih stanovanjih. Poleg stanovanj in skupnih prostorov je lahko v takšni hiši tudi dnevni center, ki pa mora biti organizacijsko vezan na oskrbovalno institucijo (Oskrba na domu ali Dom za starejše), da je kadrovsko vzdržen.
- **Narediti urbanistični načrt za področje bivališč za starejše** (sobivanje, oskrbovana stanovanja itd.).
- **Podpirati bivanje v večgeneracijskih hišah.**

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, po potrebi zunanji izvajalci). Glede na dogovor: druge vrste stroškov
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Stanovalci subvencioniranih stanovanj za starejše
Kazalnik	Vsaj 9 hišnih srečanj letno
Komentar	/

UKREP 11	Ustanovitev socialnega sosveta z namenom boljšega pretoka informacij in identificiranja resnično pomoči potrebnih starejših.
Na katere cilje odgovarja	C8 (8.1)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Nizke pokojnine (velik delež kmečkega prebivalstva), - potreba po boljšem pregledu nad starejšimi, ki potrebujejo materialno pomoč (kurjava, topel obrok, plačevanje položnic).
Opis ukrepa	
Župan bo ustanovil socialni sosvet v katerem bodo vključeni pristojni CSD, Rdečki križ, Karitas, Društvo upokojencev, Občinska uprava po potrebi tudi Policija in Urgentni center Splošne bolnišnice Brežice. Delovanje sosveta bo imelo več ciljev: identifikacija resnično pomoči potrebnih starejših, boljši pretok informacij in sodelovanje med vsemi, ki delajo na tem področju, izboljšanje materialne varnosti starejših na sploh. Poleg formalnih srečanj sosveta (pri čemer bo imelo vsako srečanje jasno določen cilj) bo, glede na potrebe in možnosti, organizirano tudi družabno srečanje sosveta, ki bo namenjeno neformalnemu povezovanju med zgoraj omenjenimi organizacijami in posledično boljšemu dolgoročnemu sodelovanju. Sosvet se lahko loti tudi spodaj navedenih dodatnih aktivnosti.	
Dodatne aktivnosti:	

➤ Vzpostaviti program z akcijo »Dobrotnik«, kjer bi povezali nekoga, ki bi bil pripravljen kot donator nuditi materialno pomoč in starejšega, ki jo potrebuje. Potrebno bi bilo izvesti v dveh fazah (v prvi dobro premisliti vzpostavitev, definirati kriterije in protokole v izogib zlorabam, v drugi preizkusiti izvajanje). ➤ Dvig denarne enkratne pomoči za posamezno starejšo osebo (več denarja in namenov za dodelitev sredstev, npr. pripomočki). ➤ Preveriti in povečati možnosti za plačano delo starejših. ➤ Ozaveščanje starejših o realnih pravicah in možnostih dolgotrajne oskrbe (primer identificiran tekom priprave Strategije: starejši se ne odločajo za pomoč na domu, ker ne zmorejo sofinanciranja ali se bojijo, da bodo zato imeli posledice: npr. odvzem zemlje, kar zakonsko ne velja več).	
Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava). Glede na dogovor: stroški pogostitve oziroma organizacije neformalnega druženja
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	CSD, Rdeči križ, Karitas, Društvo upokojencev, Večgeneracijski center, po potrebi Urgentni center, Policija
Kazalnik	Minimalno 10 srečanj sosveta v petletnem obdobju/ 2 srečanja letno
Komentar	/

UKREP 12	Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in sožitja.
Na katere cilje odgovarja	C3 (3.1, 3.2, 3.3., 3.4, 3.5)
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Potreba po več medgeneracijskega povezovanja, sodelovanja in projektov, - povečati medgeneracijsko spoštovanje in solidarnost, - potreba po tem, da občina skrbi tudi za mlade in delovno aktivne, - spreminjanje negativnih predstav o staranju in starosti, - naložba v to, da bodo mlajše generacije pripravljene (po)skrbeti za starejše.
Opis ukrepa	
Popis obstoječih medgeneracijskih aktivnosti, ki jih izvajajo šole z namenom pregleda stanja in možnosti za nadgradnjo, povezovanje in nadaljnje sistematično delo na tem področju.	
Vzpostavitev dodatnih medgeneracijskih dejavnosti in druženj po krajevnih skupnostih v povezavo z ukrepom številka 6 (Spodbuditi večanje organiziranih oblik druženj in srečevanj po krajevnih skupnostih)	
Sistematično povezovanje s šolami. Organizirano bo srečanje z vsemi ravnatelji šol, kjer bo predstavljen program Starosti prijazne občine Brežice, možnosti sodelovanja šol, zainteresirane šole se bo povabilo tudi, da učenje medgeneracijske solidarnosti sistematično vključijo v delo ustanove. V šolah, ki bi se za to odločile, bi bilo možno vzpostaviti delo po naslednjih korakih:	

a. sestanek z vodstvom, b. delo s celotnim kolektivom na temo učenja solidarnosti in medgeneracijskega sodelovanja, c. narediti načrt za delovanje ustanove na tem področju, lahko tudi preko vzgojnega načrta šole, če ga ima (npr. medgeneracijske izbirne dejavnosti, medgeneracijski krožki, ki jih vodijo upokoenci, medgeneracijski kulturni dan Prenos kulturne dediščine, natečaji na to temo, IKT in druga pomoč učencev starejšim). Poleg tega bo posebna pozornost namenjena temu, da se bodo povezala prizadevanja šol s prizadevanji krajevnih skupnosti na področju medgeneracijskega sožitja.

Dodatne aktivnosti:

- Povečati občinsko podporo pri financiranju medgeneracijskih s kriteriji, ki so odziv na Strategijo.
- Povezati Strategijo starosti prijazne občine Brežice s Strategijo za mlade v segmentu medgeneracijskega sožitja.
- Poskrbeti za uravnoteženost financiranja in sofinanciranja dejavnosti za stare, mlade in srednjo generacijo (da ni »privilegirane« skupine). V ta namen se lahko pripravi popis programov, kjer občina finančno in kadrovsko prispeva za posamezne generacije in razmisli o uravnoteženosti.
- Iskanje skupnih tem, prostorov in interesov (mdr. medgeneracijsko plavanje, igranje iger, pohod z lučkami za vrtec, starše in DSO).
- Prenos znanj starejših ljudi (šivanje, kuhanje, npr. peka peciv z babicami).
- Sistematično vključevanje gimnazije, šole in vrtca preko mentorskih programov in družabništev (npr. učenje IKT-ja).
- Spodbujanje medgeneracijskega prostovoljstva med mladimi – tudi z zunanjimi projekti.
- Ozaveščanje o komplementarnosti in učenju solidarnosti med generacijami npr. informiranje in ozaveščanje o boljši medgeneracijski komunikaciji, primerih dobrih praks, lepih osebnih zgodb sodelovanja ipd. preko medijev, natečaji na temo spoštovanja med generacijami, kulturno udejstvovanje na temo medgeneracijskega spoštovanja. Spodbujanje in izpostavljanje programov, kjer generacije podarjajo svoje dobrine drugi (npr. materialne in prostorske dobrine, čas, znanje).

Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, po potrebi zunanji izvajalci).
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Vse vzgojno-izobraževalne ustanove v Občini, Mladinski center Brežice, Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice, krajevne skupnosti
Kazalnik	- Izvedba srečanja z vsemi ravnatelji vzgojno-izobraževalnih ustanov v občini, - vsaj 5 na novo vpeljanih ali vsebinsko obogatenih medgeneracijskih aktivnosti po krajevnih skupnostih.
Komentar	Ukrep se tesno povezuje z ukrepom številka 6 (Spodbuditi večanje organiziranih oblik druženj in srečevanj po krajevnih skupnostih), tudi z ukrepom 8 (Izdelati in uresničevati komunikacijski načrt Starosti prijazne občine Brežice za področje informiranja o vsebinah in načinih informiranja v Starosti prijazni občini Brežice).

UKREP 13	Poskrbeti za povezovanje Strategije starosti prijazne občine Brežice v vsemi obstoječimi in prihodnjimi Strategijami, projekti in načrti v občini Brežice.
Na katere cilje odgovarja	C10
Na katere izzive in potrebe odgovarja	- Povezovanje in usklajevanje aktivnosti, projektov, programov in Strategij v občini, - informiranje občanov.
Opis ukrepa	
Vsako leto se v letnem načrtu definira kaj to pomeni za tekoče leto (npr. če se pripravlja nova občinska Strategija, večji projekt, ki je povezan s področjem staranja ali sožitja). Strategija starosti prijazne občine Brežice (Strategija SPO Brežice) pokriva 8 področij, ki se povezujejo s drugimi področji lokalne samouprave kot je infrastruktura, promet, družbene dejavnosti ipd. Na vseh področjih se izvajajo številne aktivnosti, ukrep omogoča povezovanje in usklajevanje z drugimi obstoječimi Strategijami in programi v obe smeri: skrbi da se spoznanja iz Strategije SPO Brežice širijo na druga področja ter da se to, kar se dela na drugih področjih poveže z uresničevanjem Strategije SPO Brežice (npr. člani lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice lahko o določenih temah informirajo lokalno skupnost). Dobra možnost je, da se enkrat letno na srečanju lokalne akcijske skupine SPO Brežice predstavijo aktualni programi, aktivnosti, Strategije (smiselne so predstavitve po področjih). Tekom Strategije starosti prijazne občine Brežice identificirane potrebe, ki se nanašajo na področje »Promet«: - Povezovanje linije mestnega avtobusa s obstoječimi aktivnosti (npr. telovadba, nato prevoz do VGC-ja), - organizacija mini busa za popoldanske dogodke, - dodatne avtobusne postaje: dodatna postajališče na pokopališču in pri Domu upokojencev ipd)., - dodati označbo "Sopotnik" na parkirnih mestih za invalide. Tekom Strategije starosti prijazne občine Brežice identificirane potrebe, ki se nanašajo na področje »Prostor«: - Usposabljanje osebe na občini za področje urejanja prostora po smernicah SPMO z namenom pregleda javnih površin in skrbjo za bodoče gradnje v luči starosti prijaznega okolja v skladu z željami občanov in realnimi možnostmi: izvesti usposabljanje, ki vsebuje tudi praktičen pregled javne površine z vidika starosti prijaznega okolja (skupaj s starejšimi ljudmi). Tekom usposabljanja nadgraditi obstoječe s potrebami in željami občanov ter realnimi možnostmi. Določiti tudi smernice in protokole za prihodnje gradnje. - Pregledati javne površine z vidika smernic starosti prijazne občine. - Skrbeti za bodoče gradnje v luči starosti prijaznega okolja v skladu z željami občanov in realnimi možnostmi.	
Potrebni viri	Stroški dela (Občinska uprava, po potrebi zunanji izvajalci).
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice
Kazalnik	- Vsaj dve povezovanji Strategije SPO Brežice z drugimi, projekti/Strategijami/načrti Občine tekom uresničevanja Strategije,

	- vsaj dve predstavitvi na to temo na srečanjih lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice.
Komentar	/

S pripravo Strategije, se je občina odločila povezati tudi v Slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin. Sledi ukrep skupen vsem Starosti prijaznim mestom in občinam:

UKREP 14	Postati član Slovenske in svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin ter izpolnjevati pogoje mreže (ukrepi programa starosti prijaznih mest in občin).
Na katere cilje odgovarja	C10 (10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5)
Opis ukrepa	
Trajno zagotavljanje participacije v obliki delujoče lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine Brežice (LAS SPO Brežice), po potrebi tudi ožje skupine in delovnih skupin za posamezno področje/ukrep/aktivnost. Lokalna akcijska skupina je ključna za delovanja programa SPMO. Njen namen je sodelovanje pri vseh korakih programa SPMO (od ugotavljanja potreb, do priprave Strategije, ukrepanja in evalviranja). Poleg tega je namenjena tudi povezovanju med deležniki, pretočnosti informacij (med deležniki in širše iz in v skupnost – vsak ima svoj krog ljudi). Nenazadnje je namenjena izobraževanju deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja in skrb za njihovo oporo in kakovost dela. Delovne skupine so namenjene uresničevanju posamezne aktivnosti opredeljene v letnem načrtu (ali na daljši rok, strateške rešitve). Delovne skupine imajo lahko različne zasedbe, tako izmed članov LAS kot zunanjih (npr. strokovnjak za neko področje, zainteresirani posamezniki). Delovne skupine v sestavi članov LAS so potrebne predvsem v primeru, kadar je aktivnost namenjena povezovanju skupnosti; pri tem se odsvetuje delovanje več kot dveh do treh takšnih delovnih skupin letno, da člani LAS niso preobremenjeni. Vedno je potrebno določiti koordinatorja oziroma vodjo delovne skupine. Kazalnik: minimalno dve srečanja LAS SPO Brežice letno, priporočljiva 4 srečanja Skrb za kakovostno izpeljavo vseh korakov Svetovne mreže SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje - priprava Strategije in nato sprotno načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov, 3. ukrepanje - delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov, 4. evalvacija oziroma sproten pregled napredka, 5. praznovanje in obeleženje dosežkov, 6. informiranje - Poskrbeti za pravočasno pripravo novega letnega načrta v skladu z načinom opisanim v tej Strategiji. Namen letnega načrta je, da strateški cilji ne ostanejo zgolj na papirju, ampak lokalna skupnost redno določa nabor konkretnih aktivnosti, ki vodijo v uresničevanje Strategije. - Poskrbeti za vsakoletno evalvacijo letnih načrtov, 3-letna temeljitejša evalvacija, predstavitev rezultatov evalvacije ožji in širši javnosti ter praznovanje ob doseženih rezultatih. Evalvacije je namenjena učinkovitemu in kakovostnemu izvajanju Strategije,	

obenem je tudi dobra priložnost za praznovanje ob dosežkih in vloženem delu, kar na dolgi rok krepi kondicijo in motivacijo pri tem delu.

- Zagotavljanje potrebnih sredstev za izvajanje Strategije SPO Brežice, proračunskih in po možnosti projektnih (nacionalnih in mednarodnih), donatorskih itd.

Kazalnik: Redno pripravljen nov letni načrt, redno opravljene evalvacije, opravljene naloge informiranja, ozaveščanja in obeležnja dosežkov, pravočasna priprava novih 5-letnih ukrepov za uresničevanje Strategije starosti prijazne občine Brežice.

Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: Povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks.

- Občina bo poskrbela za vključenost v svetovno in slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin ter za izpolnjevanje obveznosti opredeljenih v pravilih delovanja Slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin, tako s strani Inštituta Antona Trstenjaka kot Občine Brežice. Med drugim to pomeni, da se koordinator in njegovi ožji sodelavci udeležujejo srečanj nacionalne mreže starosti prijaznih mest in občin ter prejemaajo novice Starosti prijaznih mest in občin.
- Pod ta ukrep sodi tudi vključenost, mreženje in izobraževanje za področje staranja in sožitja med generacijami v okviru drugih povezovanj občin.

Kazalnik: Udeležba na dogodkih slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin.

Usposabljanje občinskega koordinatorja Starosti prijazne občine Brežice

Za vodenje programa starosti prijazne občine je odločilna določitev koordinatorja ali manjšega koordinatorskega tima (npr. dveh občinskih delavcev, ki imata različni funkciji in si naloge delita). Občinski koordinator skrbi, da občina kakovostno izvaja vse predpisane korake procesa starosti prijazne občine in sledi principom slovenske in svetovne mreže. Skrbi za povezanost in aktivno sodelovanje občine v slovenski in svetovni mreži starosti prijaznih mest in občin. V program redno vključuje in obvešča župana, direktorja občinske uprave in po potrebi druge občinske delavce. Koordinator načrtuje in vodi srečanja lokalne akcijske skupine starosti prijazne občine ali mesta z namenom: uresničevanja Strategije, evalvacije, priprave novih letnih načrtov starosti prijazne občine; skrbi za povezovanje deležnikov na področju staranja, za večji pretok informacij ter vse večjo usposobljenost članov lokalne akcijske skupine na področjih starosti prijazne občine.

Ob vstopu občine v Slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin ali ob menjavi koordinatorja se občinski koordinator starosti prijazne občine udeleži dvoletnega osnovnega usposabljanja za koordinatorje starosti prijaznih mest in občin. Osnovno usposabljanje poteka ob delu pod mentorstvom strokovnega delavca Inštituta Antona Trstenjaka. Vsebuje izobraževalna srečanja, učenje preko nalog, učenje preko sovođenja in reflektiranja dela itd. Tako uresničevanje programa in Strategije ni zgolj formalnost ampak program, preko katerega se občina aktivno in ustvarjalno razvija v vse bolj prijazno okolje za staranje občanov in sožitje med generacijami.

Kazalnik: Opravljeno osnovno usposabljanje za novega koordinatorja SPO Brežice

Potrebni viri	Stroški dela (občinska uprava) Stroški Slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin (letni prispevek, stroški osnovnega usposabljanja za koordinatorje starosti prijaznih mest in občin).
Nosilec	Občina Brežice
Sodelujoči	Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje (nacionalni koordinator mreže starosti prijaznih mest in občin), Lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Brežice

IV. SKRB ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE

7 MEHANIZMI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE

7.1 Letni načrt (LN) in prioritetni ukrepi

Namen letnega načrta je, da strateški cilji in ukrepi ne ostanejo zgolj na papirju, ampak lokalna skupnost redno določa nabor konkretnih aktivnosti, ki vodijo v uresničevanje Strategije. Gre torej za delo po principu »z majhnimi, rednimi koraki do velikih ciljev«. Namen letnih načrtov je tudi, da ohranjajo delo na področju staranja in medgeneracijskega sožitja živo in učinkovito. Tretji cilj letnega načrta je večanje povezanosti na področju dela s starostniki in povezovanju generacij: ko različni deležniki skupaj delajo na skupnih ciljih, so rezultati bolj celostni, manjša pa se fragmentiranost dela. Nenazadnje je letni načrt mehanizem, ki v skupnosti omogoča razvoj: z vsakim letnim načrtom ima lokalna skupnost bolj realne predstave o tem, kaj želi, zmore in hoče, z vsakim letom lahko preveri, katero področje stoji in na katerem področju je naredila velike korake.

V letnem načrtu so opredeljeni: nabor aktivnosti in krajši opis aktivnosti, prav tako je lahko opredeljeno, zakaj je bila neka aktivnost uvrščena v letni načrt in kako poskrbeti za trajnost. Opredeljeno mora biti financiranje in odgovorni za izpeljavo. K Strategiji je priložen prvi letni načrt (priloga 1), po vzoru katerega se naredi nadaljnje letne načrte. V njem so predvideni poleg osnovnega še trije sklopi: opredelitev izvajanja letnega načrta, sklop za podrobnejše spremljanje izvedbe letnega načrta in sklop za evalvacijo letnega načrta. V kolikor se najde ustreznjšo obliko zapisa, se letni načrt lahko prilagodi.

Nabor aktivnosti: osnova za nabor aktivnosti so prioritetni ukrepi za obdobje petih let. V prvih 5 letih izvajanja te Strategije so le-ti opisani v poglavju »Prioritetni ukrepi«. Poleg tega je potrebno vedno znova upoštevati tudi:

- a) stanje, potrebe, izzive, želje občanov tako tistih, opisanih v Strategiji kot tistih, ki so na poglobljen in verodostojen način identificirani sproti,
- b) strokovne usmeritve in nova strokovna spoznanja,
- c) ugotovitve evalvacije uresničevanja prejšnjega letnega načrta in doseganja ciljev Strategije.

Kriteriji izbora aktivnosti:

1. *Letni načrt mora zajemati aktivnosti vseh kategorij; vsaj po eno aktivnost iz vsake kategorije oziroma manj, če ena aktivnost združuje več kategorij:*

- Strateška aktivnost: To je aktivnost, ki prinese velik razvoj na enem ali več področjih in s katerim se uresničuje kompleksnejši ukrep. Potrebni je več let ponavljanja, da dosežejo svoj strateški rezultat, prekinjanje aktivnosti (njihova umestitev v en letni načrt, v naslednjega pa ne) lahko predstavlja veliko tveganje. Velikokrat so strateške aktivnosti po naravi take, da se nekaj let premikajo brez večjih rezultatov (vložek je večji kot rezultat), nato pa se rezultat eksponentno poveča in na dolgi rok zmanjša vložek. Praviloma takšne aktivnosti na začetku potrebujejo svojo idejno fazo, v kateri se prvo leto v letni načrt umesti zgolj priprava koncepta, finančnega plana in po možnosti iskanja finančnih sredstev.
 - Aktivnost, ki povezuje skupnost: Gre za aktivnosti, kjer je v ospredju, da se poveže čim več deležnikov, ki delajo na skupnem cilju. Skupina deležnikov skupaj določi cilje, natančneje opredeli aktivnost, si razdeli vloge in naloge ter rezultate evalvira. Praviloma se za to ustanovi delovna skupina, velikokrat s pomočjo lokalne akcijske skupine SPO Brežice, lahko pa se izpelje tudi direktno v okviru lokalne akcijske skupine SPO Brežice. Že pri odločitvi za to aktivnost je važno zanimanje dovolj velikega števila deležnikov za njeno izvajanje, izbere se jo lahko tudi z glasovanjem deležnikov.
 - Aktivnost, ki je namenjena najbolj ranljivim: Na sploh so po navadi najbolj ranljivi stari ljudje, ki nimajo aktivne socialne mreže, ki imajo slab ekonomski status, oskrbovalci izpostavljeni izgorevanju. Je pa naloga Starosti prijazne občine, da je tekom let vse bolj seznanjena s tem, kdo so tej ranljivi (skupine in posamezniki) v njihovi občini.
 - Aktivnost, ki ima hitre in vidne rezultate: Gre za aktivnosti, ki motivirajo - imajo takojšen učinek za širšo ali ožjo javnost, včasih tudi deležnike ki delajo na področju staranja - in tako ohranjajo kondicijo za uresničevanje Strategije.
2. *Letni načrt mora biti sestavljen tako, da ima realne možnosti za izpeljavo in sicer iz dveh vidikov:*
- Realna možnost za izpeljavo posamezne aktivnosti (z vidika financ, kadrov in participacije deležnikov).
 - Realna možnost za izpeljavo z vidika celote vseh aktivnosti (z vidika financ, kadrov in participacije deležnikov).
3. *Posebno mesto v letnem načrtu imajo aktivnosti, ki so časovno občutljive:* Nekatere je potrebno narediti »zdaj ali nikoli«, saj jih narekujejo okoliščine (npr. naravna katastrofa), priložnosti (npr. določen tip razpisanih sredstev). To ne pomeni, da mora

biti vsaka časovno občutljiva aktivnost umeščena v letni načrt, vsekakor pa terjajo poseben premislek.

4. *Trajnostni in uravnotežen razvoj na dolgi rok:* Na dolgi rok je potrebno iskati ravnovesje med tem, da se neko področje vztrajno razvija (kar lahko gre na račun drugih področij in je bolj smiselno, da se ne implementira razdrobljeno) in tem, da se razvija več področij, da se na katero ključno ne pozabi. V tej luči se priporoča tudi, da se vsakič ob pripravi tekočega letnega načrta nekoliko premisli tudi realnost izpeljave naslednjega letnega načrta. Posebno pozornost pa je temu vidiku potrebno nameniti ob pripravi novega nabora ukrepov za drugo petletno obdobje.

Za posamezno aktivnost se lahko pripravi tudi **akcijski načrt**, v katerem so opisani koraki, ki se jih smiselno razporedi v več zaporednih letnih načrtov. To je posebej aktualno pri strateških aktivnostih.

Priprava nabora aktivnosti in letnega načrta je narejena na podlagi usklajevanja treh enakovrednih deležnikov: župana in občinske uprave, deležnikov lokalne akcijske skupine in stroke. Predlagana pot priprave: ožja skupina – imenovana trojka (sestavljena iz občinskega koordinatorskega, referenčnega koordinatorskega Inštituta Antona Trstenjaka in dveh predstavnikov lokalne akcijske skupine) pripravi predlog letnega načrta. Ta se predloži direktorju občinske uprave, županu in lokalni akcijski skupini. Ožja skupina vodi tudi morebitna usklajevanja v kolikor so mnenja različna.

Letni načrt **se sprejme za obdobje** enega leta – od januarja do decembra. Po dogovoru in smiselnosti se lahko sprejme tudi načrt za obdobje dveh ali maksimalno treh let.

Postopek sprejemanja: letni načrt sprejema občinski svet.

7.2 Kadrovski viri

Za uresničevanje Strategije so odgovorni: a. občinska uprava, b. deležniki za področje staranja in medgeneracijskega sožitja v občini, c. strokovni svetovalec.

- a. **Občinska uprava.** V občinski upravi je skladno s pravili Mreže starosti prijaznih mest in občin določen občinski koordinator, za posamezne aktivnosti in naloge v okviru letnega načrta pa se sproti določi pristojnega zaposlenega.

Naloge občine so: vodenje ali sodelovanje pri pripravi, uresničevanju in evalviranju letnega načrta in Strategije, vzdrževanje stika z nacionalno in svetovno mrežo SPMO, po potrebi urejanje pogodbenih razmerij z IAT, vodenje ali udeležba na srečanjih lokalne akcijske skupine in po potrebi vodenje ali udeležba na srečanjih delovnih skupin, pomoč pri zagotavljanju prostora, specifične naloge

določene v letnem načrtu, po možnosti iskanje projektnih virov financiranja in delo na projektih.

- b. **Deležniki za področje staranja in medgeneracijskega sožitja v občini.** Deležniki sodelujejo prostovoljsko v okviru lokalne akcijske skupine, delovnih skupin in po potrebi ožje skupine (trojke) ter individualno. Za svojo vlogo v okviru ene ali več teh skupin so imenovani. Sodelovanje deležnikov pri uresničevanju posamezne aktivnosti letnega načrta se lahko tudi finančno ovrednoti ali ponudi priložnost v obliki razpisa.
- c. V skladu s pogodbo o včlanjenosti občine Brežice v Slovensko in svetovno mrežo starosti prijaznih mest ali občin, je strokovni svetovalec **Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo** in medgeneracijsko sožitje. Strokovni svetovalec sodeluje pri uresničevanju dela na Strategiji skladno s pravili, občina pa se lahko z Inštitutom dogovori tudi o dodatnem sodelovanju.

7.3 Finančni viri

Uresničevanje Strategije se lahko financira iz različnih virov: iz občinskega proračuna, iz obstoječih kadrovskih kapacitet, iz tekočih in novih projektov, npr. nacionalni projekti, projekti LAS, mednarodni projekti, nacionalni programi MDDSZ kot je Mreža medgeneracijskih programov za kakovostno staranje Inštituta Antona Trstenjaka ipd., lahko se iščejo tudi donatorska sredstva, del uresničevanja sloni na prostovoljskem delu.

Za izvajanje Strategije se zagotovijo potrebna sredstva v tekočem proračunu, za vsako leto posebej.

8 EVALVIRANJE STRATEGIJE

Evalvacija je **namenjena** učinkovitemu in kakovostnemu izvajanju Strategije. Vodilo evalvacije je, da pogled nazaj odpira pogled naprej. Pri tem je še posebej pomembno, da se sproti beleži, kaj vse je bilo že narejenega, saj že doseženi uspehi dajejo skupnosti motivacijo in moč za nadaljnje uresničevanje ciljev. Poleg tega redno in sistematično spremljanje napredka pove, katere so močne in katere šibke točke v skupnosti, katera področja se razvijajo hitreje in katera morda stojijo in bi bilo potrebno pospešiti njihovo uresničevanje, po potrebi dopolniti specifične cilje, ukrepe in možne rešitve. Nenazadnje je namen evalvacije tudi transparentnost dela in poročanje o napredku pri uresničevanju Strategije širši javnosti. Beleženje, kaj vse je bilo narejeno, je v tem oziru vezano tudi na obveščanje javnosti.

Za doseganje teh namenov evalvacije **sta predvideni dve vrsti evalvacije**: krajša letna evalvacija in temeljitejša petletna evalvacija.

- **Krajša letna evalvacija** se dela vsako leto pred pripravo letnega načrta in/ali takoj po njegovem zaključku. Obvezno jo je definirati (minimalno kazalnike) v letnem načrtu pred pričetkom izvajanja aktivnosti in sicer je za vsako aktivnost potrebno določiti tako kazalnik kot način evalviranja. Poleg tega letna evalvacija vsebuje tudi oceno lokalne akcijske skupine o sodelovanju deležnikov in napredku dela v Starosti prijaznem mestu ali občini.
- **Temeljitejša evalvacija** se naredi vsakih pet let. Le-ta se naredi z vidika rezultatov in z vidika procesa. Med drugim se obvezno preveri napredek pri doseganju strateških ciljev oziroma napredek po področjih Starosti prijaznih mest in občin, izvedbo petletnih ukrepov ter sodelovanje deležnikov pri uresničevanju Strategije.

Za izpeljavo obeh vrst evalvacije je odgovoren občinski koordinator starosti prijazne občine Brežice, v dogovoru pa lahko pri njej bolj ali manj sodeluje ali jo vodi strokovni svetovalec. Obvezno je v evalvacijo vključevati izvajalce aktivnosti, v segmentu evalvacije povezovanja deležnikov pa tudi lokalno akcijsko skupino. Evalvacijo mora pred končnim izdelkom predložiti najprej Inštitutu Antona Trstenjaka v strokovni pregled, nato pa tudi lokalni akcijski skupini in vodstvu občine; priporočljivo je, da je letni evalvaciji vsako leto namenjen del enega od srečanj lokalne akcijske skupine.

Nekateri predlogi za evalviranje:

- Evalviranje po principih Svetovne zdravstvene organizacije in kategorijah za izbor; za vsako od aktivnosti opredeliti koliko je doprinesla k principom ali pa katera aktivnost je najbolj odgovorila posameznemu principu:
 - o Razvoj enega ali več področij
 - o Povezovanje deležnikov in skupnosti
 - o Vključevanje ranljivih skupin
 - o Hitri in vidni rezultati
- Evalvacija realnosti izbora aktivnosti: ali so imele te aktivnosti realne možnosti za izpeljavo?
- Evalvacija trajnosti in uravnovešenosti izbora aktivnosti
- Evalvacija doseganja ciljev z aktivnostmi letnega načrta
- Evalvacija, namenjena razvoju posamezne aktivnosti, npr. kaj so bile pri izvedbi aktivnosti močne in kaj šibke točke?
- Evalvacija merjenja učinka, npr. kakšen učinek so imele aktivnosti za udeležence, kakšen za izvajalce?
- Evalvacija merjenja odmeva, npr. kakšen odmev je imela aktivnost v širši skupnosti?

Rezultati evalvacije so, vsaj v neki obliki, javno dostopni, so tudi aktivno in poljudno predstavljeni širši javnosti.

9 POSTOPEK SPREJEMANJA STRATEGIJE

Strategijo z vsemi njenimi prilogami sprejme občinski svet.

10 PRILOGE

10.1. Priloga1_Študija

10.2. Priloga2_Letni načrt 2026

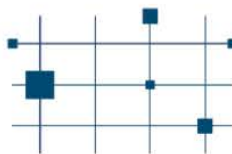
10.3. Priloga3_Povzetek

ŠTUDIJA

Staranje in medgeneracijsko sožitje v Občini Brežice

OBČINA
BREŽICE

Slovenska mreža
starosti prijaznih
mest in občin

Naročnik:

Občina Brežice

Cesta prvih borcev 18, 8250 Brežice

Tel.: 07 620 55 00

E-pošta: obcina.brezice@brezice.si

Spletna stran: www.brezice.si

Naziv dokumenta:

Študija: Staranje in medgeneracijsko sožitje v Občini Brežice

Številka:

007-5/2024

Odgovorna oseba naročnika:

Ivan Molan, župan Občine Brežice

Koordinatorice:

Matejka Gerjevič, vodja oddelka za družbene dejavnosti;
Mojca Banič, referentka; Jerneja Kreačič, svetovalka

Strateška skupina za pripravo študije– Lokalna akcijska skupina Starosti prijazne Občine Brežice:

Helena Hostar, Dražen Levojevič, Anja Krušnik Cirnski, Anja Zevnik, Vesna Mlakar, Andrej Valenčak, Valentina Vuk, Andreja Osredkar, Ana Kupina, Ana Kalin, Jožica Sušin, Zinka Žnideršič, Martina Živič, Tatjana Kosec, Mojca Banič in Matejka Gerjevič

Izvajalec priprave študije:

Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Koordinator Slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin

Resljeva 11, 1000 Ljubljana

Tel.: 01 433 93 01, E-pošta: info@iat.si

Spletna stran: www.inst-antonatrstenjaka.si

Odgovorna nosilka naloge: Katja Bhatnagar

Grafike:

Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje in WHO, Age-friendly cities and communities

Datum:

Oktober 2025

Študija Staranje in medgeneracijsko sožitje v Občini Brežice je bila sprejeta na XX redni seji Občinskega sveta Občine Brežice, dne xx.xx.2025.

Kazalo vsebine

1 UVOD	4
2 METODOLOGIJA PRIPRAVE	5
3 DEMOGRAFSKA SLIKA OBČINE BREŽICE	6
4 PROGRAMI, STORITVE IN AKTERJI ZA PODROČJE STARANJA IN SOŽITJA V OBČINI BREŽICE.....	9
5 SLIKA STANJA PO PODROČJIH	20
5.1 Storitve zdravstva in oskrbe	20
5.2 Socialna vključenost in družabno življenje starejših	31
5.3 Medgeneracijsko sožitje	37
5.5 Materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost	46
5.6 Infrastruktura, zunanje površine in javni objekti	51
5.7 Bivališča	54
5.8 Mobilnost in prevozi	57
5.9 Skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja v prehodu iz tradicionalne v post tradicionalno družbo.....	59
6 VIRI IN LITERATURA	66

1 UVOD

Pričujoča študija je strokovna podlaga za pripravo strategije starosti prijazne občine Brežice, s tem pa tudi pričetek sistematičnega dela na področju staranja in medgeneracijskega sožitja. Študija in strategija sta obvezna koraka občine za vstop v slovensko in svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin.

Struktura študije

Prvo poglavje - Demografska slika občine Brežice - kratko povzame objektivne podatke o trenutnem stanju in projekcijo za prihodnost občine. V drugem poglavju - Programi, storitve in akterji za področje staranja - je opis vseh pomembnih deležnikov in programov, ki delujejo na področju staranja v občini Brežice, in ni nič manj pomembno od prvega. Resno lahko gradimo samo, če upoštevamo vse, kar je bilo pred tem že postavljeno, v zavedanju, da ne začnemo »iz nič«.

Sledi najobsežnejši del dokumenta, ki oriše sliko stanja po področjih. Ta so:

1. storitve zdravstva in oskrbe,
2. socialna vključenost in družabno življenje starejših,
3. medgeneracijsko sožitje,
4. ozaveščanje, informiranje in digitalno opismenjevanje
5. materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost,
6. infrastruktura, zunanje površine in javni objekti,
7. bivališča
8. mobilnost in prevozi
9. Celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja ter proaktivnost in povezanost deležnikov (občine, stroke, civilnih organizacij, starejših)

Razdelitev na teh osem področij je bila narejena na osnovi svetovnega programa starosti prijaznih skupnosti in ob upoštevanju analize empiričnih podatkov o stanju v občini Brežice. V opredelitvi vsakega od področij so najprej, v točki a) strnjena sodobna spoznanja in usmeritve za delo v praksi, v točki b) strjen v tabeli sledi opis stanja v občini Brežice, ki je bil narejen na podlagi raziskovalnega dela s ključnimi deležniki, na podlagi vprašalnikov in delavniških srečanj, na koncu pa je v točki c) komentar na sliko stanja v občini Brežice, v katerem so izpostavljene potrebe, ki so se tako v vprašalnikih, kot tudi preko delavniških srečanj izkazala kot najbolj pomembna. Ob enem smo izpostavili tudi nekatere razvojne možnosti občine.

2 METODOLOGIJA PRIPRAVE

Študija je pripravljena na temelju treh virov. Prvi vir so **mnenja občanov in ključnih deležnikov**, drugi so za to področje **relevantni javno dostopni podatki in občinski viri**, tretji vir so **svetovna in domača strokovna spoznanja** in dobre izkušnje s področja gerontologije in medgeneracijskega sožitja, zlasti dobre prakse in program Svetovne zdravstvene organizacije *starosti prijazne lokalne skupnosti*, ki so povezane v svetovni in slovenski mreži starosti prijaznih občin in mest. Strategija je rezultat skupnega razmišljanja in usklajevanja predstavnikov Občine, lokalnih civilnih organizacij in starejšimi ljudmi in stroko na lokalni in širši ravni.

Sledili smo kombinirani raziskovalni metodologiji. Prvi metodični princip je »**od spodaj navzgor**« – ta upošteva, kaj prebivalci občine Brežice na tem področju potrebujejo, kaj si želijo in hočejo ter kaj so pripravljeni in zmožni prispevati. Drugi pristop pa je »**od zgoraj navzdol**« – ta prispeva merila pristojnega upravnega vodstva ter sodobno strokovno znanje. Pripravo strategije je vodil slovenski nacionalni Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Stališča občanov so bila zbrana individualno preko vprašalnikov in skupinsko, preko srečanj lokalne akcijske skupine. Vprašalnike je izpolnilo 50 občanov, pisno ali v obliki raziskovalnega pogovora, ki ga je izpolnil za to usposobljen član lokalne akcijske skupine. Pri tem smo uporabili **kvalitativni pristop**; ni šlo za reprezentativni vzorec ali za količino vprašalnikov, ampak za poglobljen razmislek predstavnikov ali starejših iz različnih skupin. Poskrbeli smo, da je poleg tistih, ki s starejšimi delajo (prostovoljsko ali poklicno: člani LAS SPO Brežice), vprašalnik izpolnil:

1. Nekdo, ki potrebuje oskrbo in ga svojci oskrbujejo doma.
2. Nekdo, ki ima samo domačo oskrbo.
3. Starejši človek, ki je zelo dejaven in vključen v različne organizacije in krožke.
4. Prostovoljec za področje staranja.
5. Nekdo, ki se zadržuje bolj doma in pazi na vnuke.
6. Nekdo, ki se je ravnokar upokojil.
7. Starejši krajan, ki je osamljen.
8. Nekdo, ki ga srečamo naključno v parku ali v baru.
9. Starejši človek, ki je odrinjen na rob družbe.
10. Svojci, ki imajo izkušnjo oskrbe starejšega bližnjega.
11. Starejši iz različnih krajevnih skupnosti (vasi in zaselki).

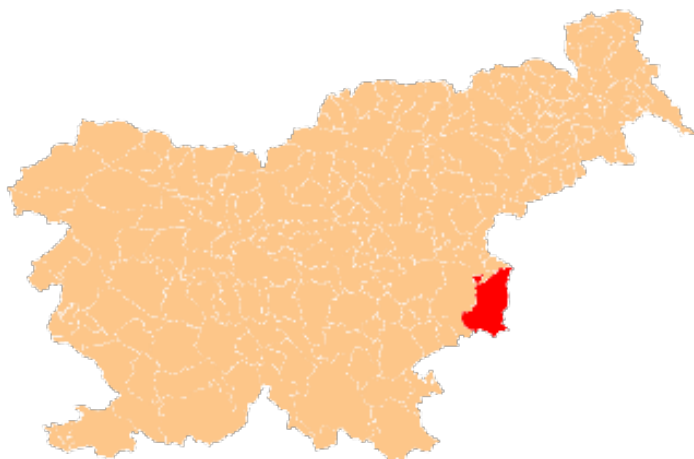
Drug način zbiranja podatkov je bil preko delavniških srečanj lokalne akcijske skupine: a.) 17. 10. 2024 - uvodno srečanje na katerem smo zastavili zbiranje potreb in

razdelitev vprašalnikov z lokalno akcijsko skupino starosti prijazne občine Brežice, b) 28. 11. 2024 – na razširjenem srečanju lokalne akcijske skupine smo zbrali prvo sliko stanja po osmih področjih, c) 6. 2. 2025 in 13. 3. 2025 smo podrobneje analizirali sliko stanja po področjih z občinsko upravo in raziskali možnosti za uresničevanje. 10. 4. 2025 smo predstavili osnutek ciljev in prioriternih ukrepov, 18. 9. 2025 pa osnutek prvega letnega načrta. Posebej so vzporedno potekala tudi usklajevanja s koordinatorjem starosti prijazne občine Brežice, z direktorico občinske uprave in županom.

3 DEMOGRAFSKA SLIKA OBČINE BREŽICE

1. Trenutno demografsko stanje v občini Brežice

Občina Brežice leži v spodnjem Posavju na vzhodnem delu Slovenije, in meji z republiko Hrvaško. Osrednji del občine obsega ravninski svet Krško-Brežiškega polja, na severnem delu se razprostira vinorodno Bizeljsko gričevje, na jugu občine pa hriboviti Gorjanci. Območje občine se razprostira na 268 km², kar jo po površini uvršča na **14. mesto** med slovenskimi občinami. Ozemlje je razdeljeno na 20 krajevnih skupnosti, s 109 naselij in 24.450 prebivalci (leto 2024).

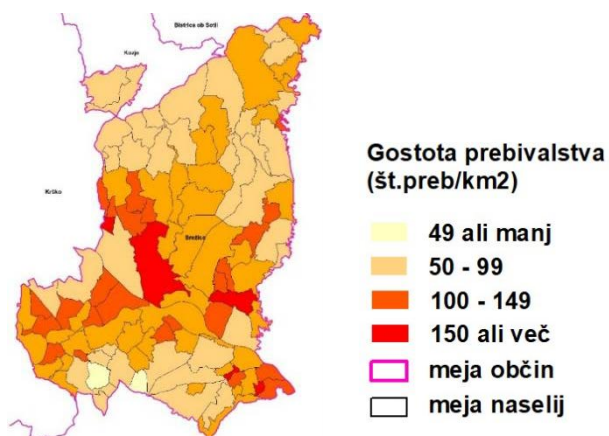

Največja gostota poselitve je na območju občinskega središča mesta Brežic, za gričevnati svet je značilna razpršena poselitev, na Gorjancih pa prevladujejo gručaste vasi.

Slika 1: občina Brežice v slovenskem prostoru (Vir: Prostorski informacijski sistem občin, 2024)

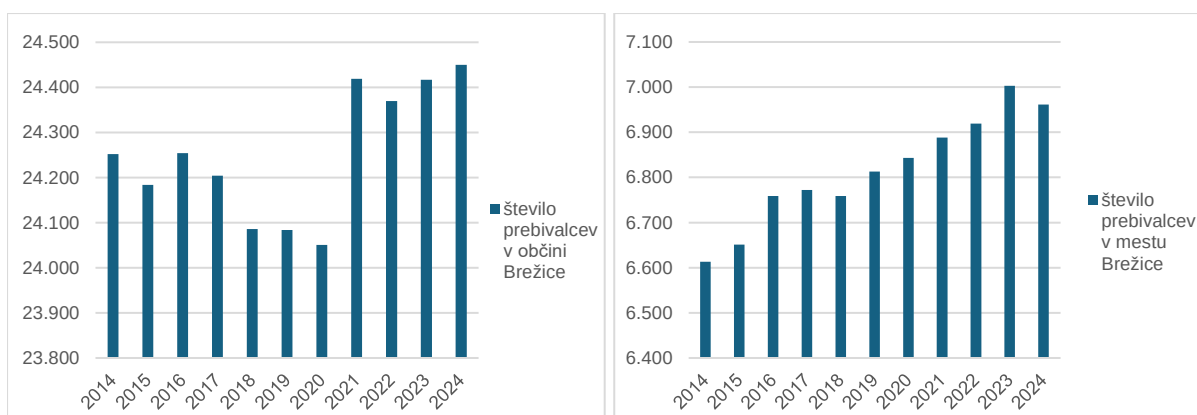
Gostota poselitve je 97 preb./km², kar je pod državnim povprečjem (104 preb./km²).

Najpomembnejša cestna povezava v občini je avtocesta A2, ki poteka od Karavank do Obrežja, nanjo se navezujejo glavne prometnice v smeri severa proti Krškemu in Bizeljskemu, proti vzhodu do Obrežja, in državne meje, ter proti zahodu v smeri Kostanjevice na Krki. Skozi Brežice poteka tudi glavna železniška proga Ljubljana - Dobova, ki skupaj z omenjeno avtocesto predstavljata pomembno evropsko transportno pot (X. panevropski koridor).

Slika 2: Prikaz gostote poselitve v občini Brežice (Statistični urad Republike Slovenije, 2024)

Število prebivalcev v občini Brežice je od leta 2014 do 2020 upadalo (Statistični urad Republike Slovenije, obdobje 2014 - 2024). Opazen dvig števila prebivalcev v občini se je zgodil leta 2021 za skoraj 370 prebivalcev. Medtem se je število prebivalcev v mestu Brežice v obdobju 2014 - 2024 konstantno povečevalo. Od leta 2014 (6.613 preb.) do leta 2024 se je v mestu Brežice število prebivalstva povečalo za 348 prebivalcev (6.961 preb.).

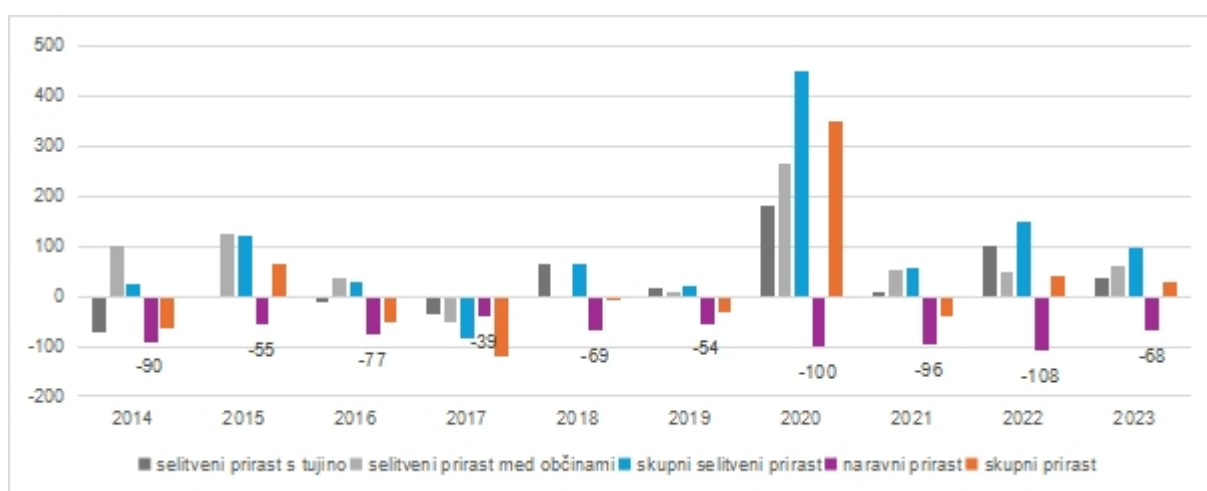

Grafikon 1: Prikaz števila prebivalcev v občini (levo) in prikaz števila prebivalcev (desno) v mestu Brežice (Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2024)

V občini Brežice je razviden negativni naravni prirast. Od leta 2014 do 2023 je bil naravni prirast stalno negativen, kar posledično vpliva na naravno upadanje številčnosti populacije. Najnižje vrednosti naravnega prirasta so bile zabeležene med leti 2020-2022, ko je v razmerju živorojenih otrok in umrlih oseb izrazito prevladovala umrljivost, saj je leta 2022 umrlo 108 oseb več, kot je bilo število novorojenčkov. Število rojstev v obravnavanem

obdobju ne presega stopnje umrljivosti, kar ne omogoča naravne reprodukcije prebivalstva (SURS, obdobje 2014 - 2024).

Občina Brežice je sicer, z izjemo posameznih let, območje priseljevanja. V zadnjih desetih letih se v občino Brežice selijo prebivalci iz drugih občin (*povprečen selitveni prirast med občinami je 42 ljudi / leto) in od leta 2018 iz tujine (*povprečen selitveni prirast s tujino je 45 ljudi/ leto). Vzroki za selitvene tokove so večplastni, vezani na gospodarske razmere, delovna mesta, turistične centre, socialno-ekonomske dejavnike, prometno dostopnost, itd.

Grafikon 2: Naravni, selitveni in skupni prirast prebivalstva v občini Brežice (Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2014-2023)

Za prebivalstvo občine je značilen visok indeks staranja, leta 2024 je znašal 174,3, kar presega tudi državno povprečje (147,8). Staranje populacije se odraža v deležu starejših prebivalcev (nad 65 let), ki znaša 24,1 % celotne populacije in presega slovensko povprečje (22 %). Odstotek starejšega prebivalstva se je glede na leto 2023 povečal za 4 %.

Za bodoč pozitiven demografski razvoj populacije je potrebna predvsem prebivalstvena politika, ki je pogojena z gospodarskim razvojem občine. Prebivalstveno (demografsko) politiko opredeljuje splet demografskih ciljev, ki jih poskušajo doseči nosilci prebivalstvene politike (država, vlada, občine, nevladne organizacije, društva, stranke, vplivni posamezniki, itd.) z ukrepi in dejavnostmi, ki temeljijo na bolj ali manj splošno sprejetih načelih, normah in vrednotah.

Prebivalstvena politika se v ožjem smislu nanaša na obseg, strukturo, porazdelitev prebivalstva in njegovih značilnosti, v širšem smislu pa se nanaša na medsebojni odnos med demografsko, ekonomsko in družbeno reprodukcijo. Način sprejemanja prebivalstvene politike je odvisen od institucionalnih, političnih razmer. Na nekatera področja demografske politike, denimo rodnost in smrtnost, občina ne more direktno vplivati, medtem ko lahko posredno vpliva na „push-pull“ dejavnike selitvenih tokov. Ravno selitve lahko najbolj pripomorejo k povečanju populacije. Med bistvene privlačnostne dejavnike selitvenih tokov lahko uvrstimo gospodarski razvoj, privlačnost okolja, življenjski standard in družbeni napredek, ter trajnostni razvoj. V kolikor je namen občine v demografski strukturi povečati število prebivalstva, mora občina poskrbeti za vzvode, kot so: možnost zaposlitve in nakupa/pridobitve stanovanja, čisto in privlačno bivalno okolje, kvalitetno preživljanje prostega časa, urejenost in modernizacija infrastrukture, kvalitetna oskrba in storitve, možnost izobraževanja, itd.

V primerjavi s preteklimi leti (2009, 2014 in 2019) je v letu 2024 manj otrok starosti od 0 do 14, več ljudi starih med 15 in 59 let, manj starih med 60 in 69 let, več starih med 70 in 79 let in manj starostnikov starih 80 in več let. Največja odstopanja od preteklih let se kažejo v starostnih skupinah 15 do 34 let (več prebivalcev) in 60 do 74 let (manj prebivalcev).

Glede na slovensko povprečje in trende potrebuje dolgotrajno oskrbo v občini Brežice okrog 978 ljudi (4% starejših nad 65 let); od tega več kot 245 v oskrbovalnih ustanovah (1%) in 734 v domači oskrbi (3%). Ostalih več kot 4890 prebivalcev, po 65. letu starosti (20% prebivalcev) potrebuje sodobne programe za zdravo in aktivno staranje, vseh 24.450 občanov pa vzgojo za krepitev medgeneracijskega sožitja.

4 PROGRAMI, STORITVE IN AKTERJI ZA PODROČJE STARANJA IN SOŽITJA V OBČINI BREŽICE

ZDRAVSTVENI DOM BREŽICE (<https://www.zd-brezice.si/>)

Zdravstveni dom Brežice deluje v Brežicah od decembra 1976 (prva reševalna postaja je bila ustanovljena že leta 1941, zdravstveni dom pa je bil ustanovljen 1. 8. 1955 z odločbo OLO Krško). Z Odlokom o ustanovitvi javnega zavoda od 1.1.1992 dalje deluje samostojno. Ustanoviteljica zavoda je Občina Brežice. V okviru dozidave prizidka v letu 2024 je bil urejen tudi prilagojen dostop za invalide in druge osebe z različnimi oviranostmi.

Opravlja zdravstveno dejavnost na primarni ravni s področja osnovne zdravstvene dejavnosti (ambulante družinske medicine – 10 v ZD in ena v DU Brežice, referenčne ambulante (5), zobozdravstvo (6 ambulant), otroški dispanzerji) in specialistične ambulantne dejavnosti (dispanzer za žene, ambulanta za psihiatrijo). Temeljno poslanstvo zdravstvenega doma temelji na zadovoljstvu vseh udeležencev, torej pacientov, zaposlenih in drugih sodelujočih, ki se vključujejo neposredno ali posredno v delovanje v zdravstvenega doma.

Osnovna zdravstvena dejavnost, ki jo opravlja zdravstveni dom za starejše, obsega:

- spremljanje zdravstvenega stanja prebivalcev in predlaganje ukrepov za varovanje;
- krepitev in izboljšanje zdravja ter preprečevanje, odkrivanje, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov in poškodovancev;
- preventivno zdravstveno varstvo rizičnih skupin in drugih prebivalcev v skladu s programom preventivnega zdravstvenega varstva in z mednarodnimi konvencijami;
- zdravstveno vzgojo ter svetovanje za ohranitev in krepitev zdravja;
- patronažne obiske, zdravstveno nego, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov na domu ter oskrbovancev v socialnovarstvenih in drugih zavodih;
- nujno medicinsko pomoč in reševalno službo;
- laboratorijske, diagnostične in terapevtske storitve.

V okviru ZD delujejo tudi sodoben laboratorij, patronažna služba, ki poleg svoje osnovne dejavnosti, zagotavlja tudi nego na domu ter preventivni program za preprečevanje bolezni srca in ožilja (program JACARDI, ki predstavlja pomemben korak naprej v Evropi v boju proti bolezni srca in ožilja ter sladkorne bolezni). V sklopu urgentnega centra je zagotovljena tudi nujna medicinska pomoč z reševalno službo. V sodelovanju s SB Brežice je občanom na voljo tudi sodelovanje v preventivnih programih ZORA in SVIT.

ZD sodeluje tudi pri izvajanju programa »Zdrava mesta«, katerega namen je, da vsako mesto oziroma občina vodi zdravo javno politiko, kar se kaže v večji skrbi za zdravje, v izboljšanju zdravstvenega stanja prebivalcev, v varovanju mestnega okolja, predvsem pa v upoštevanju predlogov prebivalcev za boljše življenje v mestu.

❖ **Center za krepitev zdravja (<https://www.zd-brezice.si/center-zdravja.html>)**

V ZD Brežice je vzpostavljen integriran Center za krepitev zdravja (CKZ), ki ima pomembno vlogo pri krepitevi zdravja in spremembi življenjskih navad pri posamezniku in v okviru katerega se izvajajo individualna svetovanja in preventivne zdravstveno vzgojne delavnice ter aktivnosti za krepitev zdravja in zmanjšanje neenakosti v zdravju v lokalnem okolju. Zdravstveno vzgojne delavnice, ki se izvajajo, so namenjene vsem, ki želijo izvedeti več o

zdravem načinu življenja in o dejavnikih, ki lahko škodljivo vplivajo na zdravje ali poslabšajo že obstoječe bolezni. Izvaja jih dodatno strokovno usposobljen interdisciplinarni tim, v katerega so vključene diplomirane medicinske sestre, kineziolog, psiholog, dietetik in fizioterapevt.

Gravitacijsko območje delovanja predstavlja območje občine Brežice. Vse aktivnosti integriranega centra za krepitev zdravja se izvajajo po strokovnih usmeritvah Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Dejavnost CKZ pokriva naslednja področja preventive:

- program Priprave na porod in starševstvo (šola za starše);
- zdravstvena vzgoja otrok in mladostnikov, njihovih staršev in vzgojiteljev;
- zobozdravstveno vzgojo za otroke in mladostnike;
- program za krepitev zdravja za odraslo populacijo;
- aktivnosti krepitev zdravja in zmanjševanja neenakosti v zdravju za vse populacijske skupine.

Do aktivnosti so upravičene osebe z urejenim obveznim zdravstvenim zavarovanjem.

❖ **Patronažna služba**

Patronaža in zdravstvena nega na domu izvajata naslednje dejavnosti:

- Zdravstveno socialno obravnavo posameznika, družine in skupnosti,
- Patronažno zdravstveno nego na domu,
- Patronažno zdravstveno nego nosečnice, otročnice in novorojenčka.

Patronažna zdravstvena nega je specialno področje zdravstvene nege, ki se ukvarja s posamezniki, družino in lokalno skupnostjo v vseh obdobjih zdravja in bolezni.

Patronažna medicinska sestra ugotavlja potrebe po zdravstveni pomoči pacienta na njegovem domu, to je zdravstveni negi, načrtuje intervencije zdravstvene nege, jih izvaja in vrednoti dosežene cilje. Svetuje o zdravem načinu življenja ter opozarja na dejavnike tveganja, ki lahko ogrozijo zdravje posameznika ali članov družinske skupnosti. Ocenjuje kdaj in kaj je sposoben posameznik ali člani družinske skupnosti storiti zase in česa ne. Izvaja zdravstveno - socialno obravnavo posameznika, družine in skupnosti in je koordinatorka vseh oblik pomoči na domu.

Kurativne patronažne obiske izvaja patronažna medicinska sestra po delovnem nalogu, katerega naročnik je osebni zdravnik.

Patronažna medicinska sestra je nosilka patronažne zdravstvene nege na dodeljenem terenskem območju. Posameznike in družine spremlja od rojstva do smrti, v obdobju zdravja in bolezni. Patronažo in nego na domu za prebivalce občine Brežice opravlja 10 diplomiranih, višjih in srednjih medicinskih sester, od tega 5 koncesionark.

Z junijem 2018 je ZD Brežice pričel z izvajanjem Programa nadgrajene patronažne obravnave ranljivih skupin, ki ga sofinancirata Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija.

Program obsega izvajanje dodatnih preventivnih aktivnosti, katerih namen je prispevati k vključevanju ranljivih oseb v preventivne programe, zmanjševanja neenakosti v zdravju ter nadgradnja preventivnega dela v patronažnem varstvu:

- vzpostavitev stika z neodzivniki na preventivne preglede v referenčnih ambulantah družinske medicine, ugotavljanje vzroka za neodzivnost in izvedba ukrepa glede na ugotovljeni vzrok (izvedba preventivnega pregleda in/ali nemedikamentoznih obravnav v skladu z opredeljenim algoritmom);
- priprava analize terenskega območja;
- izvajanje posvetovalnic v lokalnih skupnostih.

DOMOVI ZA STAREJŠE - DOM UPOKOJENCEV BREŽICE

Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca, enota Dom upokojencev Brežice, je javni socialno varstveni zavod. Z delovanjem je pričel 15. 6. 1979 s kapaciteto 106 mest. Dejavnost doma je bila 4. 11. 2013 preseljena v novozgrajeni objekt, na naslovu Dobovska cesta 8, Brežice. DU Brežice je dom 4. generacije, katerega kapaciteta je danes 156 mest - v Domu je tako na voljo 108 sob, 60 enoposteljnih in 48 dvoposteljnih. 85,63 % stanovalcev Doma je občanov občine Brežice.

Osnovna dejavnost Doma je izvajanje socialnovarstvene storitve institucionalno varstvo starejših. V okviru osnovne dejavnosti so na voljo štirje programi - celodnevna oblika varstva in oskrbe, dnevno varstvo, začasne in krizne namestitve ter center dnevnih dejavnosti. Dom ima tudi oddelek za oskrbo dementnih stanovalcev.

Dom opravlja tudi naloge, ki obsegajo priprave okolja, družine in posameznikov na starost ter tržno dejavnost, ki je namenjena višji kakovosti življenja in varstva starejših občanov, zlasti storitve bara Sotočje, pripravo obrokov za zunanje uporabnike, prodajo izdelkov iz delovne terapije in drugo.

Stanovalcem so na voljo aktivnosti s področja kulture in prostega časa, svečanosti in praznovanj, gospodinjstva in domačnosti, glasbene in literarne ustvarjalnosti, medgeneracijskega sodelovanja in sodelovanja z lokalno skupnostjo, prostovoljstva in duhovne oskrbe.

Občani občine Brežice sicer bivajo tudi v domovih širom Slovenije: DUO Impoljca, ZUDV Dornava, Socialno varstveni zavod Hrastovec, Dom Lukavci Križevci, VDC Krško - Leskovec BE Brežice, DSO Krško, Penzion sreča, VDC Novo Mesto, Zavod Sv. Rafaela Vransko, Trubarjev dom upokojencev Loka pri Zidanem Mostu, Zavod usmiljenk - Dom Sv. Katarine, Mavida domovi D.O.O. podružnica Rogaška Slatina, Dom starejših Logatec, VDC Saša, CUDV Draga.

CENTER ZA SOCIALNO DELO

Center za socialno delo Posavje – enota Brežice izvaja javna pooblastila (naloge, ki jih nalaga zakon) – socialnovarstvene storitve in različne oblike pomoči za vse, ki se znajdejo v življenjski stiski in potrebujejo strokovno pomoč.

V okviru svojih delovnih področij center izvaja dejavnosti s področja zaščite in pomoči ranljivim skupinam, kamor spadajo tudi starejši ter socialnovarstvene storitve: prva socialna pomoč, osebna pomoč, podpora žrtvam kaznivih dejanj, pomoč družini za dom in pomoč družini na domu. Namenjene so preprečevanju socialnih stisk in težav, obsegajo aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva.

MOŽNOST PRIDOBITVE TOPLEGA OBROKA ZA STAREJŠE

DU Brežice izvaja tudi storitev zagotavljanja toplega obroka za starejše. Priprava obrokov za zunanje uporabnike se izvaja v okviru tržne dejavnosti, ki je namenjena višji kvaliteti življenja in varstva starejših občanov. Naročilo poteka po predhodnem dogovoru in pisnem naročilu. Cena kosila s prevozom znaša 8,51 EUR.

Izvajalec: Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca, enota Dom upokojencev Brežice; število uporabnikov: 70.

V okviru izvajanja storitve pomoči na domu (v nadaljevanju PND), ki jo nudi CSD Posavje, enota Brežice v okviru mreže izvajanja javne službe v občini Brežice, se prav tako izvajajo tudi dovozi toplih obrokov. Obroki se dovažajo iz doma upokojencev in oskrbovancev Brežice, v menažnih posodah, katere uporabniki priskrbijo sami. Vlogo za dovoz kosila se

poda na enak način kot za katerokoli drugo storitev, katero izvaja PND. Obenem je potrebno oddati vlogo za kosilo tudi na DUO. Uporabnik konec meseca dobi dve položnici in sicer ena položnica, s strani DUO (za sam obrok hrane), druga položnica pa s strani CSD (za sam dovoz). Cena dovoza enega toplega obroka hrane znese ob delavnikih in sobotah 2,43 €, ob nedeljah 3,40 € in ob praznikih 3,64 €.

POMOČ NA DOMU

PND je storitev, ki jo zakon določa kot javno službo. Opravlja se v okviru mreže javne službe, katero zagotovi občina, kar pomeni, da lahko vsaka občina storitev prilagodi potrebam svojih občanov. Izvajajo jo lahko javni socialno varstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe, ki pridobijo koncesijo na javnem razpisu.

Na območju občine Brežice storitev Pomoči na domu izvaja Center za socialno delo Posavje, enota Brežice. Storitev se izvaja v okviru sklenjene pogodbe o izvajanju in financiranju te storitve.

Pomoč družini na domu (v nadaljevanju: PND) je ena izmed socialnovarstvenih storitev, ki je namenjena socialni oskrbi upravičenca v primeru invalidnosti, starosti in v drugih primerih, v katerih lahko socialna oskrba na domu, vsaj za določen čas, nadomesti institucionalno varstvo.

Upravičenci do socialne oskrbe na domu so osebe, stare nad 65 let, ki jim preostale psihofizične sposobnosti omogočajo, da z občasno organizirano pomočjo drugega ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje in lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju tako, da vsaj za nekaj časa odložijo odhod v institucionalno varstvo.

Izvajanje se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in obsega pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

V občini Brežice PND izvaja Center za socialno delo. Trenutno pomoč družini na domu v občini Brežice koristita 102 uporabnika.

Subvencija občine Brežice v letu 2025 znaša 70% cene ure neposredne oskrbe.

Storitev PND je našima občanoma sicer nudena tudi v občini Kozje, kjer jo na podlagi pogodbe izvaja DU Šmarje pri Jelšah.

V sklopu izvajanja socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu je možno vložiti prošnjo za oprostitev plačila. O oprostitvah CSD upošteva Uredbo o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev. Oprostitev je odvisna od vrednosti opravljene storitve, višine ugotovljenega dohodka, meje socialne varnosti, plačilne sposobnosti in prispevka k plačilu storitve. Prispevek k plačilu storitve je znesek, ki ga je upravičenec ali zavezanec, glede na svojo plačilno sposobnost oz. preživitveno obveznost, zmožen in zato tudi dolžan prispevati za plačilo vrednosti opravljene storitve.

BREZPLAČNI PREVOZI ZA STAREJŠE

Projekt Sopotniki je rezultat sodelovanja med ZPTM Brežice, Občino Brežice in zavodom Sopotniki s sedežem v Sežani. Zavod Sopotniki je organizacija, ki je projekt ustanovila in zagnala v lastni občini, kasneje pa isti model delovanja ponudila drugim občinam po Sloveniji.

Brežiška občina se je s prvim izvedenim prevozom januarja 2018 Sopotnikom pridružila kot tretja v Sloveniji. Projekt v izvedbi ZPTM Brežice neprekinjeno poteka že 8. leto, s tem, da se je v primerjavi s prvimi leti, drastično povečal obseg delovanja.

Občina Brežice se je projektu pridružila z namenom pomagati starejšim pri vključevanju v aktivno družbeno življenje. Z medgeneracijskim sodelovanjem želi pomagati pri preprečevanju izoliranosti in osamljenosti starejših prebivalcev, ki živijo predvsem v dokaj oddaljenih vaseh in manjših, odročnejših zaselkih širom občine. Le-ti pogosto zaradi oddaljenosti, starosti, odsotnosti prevoznih sredstev ali slabih prometnih povezav (odsotnost avtobusnega prevoza) skoraj ne zapuščajo doma.

Prav tem ljudem brezplačni prevozi omogočajo, da se udeležujejo kulturnih dogodkov, obiskujejo svoje prijatelje, gredo k zdravniku, v trgovino ipd. Tako lahko ne le samostojno in brez skrbi opravijo nujna opravila, temveč tudi spletajo nova poznanstva in prijateljstva ter ohranjajo družabne stike s širšo okolico, ki jim je sicer brez avta predaleč in s tem nedosegljiva.

V letu 2024 je bilo opravljenih 1822 prevozov, na cesti so prostovoljci preživeli 2.658 ur, prevozili 53.931 kilometrov ter medse sprejeli 620 uporabnikov storitev.

Program deluje s finančno podporo Občine Brežice in pod strokovnim nadzorom Zavoda Sopotniki, največji delež pa prispeva 20 prostovoljcev, ki nesebično preživljajo ure oziroma dneve v avtomobilih ter opravljajo prevoze.

DRUŽINSKI IN DRUGI NEFORMALNI OSKRBOVALCI

Obstaja tudi možnost uveljavljanja pravice Oskrbovalec družinskega člana, osebna asistenca, za katere se ugotavlja upravičenost na podlagi vloge, ki jo vloži starejša oseba na CSD.

Ne razpolagamo s podatki, predvidevamo, da osebam, ki niso vključene v storitev PND tovrstno pomoč nudijo svojci oz. kombinacija s Starejši za starejše, med-sosedska pomoč.

CIVILNE ORGANIZACIJE

- ❖ **DRUŠTVA UPOKOJENCEV** (PROJEKT »STAREJŠI ZA STAREJŠE«: Je projekt, ki se izvaja v okviru Zveze društev upokojencev Slovenije in ga v občini Brežice izvajajo društva upokojencev Brežice. Upokojene strokovnjakinje Slovenske filantropije in Zveze društev upokojencev Slovenije so leta 1995 pričele razvijati projekt medsebojne pomoči starejših, da bi lahko čim dlje ostali v domači oskrbi. V sedanji obliki teče od leta 2004. Bistvo programa je v tem, da starejši prostovoljci obiščejo vse starejše od 69 let v svoji okolici, jih povprašajo, o tem kako živijo in jim poskušajo organizirati pomoč, če jo potrebujejo.
- ❖ **DRUŠTVO ŠOLA ZDRAVJA:** Združuje skupine starejših občanov po krajevnih skupnostih, v mestu in vaseh, ki vsak delovni dan v letu organizirano izvajajo zmerno polurno jutranjo vadbo na prostem po metodi *1000 gibov*. Njihovo poslanstvo je spodbujati prebivalstvo k rednemu gibanju ter skrb za telesno in duševno zdravje. Poleg jutranje vadbe od ponedeljka do petka izvajajo še dodatne dejavnosti: dvakrat tedensko vaje za moč, enkrat tedensko hojo po ravnem ter hojo navkreber in enkrat tedensko program *Dihamo z naravo*, ki vključuje sprostivne vaje z meditacijo, dihalne tehnike, tapkanje telesa in vaje za hrbtenico. V društvo je trenutno vključenih približno 170 članov, njihovo število pa iz leta v leto narašča. Poleg vadbe dajejo velik pomen tudi druženju in izobraževanju, s čimer pomembno zmanjšujejo osamljenost med starejšimi ter krepijo povezanost v skupnosti.
- ❖ **DRUŠTVO INVALIDOV**
- ❖ **TURISTIČNA DRUŠTVA** (sodelovanje starejših pri izvedbi programov društev)
- ❖ **OZ RDEČEGA KRIŽA** (obiskovanje starejših na domu – člani krajevnih odborov in zveze)
- ❖ **KARITAS**
- ❖ **GASILSKA ZVEZA BREŽICE** (Projekt prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje – sodelovanje v različnih prostovoljskih dejavnostih in medgeneracijsko sodelovanje mladih s starejšimi)

- ❖ **GASILSKA DRUŠTVA** (Gasilstvo je najbolj razširjena oblika prostovoljstva v Sloveniji, kjer se že mlade in otroke vzgaja v duhu, da je potrebno pomagati sočloveku v stiski. Različni projekti gasilskih društev se nanašajo tudi na prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih – projekti z različnimi vsebinami se v občini Brežice izvajajo v PGD Bukošek; PGD Spodnja Pohanca (medgeneracijsko sodelovanje, kjer so starejši člani z mladimi delili svoje znanja in izkušnje, s čimer so okrepili medsebojne vezi in na mlajše generacije prenesli svoje znanje; PGD Sromlje (projekt »Pohod po Sromljah« - namen projekta je bil spoznati skrite kotičke KS Sromlje in spoznavanje kulture in znamenitosti kraja, poglobitno je bilo druženje starejše in mlajše generacije.)
- ❖ **PLANINSKO DRUŠTVO BREŽICE** (Torkarji – skupina starejših upokojencev, ki organizirano planinari)
- ❖ **ŽUPNIJE V OBČINI BREŽICE** (obiskovanje starejših na njihovih domovih in nudenje duhovne oskrbe)

JAVNI ZAVODI

❖ ENOTA VEČGENERACIJSKI CENTER BREŽICE - ZAVOD ZA PODJETNIŠTVO, TURIZEM IN MLADINO BREŽICE

Center je del Zavoda za podjetništvo, turizem in mladino Brežice (ZPTM Brežice). Deluje v zgradbi nekdanjega doma upokojencev na Prešernovi cesti 13 v Brežicah in razpolaga s tremi pisarnami v pritličju ter skupnim prostorom v tretjem nadstropju, ki ga deli z ostalimi društvi, ki imajo sedež na tem naslovu. Občasno uporablja tudi prostor v pritličju, ki je prazen in je namenjen gibalnim delavnicam.

Namen centra je povezovanje ljudi različnih generacij in kultur z namenom spodbujanja socialne vključenosti, zmanjševanja osamljenosti in izboljšanja kakovosti življenja prebivalcev občine Brežice. Glavni poudarek dela centra je na organizaciji dejavnosti za starejše (npr. organizira redna družabna srečanja, kulturne in športne aktivnosti, ki spodbujajo medsebojno povezovanje in prostovoljstvo). Kljub temu pa so aktivnosti zastavljene celostno in omogočajo vključevanje tudi drugim generacijam in različnim ranljivim skupinam. Sem sodijo predvsem uporabniki iz socialno ogroženih okolij, brezposelni, družine (zlasti tiste z nizkim socialno-ekonomskim statusom), enostarševske družine, otroci in mladina, osebe s posebnimi potrebami in invalidi.

Večgeneracijski center izvaja in koordinira številne medgeneracijske programe – pri mnogih aktivnostih in dogodkih (npr. Dan za družine, ustvarjalne ter kulinarčne delavnice) se

povezujejo vse generacije: otroci, mladi (npr. *Poletje priložnosti*), odrasli in starejši. Iščejo stičišča vseh generacij v dejavnostih in projektih, ki združujejo/povezujejo ter nudijo podporo in nova znanja med generacijami. V centru se izvajajo še druge dejavnosti, namenjene medgeneracijskemu druženju, ustvarjalnosti, izmenjavi informacij, pridobivanju novih znanj in osebni rasti kot so: ročna dela za starejše, joga, učenje somatike, delavnice finančnega usposabljanja, ustvarjalne delavnice, umetnostne terapije za družine z avtizmom, kuharske delavnice, potopisi ter predavanja in okrogle mize na različne aktualne in uporabnikom primerne teme. Izvajajo se tudi aktivnosti za digitalno opismenjevanje, med drugim FOTO in DIGI delavnice, ki jih izvajajo zaposleni na VGC ter individualno svetovanje in podpora pri uporabi računalnikov, pametnih telefonov in spletnih storitev. Večgeneracijski center se zelo dobro tudi povezuje z ostali društvi in organizacijami v Občini.

Financiranje programov delno izvaja Občina Brežice, ki letno prispeva okvirno 20.000 EUR za dejavnosti VGC Brežice. Delno se center financira sam – pretežno iz uspešno prijavljenih projektov. Eden izmed teh, ki je trenutno v teku, je Večgeneracijski center Posavje+ (1. 8. 2024 - 30. 9. 2029). Vrednost projekta je 1.505.750,40 EUR. V dejavnosti VGC Posavje+ se je v prvih petih mesecih projekta vključilo kar 450 različnih uporabnikov.

❖ VRTCI IN OSNOVNE ŠOLE

Po vrtcih in osnovnih šolah v občini Brežice se izvajajo številne dejavnosti na področju medgeneracijskega sožitja. Izvajajo se v okviru razširjenega programa posameznih osnovnih šol, prostovoljstva, podaljšanega bivanja ipd. Določne šole so se odločile tudi, da je področje medgeneracijskega sožitja ena od njihovih prioritetenih nalog. Nekatere izmed medgeneracijskih aktivnosti, ki se izvajajo so naslednje:

- učenci obiskujejo starejše občane v domu upokojencev (v nekaterih šolah to poteka redno mesečno, v drugih ob priložnostih kot je prazničen december ipd.)
- učenci obiskujejo starejše na domu
- mesečni glasbeni nastopi učencev v društvu upokojencev
- skupni glasbeni nastopi starejših in mlajših
- sodelovanje s društvom Šola zdravlja, kjer otroci iz vrtca ali učenci iz osnovnih šol skupaj telovadijo s starejšimi
- branje (starejši berejo mlajšim otrokom)
- sodelovanje starih staršev pri izvajanju kurikulumu (pri določeni vsebini določenega predmeta, npr. pripovedovanje o priseljencih pri zgodovini, prikaz starih obrti ...)

- dogodki (npr. pohod z lučkami, kolesarjenje, Dan za spremembe, Simbioza)
- delavnice (ob veliki noč ipd.)

...

- ❖ **GIMNAZIJA BREŽICE** (v sodelovanju z DU Brežice in Občino Brežice je vsako leto organiziran sprehod dijakov in oskrbovancev)

❖ **POSAVSKI MUZEJ BREŽICE**

Posavski muzej Brežice igra pomembno vlogo pri spodbujanju kakovostnega staranja in medgeneracijskega sodelovanja. Muzeji, kot institucije, ponujajo številne možnosti za vključevanje različnih generacij v kulturne, izobraževalne in ustvarjalne aktivnosti, kar prispeva k boljši socialni vključenosti starejših oseb in hkrati spodbuja medgeneracijsko sodelovanje. Tukaj je nekaj načinov, kako Posavski muzej Brežice prispeva na tem področju:

1. **Izobraževalne dejavnosti:** Muzej organizira različne delavnice, razstave in predavanja, ki so namenjene tako starejšim kot tudi mlajšim generacijam. To omogoča, da se starejši ljudje vključijo v kulturne dejavnosti, pridobijo nova znanja in ohranijo mentalno aktivnost, kar je ključnega pomena za kakovostno staranje.
2. **Medgeneracijske delavnice:** Muzej pogosto ponuja programe, ki spodbujajo sodelovanje med različnimi generacijami. Takšne delavnice, kjer sodelujejo otroci, mladostniki in starejši, omogočajo izmenjavo izkušenj in znanja. Povezovanje teh dveh skupin lahko pripomore k večji medsebojni razumevanju in ustvarjanju trdnih medgeneracijskih vezi.
3. **Sprejemanje zgodovine in tradicije:** Muzej ohranja in predstavlja lokalno dediščino, kar je lahko še posebej pomembno za starejše, ki imajo osebno povezanost z zgodovino in tradicijo regije. Obisk muzeja je lahko priložnost za ohranjanje spominov, hkrati pa spodbuja starejše, da delijo svoje zgodbe z mlajšimi generacijami, kar bogati kulturno dediščino.
4. **Povečanje socialne vključenosti:** Starejši ljudje se pogosto soočajo z občutkom osamljenosti, vendar muzeji ponujajo priložnost za socialno interakcijo in vključevanje v skupnost. S tem, ko muzeji ponujajo posebne programe, namenjene starejšim, lahko pripomorejo k zmanjšanju socialne izolacije in krepitvi družbenih vezi.
5. **Kreativno izražanje:** Z različnimi umetniškimi in ustvarjalnimi delavnicami muzeji omogočajo starejšim, da se izražajo na ustvarjalen način, kar spodbuja pozitivno staranje in pripomore k njihovem čustvenemu in socialnemu dobremu počutju.

❖ KNJIŽNICA BREŽICE

- Projekt »KNJIGA NA DOM« v sodelovanju s SOPOTNIKI

- **Podpora starejšim pri uporabi tehnologije:** Starejši imajo pogosto premalo znanja o sodobnih tehnologijah. Knjižnica nudi pomoč starejšim pri učenju uporabe računalnikov, pametnih telefonov, socialnih omrežij ali drugih digitalnih orodij. S tem ne samo, da pomagajo starejšim ostati povezani s svetom, ampak tudi povečujejo njihovo samostojnost in kakovost življenja.

❖ POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA (knjige v vsako krajevno skupnost na določen dan)

5 SLIKA STANJA PO PODROČJIH

V poglavju je opisana slika stanja po področjih Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), prilagojenih na situacijo v občini Brežice. Na začetku je narejena opredelitev področja (točka a.), v kateri so opisane strokovne usmeritve za posamezno področje. Nato sledi slika stanja v občini Brežice (točka b.), strnjena v tabeli in izdelana glede na dostopne podatke ter pridobljena mnenja občanov (preko vprašalnikov, na delavnicah in preteklih srečanj lokalne akcijske skupine SPO Brežice). V točki c) se nahaja strokovni komentar na sliko stanja v občini Brežice.

5.1 Storitve zdravstva in oskrbe

a. Opredelitev področja

Na ravni lokalne skupnosti spadajo v to področje zdravstvene storitve in programi za dolgotrajno oskrbo. Med **zdravstvene storitve** spadajo storitve splošne medicine, zobozdravstvene, fizioterapevtske storitve, storitve patronažne zdravstvene nege in podobno. V tem razvojnem programu se bomo bolj posvetili programom integrirane lokalne dolgotrajne oskrbe.

Dolgotrajna oskrba je namenjena ljudem, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju enega ali več od osnovnih sedmih vsakdanjih opravil (osebna higiena, oblačenje, hranjenje in pravilna uporaba zdravil, gibanje, obvladovanje izločanja vode in blata, varno spanje in počitek ter navezovanje medčloveškega stika) ter podpornih opravil (čiščenje stanovanja, pranje, likanje in druga osnovna gospodinjska opravila, kuhanje in priprava hrane,

nakupovanje potrebščin za vsakdanje življenje, uporaba transportnih sredstev, upravljanje z denarjem, drobna opravila po stanovanju ali hiši, uporaba telefona, interneta in drugih komunikacijskih sredstev).

V Evropi se po letu 1990 sistemi in metode za dolgotrajno oskrbo razvijajo izredno naglo, pri čemer sta se socialna oskrba in zdravstvena nega povezali v integrirano celoto. Države so pričele z zakoni uvajati sisteme celovite dolgotrajne oskrbe, v katerih zagotavljajo minimalno kakovost, razvoj in finančno vzdržnost, lokalna skupnost pa na tej osnovi dolgotrajno oskrbo smiselno organizira, upoštevajoč potrebe svojih prebivalcev. To je edina vzdržna razvojna perspektiva, saj postaja tradicionalni način oskrbe v današnjih razmerah neuporaben, prav tako ne deluje razvojno moderna industrijska oskrba, med drugim tudi zaradi nevarnosti zlorabe najšibkejših zaradi povečanja kapitala. Kot učinkovit se kaže razvojni trend v smeri lokalne integrirane dolgotrajne oskrbe, to je v vsestransko celoto povezan sistem, ki sinergično povezuje neformalno domačo in formalno profesionalno oskrbo, vse politične, civilne, strokovne socialne in zdravstvene storitve, osebne vire in javne finančne vire ter vse deležnike v de-institucionalizirano celovito oskrbo v lokalnem okolju. Pri tem deinstitutionalizacija dolgotrajne oskrbe pomeni premik od oskrbovanja v zaprtih negovalnih institucijah v odpiranje oskrbovalne ustanove v krajevno skupnost, v podporo neformalnim oskrbovalcem ter v razvoj mreže številnih sodobnih programov za oskrbo v domačem okolju.

Integriran lokalni sistem dolgotrajne oskrbe se je v Evropi pokazal kot najboljša rešitev za razvoj humane, finančno in kadrovske vzdržne oskrbe v času naraščanja potreb po njej. Zavedati se namreč moramo, da staranje prebivalstva ni le ekonomski problem. Starostna onemoglost, bolezen in invalidnost so reden del človeškega življenja; solidarna pomoč, ki jo zdravi člani skupnosti nudijo tem ljudem, pa je konstitutivni element obstoja in razvoja človeške vrste v vseh kulturah.

Mreža programov dolgotrajne oskrbe

Mreža oskrbovalnih programov omogoča uresničiti prevladujočo željo starih ljudi, da lahko čim dlje ali do konca življenja živijo doma, v vsakem primeru pa vsaj v svojem lokalnem okolju. Programi, ki omogočajo človeku, da lahko ostaja na jesen življenja doma, so prilagajanje stanovanja za samostojno življenje v starosti (o tem več v podpoglavju *bivališča*), pomoč na daljavo z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT), zdravstvena in socialna oskrba na domu ter drugi programi za razbremenilno pomoč družinskim oskrbovalcem.

Oskrba na domu je program, ki največ pripomore, da se lahko ljudje čim dlje starajo v domačem okolju. Vanjo sodi socialna oskrba in pomoč pri osnovnih vsakdanjih in podpornih opravilih, vrsta zdravstvenih storitev kot so obiski družinskega zdravnika, e-zdravstvena oskrba na daljavo, obiski patronažne medicinske sestre, mobilni paliativni timi in fizioterapija na domu in razne servisne storitve na domu, od dostave toplih obrokov, prevozov, frizerskih, pedikerskih in drugih storitev do pomoči pri delu v hiši in okolici. Sistem lokalne dolgotrajne oskrbe je tem boljši, čim več ponudbe ima na voljo za različne potrebe ljudi, ki se starajo doma.

Največ potrebnih ljudi pa oskrbujejo **družinski in drugi neformalni oskrbovalci** – to so družinski člani, prijatelji in znanci (v Sloveniji pogosto tudi sosedje), ki dlje časa oskrbujejo svojega kronično bolnega, starostno onemoglega, invalidnega svojca ali drugega bližnjega. To lahko pomeni od nekaj ur tedensko do 24 ur na dan vse dni v tednu, kar se lahko s časom spreminja. Ti imajo največ zaslug, da se lahko ljudje starajo doma. Celo v evropskih državah, kjer je javna oskrba najbolj razvita, oskrbujejo nad dve tretjini starostno onemoglih, kronično bolnih in invalidnih ljudi, pri nas pa kar tri četrtine, kar je evropsko povprečje. V tem trenutku v povprečni slovenski občini nekoga oskrbuje ali pri tem pomaga

vsak deseti občan! V domovih za starejše številni uslužbenci in strokovnjaki poklicno skrbijo za stanovalce. Doma pa je človek za mnogo stvari sam, velikokrat ob lastnem delu. Sreča se s stvarmi, ki jih doslej ni delal ali poznal – npr. z vsakodnevno skrbjo za higieno, z različnimi boleznimi, kako imeti lep odnos s človekom, ko je naporen ... Kar naenkrat mora osvojiti področje, ki se ga prej sploh ni zavedal. Vse to je lahko zelo izčrpavajoče, sploh ker se zasebno življenje, šolanje, delo in ostale družinske obveznosti ob vsem tem ne ustavijo. Osnovni program za kakovostno delovanje družinskih oskrbovalcev je **usposabljanje** o oskrbovanju, o učinkovitem komuniciranju z bolnim svojcem (npr. ob demenci) ter o varovanju lastnega telesnega in duševnega zdravja pri naporni nalogi oskrbovanja. Kot nadaljevanje osnovnega usposabljanja se v kraju organizirajo skupine svojcev. Program usposabljanja in samo-organiziranih skupin svojcev mora biti v kraju redno na voljo, saj se vsako leto v oskrbovalni vlogi znajdejo novi občani. To je najbolj rentabilna naložba skupnosti v programe za dolgotrajno oskrbo; v Sloveniji tečaje za svojce že od leta 2002 razvija in uvaja na terenu Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Pomembni razbremenilni programi so še: **začasna oskrba v ustanovi za oddih družinskih oskrbovalcev** (od nekaj dni do enega meseca), **razbremenilni dopust** (v primeru počitnic ali bolezni), **dnevna oskrba** (nastanitev oskrbovanca v oskrbovalni ustanovi od jutra do popoldneva) ter **nočna oskrba** (nastanitev v ustanovi za čez noč). Obstajajo tudi **izobraževalne počitnice za družinske oskrbovalce in oskrbovance**, ki združujejo oddih in usposabljanje družinskih oskrbovalcev ob hkratni oskrbi njihovih svojcev. Za kakovost družinske oskrbe je ključna tudi njihova dobra **informiranost** o možnih oskrbovalnih storitvah. Države, ki na področju oskrbe prednjačijo, kot je na primer Irska, imajo v občinah posebne centre za neformalne oskrbovalce, kjer le-ti dobijo vrsto informacij, svetovanje, možnosti za usposabljanje, sprostitev in razvedritev. Poleg tega so številne države že uvedle posebne ukrepe za pomoč oskrbovalcev preko različnih zakonodaj (npr. preko zakona o dolgotrajni oskrbi, preko delovne zakonodaje za usklajevanje službe in oskrbe), trendu pa sledijo tudi najsodobnejša podjetja (oskrbovalcem prijazna podjetja). V Sloveniji sledi sodobnim spoznanjem **Slovensko združenje neformalnih oskrbovalcev**, ki deluje pod okriljem Inštituta Antona Trstenjaka. Eden od ciljev združenja je tudi, da bi bile informacije za družinske oskrbovalce zbrane, preverjene in čimbolj razširjene. Na spletni strani Inštituta Antona Trstenjaka so zbrana pogosta vprašanja in odgovori za oskrbovalce, na YouTube kanalu je zbrano video-gradivo za oskrbovalce, v okviru združenja deluje brezplačen telefon za oskrbovalce in Facebook skupina (z imenom *družinski oskrbovalci*). Brezplačno članstvo pa omogoča tudi prejemanje rednega novičnika na temo domače oskrbe po e-pošti. V Sloveniji obstaja več ovir za razvoj podpornih oblik neformalnim oskrbovalcem na lokalni ravni, poleg pomanjkanja systemske (ne)urejenosti področja na državni ravni med njimi

izstopajo: slaba prepoznavnost družinskih oskrbovalcev (ljudje sami sebe ne prepoznajo kot »družinskega oskrbovalca«), slaba informiranost (informacije ne pridejo do ljudi, ki bi jih najbolj potrebovali, ljudje so do novih programov nezaupljivi itd.), pomanjkanje kompetentnega strokovnega osebja za organiziranje in vodenje novih programov (družinski oskrbovalci potrebujejo kakovostne programe, ki odgovarjajo njihovim potrebam in presegajo raven predavanj).

Uporaba **informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT)** v oskrbi starejših je široko in hitro razvijajoče se področje, ki vključuje e-zdravstveno pomoč, e-oskrbo ter pametne opozorilne in svetovalne programe. Ti sistemi omogočajo bolj samostojno življenje posameznikom, ki potrebujejo oskrbo, hkrati pa olajšujejo delo tako formalnim kot neformalnim oskrbovalcem. Tehnologija lahko na primer pomaga neformalnim oskrbovalcem z omogočanjem dela na daljavo, kar povečuje fleksibilnost in olajša usklajevanje delovnih obveznosti z oskrbo. Pametna domača tehnologija, kot so sistemi za zaklepanje in odklepanje vrat, upravljanje razsvetljave, alarmi ter avtomatizirani električni sistemi, lahko razbremenijo neformalne oskrbovalce s pomočjo pri »nadzoru« oskrbovanih oseb ali pa olajša vodenje in načrtovanje oskrbe. IKT lahko izboljšuje kakovost življenja starejših z omogočanjem povezovanja s sorodniki, prijatelji in znanci prek socialnih omrežij, videoklicev in sporočil, kar povečuje njihovo socialno vključenost. Nosljive naprave in senzorji omogočajo spremljanje vitalnih znakov ter telesne aktivnosti, kar prispeva k boljšemu zdravstvenemu nadzoru. Na slovenskem trgu so na voljo rešitve, ki se osredotočajo na varnost starejših v domačem okolju, kot so nosljive naprave za klic v sili, senzorji za samodejno zaznavanje padcev, senzorji za vodo in dim ter posteljni senzorji, ki opozorijo svojce ob daljši odsotnosti iz postelje ponoči. Nekatere naprave omogočajo tudi spremljanje lokacije uporabnika in glasovno upravljanje pripomočkov za slabovidne. Kljub prednostim uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) pri oskrbi starejših se pojavljajo izzivi, kot sta odpor starejših do tehnologije in pomanjkanje znanja za njeno uporabo. Zato je ključnega pomena zagotavljanje podpore in izobraževanja. Pri uvajanju tehnologije se odpirajo tudi številna etična vprašanja; kot pri vseh drugih orodjih je pomembno, da tehnološke rešitve razvijamo glede na realne potrebe in jih uporabljamo preudarno. Rešitve morajo biti kakovostne in prilagojene uporabnikom, sicer lahko odvrnejo tako starejše kot oskrbovalce. Posebno pozornost je treba nameniti pametni uporabi tehnologije in odprtemu dialogu o njej. Pri nadzornih sistemih je na primer pomembno vprašanje, ali jih starejša oseba dojema kot pomoč ali oviro ter ali takšni sistemi gradijo oskrbovalni odnos z večanjem občutka varnosti in zaupanja ali ga rušijo z občutkom nadzora in zmanjševanjem dostojanstva osebe. Zato morata razvoj in uporaba tehnologije iti z roko v roki z dobro

ozaveščenostjo o obstoječih rešitvah, njihovih prednostih in pasteh ter z ustreznim usposabljanjem, ki vključuje tudi pogovor za oblikovanje ustreznih stališč.

Sodobna razvojna usmeritev, naj se človek stara doma, se v primeru, ko to ni mogoče, razširi v pravilo, naj bo preselitev zaradi oskrbe ena sama. Selitve starega človeka iz ene oskrbovalne ustanove v drugo, ko se mu poslabša stanje, oziroma v ustanovi iz enega na drugi odderek, so zanj zelo stresne. Zgodnji preselitvi iz neprimernega stanovanja in razmer so namenjena **oskrbovana stanovanja**. Ta so nadpovprečno prilagojena za starost, njihovo bistvo pa je, da imajo stanovalci sistemsko na voljo servisno ponudbo pranja, kuhanja, pospravljanja... vse do popolne nege in oskrbe, če/ko jo potrebujejo in za to tudi doplačajo. V takšnem stanovanju star človek na začetku živi popolnoma samostojno, čim bolj pa peša, več oskrbe in nege dobiva. Ko povsem obnemore, postane njegovo stanovanje neke vrste apartma v okviru krajevnega doma za stare ljudi. Najemna oskrbovana stanovanja so praviloma v lastništvu ali solastništvu države, občine, organizacij ali fizičnih oseb, ki nudijo dolgotrajno oskrbo. V Sloveniji se je razširila praksa stanovanj, ki so pravzaprav stanovanja prilagojena za staranje in invalidnost, brez zagotovljenih dodatnih storitev oskrbe, ki jih investitorji gradijo in prodajajo kot tržna lastniška stanovanja pod imenom oskrbovanih stanovanj.

Sodobni domovi za stare ljudi si prizadevajo, da sta oskrba in človeško sožitje v njih čim bolj podobna vsakdanji normalnosti v domačem gospodinjstvu. Osnovna pravica pa je, da star človek živi v domu v svojem kraju, kjer mu je pogled skozi okno domač in je največ možnosti za obiske znancev. Sodobno pravilo je: *V kraju, kjer je potreben vrtec, je še bolj potreben dom*. V njem je osnovna človeška pravica, da ima star človek zagotovljeno intimnost lastne sobe, hkrati pa ima dom urejen tudi živahen skupni prostor, ki omogoča druženje z drugimi stanovalci. Organizacijsko in konceptualno so ti sodobni domovi gospodinjske skupine z okrog desetimi stanovalci in stalnimi gospodinjami, drugi strokovnjaki pridejo k posamezniku takrat, ko je potrebno opraviti določeno zdravstveno ali drugo storitev. Velik dosežek take oskrbe v de-institucionalizirani ustanovi je osebna odnosa nega na temelju navad in osebne zgodovine vsakega oskrbovanca. Pomembna novost takšnih domov je odpiranje v lokalno skupnost: dom ni *otok sredi jezera*, ampak arhitekturno, programsko in kadrovsko skrbno načrtuje sodelovanje z lokalno skupnostjo in drugimi programi. Modeli domov, ki uresničujejo te zahteve, sodijo v t. i. četrto in peto generacijo.

Alternativna oblika namestitvi v domu za stare ljudi je nastanitev v tuji – **oskrbniški družini** oziroma t. i. »rejništvo« za stare ljudi, pri čemer se oskrbniške družine najprej ustrezno usposobi in strokovno organizira, da lahko v oskrbo sprejmejo enega ali več starih ljudi. V Sloveniji ni razširjeno.

Posebno pozornost je potrebno nameniti **področju demence**, saj se bo število ljudi s to boleznijo povečevalo. Ne glede na to, ali živijo doma ali v ustanovi, so za kakovostno pomoč tem bolnikom potrebni specifični pristopi, znanja in ozaveščena skupnost.

Tako za tiste, ki so v oskrbi doma, kakor za tiste, ki so v ustanovi, razvijajo sodobni sistemi še dva podporna programa: **prostovoljsko (ali sosedsko) pomoč pri oskrbi in paliativno oskrbo** za zadnje obdobje življenja. Raziskovalni podatki kažejo, da imamo v Sloveniji še zelo živo sosedsko pomoč onemoglim ljudem. Sodobna inačica le-te je prostovoljska pomoč pri oskrbovanju; ena in druga potrebujeta organizirano usposabljanje in podporo v lokalni skupnosti. Nemška izkušnja kaže, kako se da razvijati prostovoljsko oskrbovanje v sodobnem sistemu za dolgotrajno oskrbo – z novelo tega zakona leta 2008 so uvedli organizirano usposabljanje, organizacijo in nagrajevanje oskrbovalnega prostovoljstva v oskrbovalnih programih (za 40 ali več ur mesečnega oskrbovalnega dela dobi prostovoljec iz javne blagajne mesečno nagrado 250 EUR). Podporni programi za spremljanje človeka v terminalnem obdobju njegovega življenja pa so **hospic** in **paliativni timi**. V tem zahtevnem obdobju ter pri žalovanju po izgubi so svojcem v pomoč usposobljeni prostovoljci in poklicni strokovnjaki. V lokalni skupnosti je najprimerneje imeti hospicovsko sobo v krajevnem domu za stare ljudi.

Eden izmed ključnih izzivov je tudi **koordinacija oskrbovalnih storitev v kraju**. Človek ali družina, ki potrebuje oskrbo, se sooča z različnimi organizacijskimi strukturami, statusi, postopki, načini financiranja in strokovnjaki, od katerih ima vsak v ospredju (svojo) storitev. Star človek in njegovi svojci, ki pomoč potrebujejo, pogosto iz različnih informacij ne morejo sestaviti primerne rešitve. V Evropi zato obstajajo razne prakse **vstopnih točk**, od t. i. »case manedžerjev«, ki prevzamejo primer in načrtujejo pomoč, do organizacijskih timov v integrirani oskrbi, kjer je lahko vsak strokovni delavec vstopna točka za usmeritev v ustrezno rešitev.

V Sloveniji je z objavo v Uradnem listu 3. 8. 2023 stopil v veljavo Zakon o dolgotrajni oskrbi, ki je bil sprejet 21. 7. 2023. Zakon je dolgo pričakovan in predstavlja pomembno sistemsko rešitev na področju socialnega varstva v Sloveniji. Ureja pravice in storitve dolgotrajne oskrbe, ki so namenjene širši skupini ljudi, ki potrebujejo vsakodnevno pomoč pri osnovnih opravilih in podporo pri vključevanju v skupnost. Zakon predvideva vzpostavitev vstopnih točk, ki bodo omogočale dostop do informacij in storitev dolgotrajne oskrbe. V novem zakonu se krepi storitev pomoči na domu in e-oskrbe, ki omogočata upravičencem, da čim dlje ostanejo v domačem okolju. Pomemben napredek v zakonu je institut¹ oskrbovalca družinskega člana, ki omogoča, da oskrbovalci pridobijo pravico do plačila, vključitve v obvezna socialna zavarovanja, načrtovane odsotnosti ter usposabljanja in

¹ Institut pomeni skupek pravnih določb

strokovnega svetovanja. Ena ključnih sistemskih novosti, ki jo uvaja Zakon o dolgotrajni oskrbi, je zagotovljen sistem javnega financiranja, ki poleg letnega proračunskega deleža uvaja prispevek delavcev, delodajalcev in upokojencev. Zakon predvideva postopno uvajanje novih storitev dolgotrajne oskrbe. Kot prva storitev se uvaja pravica do statusa oskrbovalca družinskega člana, ki je pričel veljati z letom 2024 (»Zakon o dolgotrajni oskrbi [ZDOsk-1]«, 2023).

Dodatna literatura za poglobitev tega področja je navedena v literaturi na koncu, zlasti knjige Ramovš (2020) *Integrirana dolgotrajna oskrba* in Imperl (2012) *Kakovost oskrbe starejših – izziv za prihodnost*, članki o dolgotrajni oskrbi, deinstitucionalizaciji in staranju v domačem okolju teh dveh in drugih avtorjev, ki jih prinaša edina strokovna revija za to področje pri nas – revija *Kakovostna starost*. Številki 2 in 3 leta 2018 sta bili v celoti posvečeni dobrim praksam na področju neformalne oskrbe: prispevki županov, občinskih uprav, strokovnjakov in družinskih oskrbovalcev ter izčrpno poročilo iz prve slovenske konference o družinski in drugi neformalni oskrbi 8. maja 2018 na Brdu. V Sloveniji razvoj sodobne mreže krajevnih programov in organizacija dolgotrajne oskrbe zaostaja četrto stoletja za Evropo. Ker je raven poznavanja sodobnih usmeritev na tem področju v politiki, strokah in prebivalstvu nizka, se velikokrat zgodi, da se novi programi vzpostavljajo po zastarelih konceptih (arhitektura, vsebina, razmerje med programi ...). Vendar pa posamezne strokovne službe in skupnosti v Sloveniji sledijo svetovnemu razvoju z velikimi koraki; poznajo dobre tuje prakse in imajo izkušnje z njihovim prilagajanjem slovenskim razmeram. Izkazalo se je, da je pri uvajanju novih programov, prav tako pri implementaciji zakona o dolgotrajni oskrbi v vseh fazah, dobro poznati literaturo, dobre prakse iz tujine in Slovenije ter se po možnosti posvetovati z akterji, ki se s tem področjem strokovno ukvarjajo.

b. Slika stanja v občini Brežice

Slika stanja v občini Brežice za področje storitve zdravstva in oskrbe	
STANJE	• Zdravstveni Dom Brežice (11 ambulant družinske, 5 referenčne in 6 zobozdravstvene medicine, otroški dispanzerji in specialistične ambulantne dejavnosti - dispanzer za žene in ambulanta za psihiatrijo. V sklopu ZD deluje tudi Center za krepitev zdravja in Patronažna služba), • Splošna bolnišnica Brežice,

	• Pomoč na domu v okviru Centra za socialno delo Posavje, enota Brežice (cca. 100 oskrbovancev, 14 oskrbovalk; izvaja se tudi med vikendom; pomoč na domu izvajata tudi 2 zasebnici), • Dom upokojencev Brežice (156 mest, 60 enoposteljnih in 48 dvoposteljnih, 85,63 % stanovalcev Doma je občanov občine Brežice. DU Brežice izvaja tudi storitev zagotavljanja toplega obroka za starejše - trenutno 70 uporabnikov), • Center za socialno delo Posavje, enota Brežice (izvaja pomoč na domu: 102 uporabnika, ob delavnikih in sobotah na efektivno uro znaša 7,28 €, ob nedeljah 10,19 € in ob praznikih 10,92 €. Občina financira 70%), • Dnevno varstvo (na voljo 4 mesta).
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Zdravstveni dom Brežice (dozidan, obnovljen, blizu bolnišnice, odzivna zdravnica, urgencia), • dostopnost zdravstva (možnost opredelitve), • Splošna bolnišnica Brežice (dostopnost, bližina ZD), • hiperbarična komora v Splošni bolnišnici Brežice, • Dom upokojencev Brežice (modern in estetski, polne kapacitete, kadrovsko vzdržen, dobro sodelovanje s skupnostjo in deležniki - v domu 25 prostovoljcev Karitasa, Spominčico izvaja delavnice za svojce oseb z demenc, mesečno prihajajo na obisk tudi srednješolci iz gimnazije itd., v domu organizirana knjižnica, pevski zbor, maša...), • Center za socialno delo (izredna socialna pomoč, občinska denarna pomoč, ortopedska pomoč, vstopna točka za dolgotrajno oskrbo), • oskrba na domu (primeren delež plačila, ki ga plača uporabnik, na voljo tudi dve zasebnici za pomoč na domu), • e-oskrba, • dobra organizacija ne-urgentnih reševalnih prevozov (prednost je, da se v avtu lahko pridruži svojec), • Varstveno - delovni center Brežice (stanovanjska skupnost), • Relive center zdravja in športa (fizioterapija), • Center za krepitev zdravja Brežice (zdravstvena preventiva, prilagojene delavnice in predavanja za vsa življenjska obdobja, usposobljen kader, meritve telesne sestave), • oskrbovana stanovanja,

	• dnevno varstvo, • Zdravilišče Čateške toplice, • začasne namestitve, • lekarna in Sanolabor, • dostava hrane na dom (tudi na podeželje), • duhovna oskrba.
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Pomoč na domu (dolge čakalne vrste, cena, potrebno je več fleksibilnosti, pomoč na voljo tudi med vikendi in prazniki), • dolge čakalne vrste za specialiste in dom upokojencev, • finančna dostopnost doma upokojencev, • postrežba obrokov v domovih je po nadstropjih, zato pride do manj druženja med oskrbovanci, • občani nastanjeni v domovih za starejše po Sloveniji in na Hrvaškem (težave z zdravstvenim zavarovanjem, nujno medicinsko pomočjo), • dostopnost zdravstvene oskrbe (premalo družinskih zdravnikov, obisk patronaže in zdravnika na domu), • slaba odzivnost zdravstvenega doma (dvigovanje telefonov, prijaznost), • ne-koordinirano izpuščanje iz bolnišnice (potreben npr. načrt izpusta), • ni paliativne oskrbe, • premalo oskrbovanih stanovanj, • povečati kapacitete dnevnega varstva, • omogočiti nočno varstvo, • vzpostaviti dnevno varstvo za osebe z demenco (oz. dodatne enote), • vzpostaviti dnevno bivanje, • skrb za zdravje (kognitivno, psihično, duhovno), • usposabljanje svojcev, ki skrbijo za onemogle svojece, • zobozdravstvena oskrba.
IZ STROKE DODAJAMO	• Podpora družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem, • razvoj integrirane dolgotrajne oskrbe.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Integrirana dolgotrajna oskrba v lokalni skupnosti, • krepitev mreže izvajalcev in povečati kapaciteto oskrbe na domu, širiti izvajanje pomoči na domu,

	• dopolniti pestrost ponudbe na domu – delovna terapija, • prerazporeditev storitev (fleksibilnost npr. pri tem, kdo opravlja osnovne storitve hrane in čiščenje), • podpreti gostince, da bi pokrivali del oskrbe – dostava toplega obroka, živil, • dvigniti sofinanciranje in uvesti spodbude za oskrbovalke, • povečati število oskrbovalk (na 16), • več avtomobilov za zagotavljanje pomoči na domu, • vzgoja in povezanost generacij: vzgoja za oskrbo, staranje, • Boljše informiranje o cenah oskrbe na domu, • povezati Domov upokojencev in občin Sevnica in Brežice za razširitev možnosti dnevnega varstva in dvig kapacitet, • nadaljevati pogovore med ZD in Domom upokojencev glede kroženja kadra, • delavnice za kognitivno zdravje, • Identificiranje in sistematično informiranje družinskih oskrbovalcev, • usposabljanje za družinske oskrbovalce, • Prostovoljstvo za neformalno oskrbo, • razbremenitev za dolgotrajne oskrbovalce, skupina svojcev.
--	--

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

V občini Brežice so občani na splošno precej zadovoljni s storitvami zdravstva in oskrbe. Kljub temu pa podobno kot drugje po Sloveniji, izrazito izstopa potreba po **reševanju kadrovske problematike v poklicih dolgotrajne oskrbe**. V sklopu delavniških srečanj so deležniki s tega področja prepoznali predvsem nujnost krepitev oskrbe na domu (*»...najbolj potrebujemo pomoč na domu, da bi starejši dalj časa ostal na domu...«*) pri čemer so poleg promocije poklicev v oskrbi, iskali še druge načine naslavljanja te problematike (npr. fleksibilnost in prerazporeditev storitev oskrbe na domu, podpora gostincev za dostavo toplega obroka na dom ipd.). Iskanje novih, inovativnih načinov reševanja še kako perečega problema je zelo dobrodošlo, če ne že nujno, kar tudi kažejo prakse iz tujine in po Sloveniji. Konkretno za Občino Brežice omenjene možne rešitve nakazujejo na dobre razvojne možnosti skupnosti.

Poleg kadrovske problematike pa je na delavniških srečanjih izstopala tudi potreba po prepoznavanju **neformalnih in družinskih oskrbovalcev** v občini, njihovem informiranju,

izobraževanju in podpori (*»...načrtovati usposabljanja oziroma tečaje, kako naj svojci pomagajo svojim ostarelim staršem in sorodnikom...«*).

5.2 Socialna vključenost in družabno življenje starejših

a. Opredelitev področja

Upokojenci. Med prebivalci je četrтина upokojencev, ki so razmeroma zdravi, imajo veliko življenjskih izkušenj in svobodno razpolagajo z vsem svojim časom – tudi s tisto polovico budnega časa, ki so ga vsa desetletja pred upokojitvijo posvetili službi. Njihov osebni cilj in cilj družbe je njihovo kakovostno, to je zdravo, aktivno in dostojanstveno staranje. S svojim načinom življenja lahko v veliki meri krepijo in vzdržujejo svoje telesno in duševno zdravje, oblikujejo lepše sožitje v svoji družini in družbi, se vse življenje izobražujejo in osebno oblikujejo. To prinaša osebno zadovoljstvo in je ugodno za sožitje v skupnosti. Mnogim se to po upokojitvi ne zgodi, ampak postajajo zagrenjeni v sebi in težavni za najbližje, zapirajo se vase, se ne gibljejo in ne skrbijo za svoje zdravje. Prepričani so, da bodo delali stvari, ki si jih želijo, in živeli, kakor si želijo, pa jim to ne uspeva; živijo v iluziji, da bodo večno mladi. Moški so bolj ogroženi kakor ženske, tudi umirajo povprečno nekaj let prej kakor ženske. Ženske so zaželenе varuške majhnih vnukov, vendar pogosto ne obvladajo današnjim potrebam ustreznega komuniciranja, zato generaciji odraščajočih vnukov in odraslih otrok enako kakor moški ne znajo prenesti nosilnih socialnih vrednot, ki so omogočile razvoj človeštva. Stiske se stopnjujejo s pešanjem moči in zdravja, saj današnje generacije niso opremljene s stališči in veščinami za sprejemanje lastne nemoči, za hvaležno sprejemanje pomoči od drugih, za iskanje smisla in specifičnih nalog v starosti. Vse to povzroča, da ne izkoristijo potenciala za človeško rast, učenje in zorenje, ki je možno tudi v času pešanja. Čedalje več jih doživlja osamljenost in bivanjsko praznoto. V številnih primerih se jim pojavljajo kronične nenalezljive bolezni srca in ožilja, prebavil, pljuč, sklepov in kosti, presnove, depresije, zasvojenosti, samomorilnost in podobne motnje, ki so v veliki meri psihosocialnega izvora.

S tega vidika je osnovna naloga lokalne skupnosti poskrbeti za programe, ki pomagajo ljudem narediti uspešen prehod v tretje življenjsko obdobje, se vključiti in sooblikovati primerne krajevne socialne mreže, takšen program je na primer predupokojitveni seminar ali delavnice. Upokojenci so za lokalno skupnost neizčrpen socialni kapital. Kapital so njihove izkušnje, znanje, ljubezen do svojega kraja in čas. Pogoji za aktiviranje v korist kraja in njih samih je to, da vodstvo skupnosti poskrbi za socialne mreže, v katerih tretja generacija najde prostor svojega razvoja in predajanja izkušenj. To se dogaja v socialnih

mrežah društev in drugih organizacij, kakor so upokojenska, invalidska, kulturne, športne, gasilci, kmečke žene, Rdeči križ, Karitas itd. Nekatere med njimi imajo posebne sekcije za veteranske člane, humanitarne organizacije se posebej posvečajo starim ljudem v kraju. Delovanje teh socialnih mrež za kakovostno staranje večina občin sistematično podpira. Nujno potrebni pa so tudi novi programi za zdravo staranje in lepše sožitje v kraju – taki, ki usposablajo za medgeneracijsko sožitje v družini in kraju o sodobnih spremembah, pa tudi novi programi za preprečevanje kroničnih bolezni in poškodb, npr. za preprečevanje padcev v starosti, zlasti pa programi za preprečevanje osamljenosti. Prav tako je pomembno spodbujanje vključevanja starejših v delo za skupno dobro (na primer na področju skupne skrbi za okolje, za socialno pravičnost in pomoč tistim, ki se ne znajdejo, za pomoč svoji in drugim generacijam) in sicer na način, da je delo za skupno dobro povezano z lastnim zadovoljstvom in osebnostno rastjo. Še en nivo vključevanja starejših v družbeno življenje je politično udejstvovanje. Ne le v smislu sodelovanja v strankah in ustaljenih političnih strukturah ampak specifično na področju staranja in sožitja. Kot pravi latinski pregovor, ki se pogosto uporablja tudi v programu starosti prijaznih mest in občin »Nič o nas brez nas« je zelo pomembno, da imajo starejši ljudje vpliv na oblikovanje politik in pomembnih odločitev za področje staranja in sožitja med generacijami. Za to je potrebno tudi strukturno poskrbeti. V programu starosti prijaznih mest in občin je na primer to omogočeno preko tako imenovane lokalne akcijske skupine in delovnih skupin za uresničevanje Strategije starosti prijazne občine.

Osamljenost starih ljudi je eden najbolj pogostih in največjih problemov današnjih skupnosti, študije vse bolj prepričljivo kažejo, da je osamljenost večkrat vzrok poslabšanja zdravstvenega stanja in smrti. Kljub temu, da je osamljenost lahko prisotna tudi pri mlajših upokojencih, je pomembna prelomnica onemoglost, ko se človeku znatno zmanjšajo možnosti za aktivno vključevanje v mreže društev, pa tudi sorodstveno mrežo. Osamljenost, ne glede na starost, preprečujejo le trajni, redni, predvsem pa dovolj pogosti človeški stiki. Prireditve in letni obiski sicer popestrijo dan, vendar pa človek brez rednega odnosa, v katerem redno daje in prejema, ostaja osamljen. V vsakdanjih odnosih se prejemanja pomoči od drugih učimo že s tem, da pogosteje uporabljamo besedi »prosim« in »hvala« ter si širimo občutljivost za potrebe drugih ljudi; to bo zahtevna naloga sedaj starajoče se baby boom generacije, ki je vajena gledati predvsem na svoje želje.

Osamljenost preprečujejo od nekdanj dobri med sosedski odnosi in krajevna povezanost. Slovenci smo še posebej znani po tradiciji med sosedske pomoči, ki pa se v po-tradicionalni družbi izgublja. Zato je potrebno na tem področju zavestno iskati nove načine povezovanja, drugače ne moremo pričakovati da bo ta socialni kapital še naprej lahko opravljal svojo vlogo.

Druga oblika uveljavljena oblika preprečevanja osamljenosti je prostovoljstvo, ki mu včasih rečemo celo sodobno sosodstvo. Učinkovit sodoben program za preprečevanje osamljenosti so skupine za kakovostno staranje in medgeneracijsko družabništvo na osnovi prostovoljstva z dodelanim modelom njihovega organiziranja in usposabljanja v krajevni skupnosti; temelji na dobri izkušnji o koristnosti tega, da ljudje eno do dve uri tedensko v paru ali manjši skupini gojijo lep pogovor ob primernem programu za zdravo staranje in lepše sožitje. Takšno prostovoljstvo je potrebno tudi v sodobnem domu za stare ljudi; naprej za tiste, ki nimajo svojcev, da bi jih obiskovali, pa tudi za dinamiko povezanosti doma s krajevnim okoljem. Vsi tovrstni programi v kraju in v domu, ki so bistveno odvisni od prostovoljstva, delujejo na osnovi specifičnega usposabljanja in organiziranosti v lokalni skupnosti.

Staromrzništvo (starizem/ageizem) je še ena od ključnih značilnosti današnje kulture. Ob slabi ozaveščenosti o starosti in staranju je razširjen strah pred starostjo in onemoglostjo, tako subjektivno zase kakor do starih ljudi nasploh. Generacije živijo odtujeno med seboj. Govori se o stroških, bremenih in ustanovah za stare ljudi, ne pa o smislu starosti, o lepih izkušnjah, ki jih imajo mladi s starimi in stari z mladimi, o lepih spominih, ki jih je človek dobil pri oskrbovanju itd. Usmerjanje osebne in javne pozornosti v pozitivne plati starosti ter v iskanje smisla je »obnovljiv vir energije«, ki ga mora lokalna skupnost zavestno načrtovati in zanj skrbeti, saj poganja smiselno in dostojanstveno življenje posameznika v skupnosti. Poleg usposabljanj in srečanj na to temo je velika priložnost za spoznavanje staranja in starih ljudi vnašanje teh vsebin v izobraževalno in vzgojno delo šole in vrtca, kjer najmlajši člani skupnosti oblikujejo svoj odnos do starostnikov. Drug velik potencial na tem področju pa imajo občinska občila, ki se lahko sistematično in ustvarjalno lotijo iskanja in objavljanja lepih izkušenj in zgodb s področja staranja in sožitja.

Da se lahko stari ljudje vključujejo v družabno življenje v kraju je pomembno, da prireditve in dejavnosti potekajo **na priročnih lokacijah**, ki so dosegljive z javnim prevozom, oziroma da se organizira ustrezen prevoz zanje. Pomembno je tudi, da te aktivnosti potekajo **ob urah**, ki so primerne za starejše ljudi in da so **vsebinsko** dobro načrtovane tudi po meri starejših ljudi in z njimi. Dobrodošlo je, da skupnost starejše občane **vključuje** v svete, odbore, druge občinske organe pa tudi v dejavnosti za družine ter šolske dejavnosti. Starejši ljudje so tako povabljeni, da prispevajo k skupnemu dobremu na krajevni in širši ravni.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	Socialna vključenost in družabno življenje starejših
STANJE	• Društva upokojencev (projekt »Starejši za starejše), • Društvo invalidov, • Turistična društva, • OZ Rdečega Križa, • Karitas, • Gasilska zveza Brežice, • Gasilska društva Brežice, • Planinsko društvo Brežice, • Župnije v Brežicah, • Enota večgeneracijski center Brežice – zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice, • Posavski muzej Brežice, • Knjižnica Brežice, • Univerza za tretje življenjsko obdobje Brežice, • Društvo psoriatikov Slovenija – podružnica dolenjska, • Društvo za slepe in slabovidne Novo Mesto (8-12 članov iz Občine Brežice), • Društvo šola zdravja podružnica 14 Brežice (140 -160 članov), • Društvo gluhi in naglušnih Posavje Krško, • Telovadno društvo Sokol Brežice (39 članov je 65+), • Ozara Slovenija, enota Brežice; • Planinsko društvo (138 članov je 60+), • Sožitje Brežice (1-3 člani nad 50+), • Slovensko društvo za celiakijo, podružnica Celje (50% članov je starejših), • Društvo za preprečevanje osteoporoze Celje ...
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Velika in raznolika ponudba za socialno vključevanje (kulturne prireditve, poletne prireditve, koncerti, dogodki, izleti ipd.), • bogato društveno delovanje (za zmanjševanje osamljenosti starejših, pogovori, prilagojeni programi, srečanja za starejše, krožki, predavanja, izobraževanja, vaje za gibanje, izleti, debatni krožki, pohodništvo, likovni, literarni, glasbeni ter pevski večeri...),

	• prostovoljci (npr. v Društvu upokojencev, v Zavodu Sopotniki), • društvo Vera in luč za svojce oseb z motnjami v duševnem razvoju, • Večgeneracijski center Posavje ("postaja vse bolj živ"), • Društvo upokojencev (zelo aktivno, prilagojene vsebine, izleti in delovanja), • telovadba (jutranja telovadba, na voljo več različnih možnosti telovadbe, npr. 1000 gibov - Šola zdravja, društvo Sokol ipd.), • Rdeči Križ in Karitas (npr. program Poslušanje), • program starejši za starejše, • plavanje za starejše, • skrb občine za usklajeno delovanje društev in sofinanciranje društev, • Posavski muzej (organizira veliko dogodkov za različne generacije), • prijaznost občanov, • župan ima posluh, občina dobro skrbi za občane; • redno obiskovanje starejših na domu preko organizacij, • domovi krajanov po posameznih skupnostih (v nekaterih krajih obnovljeni, pestra ponudba dogajanja).
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Več možnosti za socialno vključevanje, • aktivno spodbujanje v socialno vključevanje, • osamljenost starejših (predvsem na podeželju), • več možnosti za druženje in pogovor, • več obiskov na domu ("obisk za Božič je premalo, podcenjevalno"), • aktivnosti za starejše, ki niso več aktivni in zdravi, • pomoč starejšim, • pomoč pri manjših opravilih (hišna opravila, sekanje drv, košnja, urejanje okolice), • več psihosocialne podpore, • univerza za tretje življenjsko obdobje (je ni v občini), • premalo aktivnosti za starejše po posameznih krajevnih skupnostih in v okviru krajevnih domov, • dnevni center za starejše, • spodbuditi prostovoljstvo in med sosedsko pomoč (informirati o organizacijah za prostovoljce), • vrednote v družbi (prijaznost, vključevanje starejših, pozornost).

IZ STROKE DODAJAMO	• Nabor rednih aktivnosti, • skrb za lastno kakovostno staranje (prostovoljstvo), • ustvarjanje možnosti in priložnosti za participacijo starejših.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Delavnice za krepitev veščin, • redno dnevno klicanje starejših ("preveriti stanje, kako so), • pogovorne skupine po krajevnih skupnostih oz. posameznih krajih, • vzpostaviti prostovoljstvo, • popis obstoječih prostovoljcev in ovrednotenje dela, • humorne prireditve, • skrbeti za vidnost obstoječih programov (z namenom ohranjanja motivacije izvajalcev in informiranja skupnosti o ponudbi), • podpreti mlajše in srednje generacije, da spodbujajo starejše k udeležbi na aktivnostih, • srečanje s predsedniki in tajniki krajevnih skupnosti o potrebah in možnostih, • vzpostaviti koordinatorskega prostovoljstva in povezati različne organizacije za zagon prostovoljstva, • spodbujati prostovoljstvo med starejšimi in mlajšimi, • izobraževanje prostovoljcev, • vzpodbuditi spomin na povezanost skupnosti v preteklosti, • organizirati sosedska in krajevna srečanja, • organizirati več krajevnih dogodkov in možnosti za spontano druženje (ugotoviti, kaj ljudi zanima oziroma povezuje – npr. zdravje, ples), • boljše poznavanje krajevnih skupnosti s strani deležnikov (npr. organizirati krožno vožnjo po vseh krajevnih skupnostih), • skrbeti za dobro integracijo priseljencev in jih načrtno vabiti na aktivnosti.

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

V občini Brežice, kljub lepemu naboru možnosti za socialno vključevanje in družabno življenje starejših (*»...vsak starostnik ima možnost vključiti se v katero od društev in ima veliko možnosti delovanja in druženja...«*, *»...obstajajo številna društva, v katere se lahko včlanimo in imamo starejši prilagojene programe...«*), občani prepoznavajo potrebo po nadaljnjem razvoju aktivnosti, ki omogočajo aktivno in kakovostno življenje vseh starejših. Analiza vprašalnikov je nakazala, da je v Občini Brežice potreben predvsem razvoj **rednih**

aktivnosti, ki krepijo socialne mreže in zmanjšujejo osamljenost starejših; primerne pa so tudi za starejše, ki niso več aktivni in zdravi (*»...mogoče bi bilo dobro organizirati kakšne pogovorne ure, srečanja za tiste starejše, ki so osamljeni, nimajo prevoza, 80+..., »...po mojem mnenju starejši najbolj potrebujejo pogovor, pozornost...«*). Izstopala je tudi potreba **po več aktivnostih in možnosti za družabno življenje v posameznih krajevnih skupnosti**, s čimer bi se aktivnosti izvajale bližje doma starejših, poživile pa bi tudi samo dogajanje in povezanost krajevnih skupnosti (*»...morda bi bila dobrodošla pogovorna skupina - ampak ne samo v Brežicah ampak v vaseh, kjer bi bil interes...«*).

O razvojnih možnostih krajevnih skupnosti smo se pogovarjali tudi v sklopu delavniških srečanj, kjer smo iskali predvsem načine, kako bolje izkoristiti potencialne posameznih krajevnih skupnosti, skupnih krajevnih prostorov in kakšno organizacijo in koordinacijo bi bilo smiselno vzpostaviti za razvoj in trajnost družabnega življenja krajevnih skupnosti. Pri tem smo prepoznavali kot ključne dejavnike medgeneracijsko sodelovanje, integracijo priseljencev, ohranjanje kulturne in naravne dediščine, priznavanje pomembne vloge predsednikov in drugih posameznikov, ki svoj čas prostovoljno vlagajo v skupnost, in smiseln izbor vsebin, ki zanimajo ljudi (npr. zdravje) ali pa jih povezujejo (npr. ples).

Drugo veliko področje, ki se je izrisalo tako v vprašalnikih kot tudi na delavniških srečanjih, pa je bil **razvoj prostovoljstva**. Člani lokalne akcijske skupine so prepoznavali pomembno vlogo prostovoljstva za naslavljanje osamljenosti starejših kot tudi za pomoč starejšim pri manjših opravilih. Druga oblika prostovoljstva je sicer v Sloveniji manj razvita, a je ob dobrem načrtovanju in postavitvi jasnih protokolov lahko odgovor na konkretne potrebe skupnosti.

5.3 Medgeneracijsko sožitje

a. Opredelitev področja

Sožitje med generacijami je ena prednostnih nalog današnje lokalne skupnosti, saj je pogoj za uspešno reševanje vseh nalog ob staranju prebivalstva. Ne gre le za uvajanje aktivnosti, kjer so prisotni tako mladi in stari ljudje – v njih je potrebno vključiti tudi nova spoznanja o smislu solidarnosti ter metode, modele in motivacijo zanjo. Potrebno je uvajati programe, kjer se vzpostavijo odnosi po principu obojestranskega dajanja in prejemanja. Ti programi so namenjeni celotnemu prebivalstvu, to je mladi, srednji in upokojenski generaciji v kraju. Naloga občine je, da prevzame odgovornost za spodbujanje dela in dvig kakovosti na tem področju.

Pomembno je zavedanje, da so vse generacije med seboj komplementarna celota, vsaka generacija pa ima svoje potrebe in svoje zmožnosti. Za razvoj harmonične in pravične

družbe je važno, da se dela v smeri vsem generacijam prijazne skupnosti in izkoristi tiste potenciale, pri katerih se potrebe in zmožnosti generacij dopolnjujejo. Primer: srednja generacija je danes zelo obremenjena in bo v prihodnje še bolj, komplementarni odgovor na to je pomoč tretje generacije pri varstvu in vzgoji vnukov. Če dobro komunicirajo, imajo od tega korist otroci, starši in stari starši. Priseljenim družinam, ki svojih staršev nimajo v neposredni okolici, prihaja naproti program, ki organizira večinoma mlajše upokoženke, ki so pripravljene prevzeti vlogo babice v neki družini; mnoge od njih nimajo svojih otrok ali pa so kje daleč, zato gre za obojestransko korist. Uspešen primer sodelovanja mladih in upokojencev je tudi družabništvo ob učenju novih informacijsko-komunikacijskih tehnologij – upokojenec se nauči uporabe nove tehnologije, dijak pridobiva kompetence za podajanje svojega znanja, oba pa dobro izkušnjo medčloveškega sodelovanja. Nujnost takih programov potrjuje pomembno spoznanje, da za zdrav razvoj vsak človek potrebuje vsaj eno uro tedenskega osebnega stika s človekom iz mlade, srednje in starejše generacije.

Organizacija aktivnosti je nujna; saj se vse bolj kaže, da imajo mladi in stari zelo malo spontanih interakcij. Potrebno je izkoristiti že obstoječe prostore srečevanja, z drugimi besedami, vprašati se moramo: kje se mladi in stari že spontano srečujejo (na katerih lokacijah, pri katerih dejavnostih, znotraj katerih socialnih mrež in dogodkov). Temu vprašanju pa sledijo še druga: kako lahko te prostore srečevanja okrepimo, jih dopolnimo z vsebino in programom, kje jih lahko dodamo. Še en pomemben element pri snovanju medgeneracijskih aktivnosti pa je najti temo, ki je zanimiva vsem vključenim generacijam, o kateri vsak lahko nekaj pove in z zanimanjem prisluhne.

Solidarnost je človekovo zavestno in svobodno sodoživljanje z drugim človekom, skupino ali skupnostjo in tako vedenje do njih, ki smiselno odgovarja njihovim potrebam ter lastnim zmožnostim. Človek se razvija kot individualno bitje, obenem pa sta njegovo vsakdanje življenje in vseživljenjski razvoj bistveno odvisna od solidarnega sožitja in sodelovanja z drugimi ljudmi. Zmožnost solidarnosti je človeku prirojena, njena konkretna oblika pri vsakem posamezniku pa je naučena. Učimo se je zlasti z odgovorno vzgojo otrok, s sodelovanjem pri delu za preživetje in razvoj ter z oskrbovanjem bolnih, starostno onemoglih in invalidnih ljudi. Ko otroci vidijo in sodelujejo pri tem, ko družina ali oskrbovalna ustanova skrbi za onemogle starejše in za umirajoče, je to najmočnejše vzgojno sredstvo za razvoj njihove solidarnosti, s katero bodo sami nekoč poskrbeli za svoje starše in bili pri tem zgled svojim otrokom. Danes je na tem področju veliko zmede, zato sodobni programi oskrbe v skupnosti pomagajo družinam, da se lažje orientirajo. Sodobni domovi so pogosto že arhitekturno povezani s krajevnim vrtcem, tako da otroci v program niso vključeni zgolj kot občasni nastopajoči, ampak na bolj življenjske načine.

Iz tega izhaja naslednja pomembna smernica pri uvajanju medgeneracijskih programov: razlikovanje in ravnovesje med dogodki in dogajanjem. Dogodki prinašajo »iskrico v očeh«, naklonjenost, simpatijo, dobro počutje. Solidarnosti, spoštovanja, lepe komunikacije pa se lahko zares učimo samo iz dogajanja: torej takrat, kadar so omogočeni redni, pozitivni odnosi, vsaj za določeno obdobje. Oboje - dogajanje in dogodki so potrebni, najbolje pa je, kadar so med seboj povezani. V Sloveniji na sploh večinoma prevladujejo dogodki, prav tako je razširjeno zmotno prepričanje, da lahko enkratne delavnice ali predavanja bistveno vplivajo na spoštovanje in solidarnost med generacijami.

V današnjem času, ko odnosov strogo ne narekujejo več tradicionalni vzorci, se je za lepe odnose in veščine povezane z njimi potrebno učiti in se zanje zavestno truditi. To velja tako za družino, kjer se vzorci medgeneracijskega sodelovanja najmočneje oblikujejo, kot za medgeneracijske programe. Izobraževanja so zato ključnega pomena in sicer tako tistih, ki izvajajo medgeneracijske dejavnosti, kot neposredno vseh generacij. Pri tem je dobra novica, da so danes možnosti za učenje komuniciranja in s tem dvig kakovosti sožitja v družini, službi in družbi večje kakor kadarkoli doslej. Prav tako je opogumljajoče dejstvo, da raziskave kažejo, da se vse več ljudi iz vseh treh generacij zaveda in si želi izobraževanja za boljše razumevanje z drugo generacijo.

Na področju medgeneracijskih odnosov ima veliko težo dejstvo, da se znanje, ki je osnovna vrednota vsake družbe, bliskovito množi. Danes mlajši za svoje preživetje in uspeh niso več odvisni od znanja svojih staršev, kakor je to bilo vso zgodovino, ampak je včasih celo obratno – starejši se učijo od mlajših uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, da lahko gredo v koraku s časom. Na področjih, ki bi jih mlajše generacije zelo potrebovale – kot so na primer varovanje in krepitev duševnega zdravja, lepšega sožitja, zakoreninjenost v osnovne socialne vrednote delavnosti, poštenosti, sočutne solidarnosti in duhovnega zorenja osebnosti, skrbi za skupno dobro ipd., so starejše generacije marsikdaj tudi same nemočne, da ne morejo ne z zgledom ne s spoznanji pomagati mladim. Danes je v zavesti večine osebna skrb za zdravo prehrano, gibanje in vseživljenjsko izobraževanje, medtem ko so navedena področja ne-materialne blaginje bila v preteklem času sistematično zanemarjena in je enako tudi v današnji potrošniško-tehnološki družbi. To ne zanika dejstva, da številni posamezniki učinkovito prenašajo na mlajše dobre izkušnje tudi na zgoraj navedenih področjih. Že iskreno iskanje odgovorov, učenje in poglobljanje (v nasprotju z vsevedno držo) pa je lahko mlajšim generacijam zgled, navdih ali pa celo priložnost za skupno odkrivanje in bogatenje.

Kampanje na evropski in na svetovni ravni si na splošno prizadevajo zmanjšati ageizem ter okrepiti solidarnost in sožitje med generacijami posredno s spreminjanjem zakonov in politik ter spreminjanjem družbenih norm, na primer preko medijev, z

ozaveščanjem o tej tematiki. Obenem številne države aktivno spodbujajo tudi neposredno krepitev sožitja z organizacijo medgeneracijskih aktivnosti in izobraževanj: najboljši način zmanjševanja predsodkov in krepitev pozitivne drže do druge generacije je namreč dobra izkušnja, srečanje z drugo generacijo. Preko lepih srečanj mlajše generacije s starejšo, leti spoznavata in se učita tudi o starosti in staranju.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	Medgeneracijsko sožitje
STANJE	• Enota večgeneracijski center Brežice – zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice, • medgeneracijske skupine in društva (gasilci, Sokoli, Mokriške vrane, turistično društvo,...), • tedenska brezplačna telovadba Dihamo z naravo.
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Sodelovanje doma upokojencev in Gimnazije Brežice (redni mesečni obiski srednješolcev v domu), • povezovanje šole s skupnostjo (obiski otrok v domu upokojencev, delitev voščilnic starejšim po domovih).
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Pomanjkanje pripravljenosti za skrb za starejše med mlajšimi, • več medgeneracijskega sodelovanja, • povečati medgeneracijsko spoštovanje, • spodbuditi medgeneracijsko prostovoljstvo, • več medgeneracijskih projektov, • skrbeti za mlade in delovno aktivne (opolnomočenje, priseljevanje).
IZ STROKE DODAJAMO	• Spreminjanje negativnih predstav o staranju in starosti, • nameniti posebno pozornost solidarnosti.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Prenos znanj starejših ljudi, • povečati občinsko podporo pri financiranju medgeneracijskih programov, možnost prijave na kulturi, • sistematično vključevanje gimnazije, šole in vrtca preko mentorskih programov in družabništev,

	• vključitev teme medgeneracijskega sožitja v letni načrt šole (etika, razredne ure), • povezovanje s strategijo za mlade, • ozaveščanje o komplementarnosti generacij, • pisanje lepih zgodb, posnetkov, • spodbujanje prostovoljstva med mladimi (s šolami, koordinator) – tudi z zunanjimi projekti, • nastopi v DSO, bazarji, nastopi v šolah, vrtcih, • letna srečanja po krajevnih skupnostih, • teden mobilnosti, • pohod s lučkami (vrtec + starši + DSO), • peka peciva s babicami, • prikaz veščin (npr. šivanje, kuhanje..), • medgeneracijsko plavanje.
--	--

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

V vseh lokalnih skupnostih je za kakovostno življenje nujno sožitje med vsemi generacijami. Oblikovanje programov in aktivnosti, ki spodbujajo podporno in povezano skupnost, kjer se različne generacije medsebojno obogatijo, pa ni vedno lahka naloga. Tudi v Občini Brežice se je področje medgeneracijskega sožitja izkazalo za eno izmed tistih, kjer bo potrebno še naprej **razvijati možnosti** za njegovo naslavljanje.

Občina ima nekatera medgeneracijska društva z zelo raznoliko starostno strukturo, kjer povsem spontano prihaja do medgeneracijskega sodelovanja. Medgeneracijsko zelo dobro sodeluje tudi Gimnazija Brežice in Dom upokojencev Brežice, kjer srednješolci mesečno obiščejo stanovalce doma. Pri snovanju novih programov bo ključnega pomena, da so **oblikovani na sodobnih smernicah**, ki med drugim utemeljujejo pomen tkanja rednejših, v vsakdan dobro vtkanih stikov in odnosov med mlajšimi in starejšimi: to so lahko različne oblike medsebojnega ali skupnega učenja, pomoči, opravljanja iste redne dejavnosti, deljenja izkušenj, skupna priprava projektov, ne le njihova skupna izpeljava itd. Občani so predlagali tudi prenos znanj s starejših na mlajše, prikaze veščin (peka, šivanje), skupne sprehode in kulturne dogodke (*»...vzpodbujanje mladih k aktivnostim, ki bodo namenjene starejšim - ne zgolj v obliki fizične pomoči temveč iskanje sogovornika, izmenjava izkušenj in znanja poteka v obe smeri.«*)

Občani pa si želijo tudi več **medgeneracijskega prostovoljstva** ter povečane občinske podpore za **financiranje medgeneracijskih programov** in vključevanje teh tem v šolskih letnih načrtih.

Pri naslavljanju področja bo pomembno vztrajno večletno delo s poudarkom na pripravi programov in aktivnosti, ki so raznoliki, komplementarni, obenem pa je pomembno posvetiti pozornost tudi ustvarjanju prostorov za medgeneracijska srečevanja.

5.4 Ozaveščanje, informiranje in digitalno opismenjevanje

a. Opredelitev področja

Ozaveščenost. Razvoj v nekem okolju je močno odvisen od ozaveščenosti ljudi o potrebah in možnostih; ljudje delujemo samo v okviru tega, kar poznamo. Tudi če so na primer na voljo najboljše analize in učinkovite rešitve o tem, kaj prepreči ekološko krizo, to nič ne pomaga, dokler niso ljudje množično ozaveščeni o tem in ne začnejo drug za drugim ločevati in reciklirati odpadke, paziti na porabo energije itd. Prav nizka ozaveščenost je vzrok, da imamo v Sloveniji tako slabo razvito mrežo sodobnih programov za dolgotrajno oskrbo; večina ljudi pozna samo dom za stare ljudi in še tega v industrijskem konceptu, ki je bil razvojno aktualen pred pol stoletja. Ljudje sicer čutijo živo potrebo po pomoči družinskim oskrbovalcem, ker pa ni sodobnega znanja in izkušenj s sodobno krajevno mrežo razbremenilnih programov zanje, zvenijo ti pogovori kot resignirano izražanje neuresničljivih želja. Podobno je glede programov za zdravo staranje in za lepše sožitje med generacijami. O prilagajanju stanovanj in hiš za samostojno življenje v starosti, ki jim po Evropi posvečajo veliko truda in denarja, je komaj kaj govora. Ozaveščati je torej potrebno o različnih področjih in iskati ugodne priložnosti in način za posamezno vsebino staranja, oskrbe in medgeneracijskega sožitja.

Kako vzpostaviti v občini integriran sistem informiranja, kjer bi bile vse informacije zbrane na enem mestu in bi dosegel čim več občanov je izziv in želja mnogih občin. Neke vrste info-točka je po navadi ena prvih idej za odgovarjanje na ta izziv, vendar pa preprostih rešitev na tem področju ni. Velikokrat se hiti z vzpostavitvijo info-točke, ki pa ne zaživi kot bi si želeli: finančni vložek je večji kot učinek, slaba obiskanost prinaša razočaranja v skupnosti. Dobre prakse slonijo dobri pripravljalni fazi, kjer se dodela koncept in ekipnem delu različnih deležnikov, saj je že medsebojno informiranje tistih, ki v občini delujejo na področju oskrbe, staranja in sožitja, mnogokrat izziv. Nekatera vprašanja, ki lahko pomagajo voditi razmislek so: »Katere informacije, za koga in kako jih zbirati?«, »Kako poskrbeti, da bodo te informacije res prišle do ciljne skupine?«, »Kam so starejši ljudje že vajeni priti po informacije?«, »Je info-točka (samo) fizični prostor? Sloni na eni osebi ali gre za ekipno delo? Katere naloge (še) opravlja?«, »Katera finančne in kadrovske vire potrebujemo? Kako poskrbeti za trajnost in finančno vzdržnost info-točke?«.

V lokalni skupnosti je potrebno voditi ozaveščanje in informiranje o dolgotrajni oskrbi, staranju in sožitju generacij načrtno, z uresničevanjem dosegljivih ciljev v praksi, z učinkovitimi metodami in polivalentno. Vključiti je potrebno vse občinske medije (krajevni časopis, radio, TV, občinska spletna stran, občinska družbena omrežja ipd), informirati

preko različnih dogodkov kot so prireditve, okrogle mize, predavanja, delavnice (priključiti vsebine starosti prijazne občine že obstoječim dogodkom ali organizirati nove). Informacije je smiselno predstavljati na mestih, kjer se starejši ljudje pogosto zadržujejo (pošta, verski prostori, kulturni domovi, ipd.), socialno izolirane starejše pa obveščati po telefonu ali z obiskom na domu. Tako v tiskanih kot govornih sporočilih se uporablja preproste, znane besede v kratkih in nezapletenih stavkih. Dobrodošlo je, da so v javnih prostorih (knjižnica, občinski centri) javno dostopni računalniki, povezani z medmrežjem, ki so na voljo brezplačno ali za simbolično plačilo. Starosti prijazne občine in mesta se pogosto odločijo tudi za vzpostavitev nove rubrike v lokalnem časopisu ali spletne strani/podstrani na temo Starosti prijazne skupnosti. Posebno mesto tako pri zbiranju in organizaciji kot širjenju informacij ima lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine, v kateri so zbrani glavni deležniki za področje staranja in sožitja. Poleg tega je v starosti prijaznim mestih in občinah področje informiranja tesno povezano s Strategijo starosti prijazne občine; že v fazi priprave Strategije se pokažejo številne teme, o katerih je smiselno ozaveščati občane, v času uresničevanja pa gre vsebinsko ozaveščanje z roko v roki z informiranjem o napredku uresničevanja Strategije in vseh možnostih za občane, ki jih le-to prinaša.

Digitalno opismenjevanje. Informacijsko - komunikacijska tehnologija (IKT) je krovni termin, pod katerega spadajo vse komunikacijske naprave ali aplikacije, ki vključujejo radio, televizijo, mobilni telefon, računalnik, mrežno programsko opremo (angl. software) in strojno opremo (angl. hardware), satelitske sisteme itd., kot tudi različne storitve in aplikacije, povezane z njimi, kot so videokonference in učenje na daljavo. O IKT se pogosto govori v posebnem kontekstu, kot npr. IKT v izobraževanju, zdravstveni oskrbi, neformalni oskrbi ipd. S pomočjo novih tehnologij lahko ljudje, ki bi bili sicer odvisni od pomoči drugih, dlje časa ohranijo samostojnost in kljub telesnim oviram ohranjajo polno življenje. Tako lahko starim ljudem omogočajo lažje in samostojnejše življenje pripomočki, kot so npr. prilagojen telefon, ki omogoča lažje odčitavanje števil, pametna kuhinja in druge naprave, ki jih upravlja človeški glas, robotski sesalci, videotelefoni, uporaba interneta ipd. V času epidemije se je pokazalo še bolj kakor prej, kako koristne so sodobne možnosti, ki jih na področju staranja prinaša uporaba IKT: komunikacija na daljavo (npr. video komunikacija s svojci, prijatelji in interesnimi skupinami, socialna omrežja, socialni alarmi), nakupi in urejanje zdravstvenih in finančnih zadev; e-zdravje, e-banka, e-uprava; pripomočki za samostojnejše in varnejše življenje v starosti (pametni hladilniki, štedilniki, socialni roboti, kamere, detektorji padcev ipd.).

Pogoj za uporabo IKT tehnologije je ustrezno usposabljanje, zato je učenje uporabe IKT v mnogih državah prepoznana prednostna naloga. Trendi kažejo, da vsaka naslednja generacija starejših bolje obvlada nove tehnologije in je željna tega znanja. Na drugi strani

pa neznanje starejših na tem področju lahko pomeni njihovo izključenost iz družbe: dostikrat se starejši v novih sistemih ne znajdejo, so povsem odvisni od pomoči svojcev in drugih. Pri tem velikokrat težko prosijo za pomoč. Obenem se večja tudi zloraba starejših preko sodobne IKT, kjer so starejši žrtve različnih vrst spletnih in drugih prevar. Redno spremljanje in razvoj na tem področju je zato pomembna naloga v skupnosti.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	INFORMIRANJE, OZAVEŠČANJE IN DIGITALNO OPISEMENJEVANJE
STANJE	• Posavski obzornik, • občinska spletna stran, • Spletne strani društev, institucij in organizacij za starejše.
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Časopis Posavski obzornik (prihaja v vsa gospodinjstva), • obveščanje preko društev.
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Digitalno opismenjevanje starejših (npr. za spletno naročanje v ZD, socialna omrežja), • izboljšati informiranje (več pisnega obveščanja na dom, razdrobljenost informacij, izkoristiti potencial TV Naš Kanal), • boljše kroženje in prenos informacij (npr. aktivacija društev, pravočasno obveščanje o dogodkih), • informiranje o pomembnih vsebinah za starejše (delovanju institucij, spremembe in možnosti oskrbe ipd.), • pomoč pri izpolnjevanju vlog, obrazcev, položnic, pravna podpora ("pisarna za starejše"), • vozni redi (premajhni, nerazumljivi).
IZ STROKE DODAJAMO	• Informiranje in ozaveščanje vseh občanov Občine Brežice o staranju in sožitju med generacijami.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• izdelava komunikacijskega načrta (vzpostavitev spletne podstrani na občinski strani za področje starosti prijazne občine Brežice), • vzpostavitev rubrike v lokalnem časopisu, • 3-4 priloge letno namenjene starosti prijazni občini, • redno obveščanje po različnih kanalih in z različnimi vsebinami, • pregled trenutnega stanja na področju digitalnega opismenjevanja starejših,

- organ na občini, ki pokriva področje starejših,
- info točka/e (na občini/po krajevnih skupnostih),
- povezovanje društev (npr. 1x mesečno) za razporeditev dogodkov,
- okrepitev vloge lokalne akcijske skupine za prenos informacij.

c.) komentar na sliko stanja v občini Brežice

Področje informiranja in digitalnega opismenjevanja se je v občini Brežice izkazalo kot eno ključnih prednostnih področij, ki jih je treba sistematično nasloviti (*»...več informacij- na naslove starostnikov o spremembah in sploh možnostih oskrbe...«, »...boljše obveščanje in kroženje informacij, pravočasno obveščanje o določenih dogodkih...«*). Potreba po boljšem pretoku informacij in ozaveščanju skupnosti se je pokazala tudi na vseh drugih področjih, kar poudarja pomen učinkovitega komuniciranja. Za doseganje tega cilja so ključni redno obveščanje, uporaba različnih komunikacijskih kanalov ter podajanje raznolikih in dostopnih vsebin. To pa zahteva dobro zasnovan **komunikacijski načrt** in usklajeno sodelovanje deležnikov, da bi informacije dosegle vse občane.

V vprašalnikih so se izoblikovale številne pobude, ki so bile na delavniškem srečanju 13. marca 2025 dodatno konkretizirane. Ena od ključnih idej je bila vzpostavitev rubrike "Starosti prijazna občina Brežice" v Posavskem obzorniku, ki se je na podlagi delavniških razprav preoblikovala v **prilogo** – podobno prilogo je občina v preteklosti že izdajala. Druga pomembna pobuda je bila vzpostavitev posebne **spletne podstrani na občinski spletni strani** (*»...spletno stran z aktualnimi informacijami, ki se nanašajo na starejše odrasle...«*), ki bi delovala kot **osrednje stičišče informacij** o staranju in medgeneracijskem sožitju. Vsebovala naj bi informacije o starosti prijazni občini Brežice, delovanju lokalne akcijske skupine, kontaktne podatke ključnih deležnikov, napovednik dogodkov in dejavnosti ter tematsko rubriko.

Za vzpostavitev celovitega sistema informiranja na področju staranja bo ključno oblikovanje premišljenega komunikacijskega načrta in dobra organizacijska struktura, ki bo omogočala trajnostno in učinkovito informiranje občanov.

5.5 Materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost

a. Opredelitev področja

Materialna preskrbljenost. Zadovoljevanje temeljnih potreb po hrani, obleki, toplem stanovanju ipd. je odvisno zlasti od posameznikove materialne preskrbljenosti – od

mesečnega ali letnega dohodka, s katerim razpolaga. V preteklosti je bila materialna varnost starega človeka odvisna od imetja, ki ga je podedoval in od družinsko-sorodstvene mreže, ki je zanj skrbela v onemoglosti, dandanes je glavni vir solidarnostni sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Uveden je bil v industrijski družbi in čeprav se danes govori o njegovi krizi ter o nenehnih reformah zaradi naraščajočega deleža upokojencev v primerjavi z aktivno populacijo, ostaja ta sistem največji garant socialne varnosti v tretjem življenjskem obdobju. Za tiste, ki nimajo ne pokojnine ne imetja, poskrbi sodobna socialna država z denarnimi dajatvami, plačilom osnovnih storitev ipd., med drugim tudi s plačilom nastanitve v domu za stare ljudi ali oskrbe na domu. Kakor vso zgodovino ima tudi danes nenadomestljivo vlogo pri materialni preskrbljenosti v starosti družina ter civilna humanitarnost v lokalnem okolju in širše. Pri tem je poseben izziv odkrivanje skrite revščine; včasih ljudje, ki pomoč resnično potrebujejo zanjo najtežje prosijo. To se toliko lažje zgodi, ko nekdo, ki je bil prej materialno samostojen in preskrbljen zdrsi pod prag revščine, pa ga je tega sram in zato skriva pred seboj in okolico.

Poleg osnovne materialne preskrbljenosti, se marsikateri starejši človek sreča tudi z nižjim življenjskim standardom, kot ga je imel v delovni dobi. Ena od rešitev, ki se je v zadnjih letih na zahodu zelo razmahnila je tako imenovana delitvena ekonomija. Pri delitveni ekonomiji gre za model, v katerem več posameznikov skupaj uporablja neko dobrino, na primer avto, kolo, stanovanje ali hišo, hišne pripomočke, orodja, zemljišče, pri čemer je za uporabnika pomembnejša dostopnost kot lastništvo. Ponovno so bolj popularni sistemi menjanja (namesto kupovanja z denarjem) ali izposoje. Taki načini seveda nimajo zgolj finančnega ozadja, nekateri se zato odločajo tudi zaradi ekoloških ali moralnih razlogov.

Trpinčenje starejših ljudi – to so vse vrste nasilnega vedenja, govorjenja in ravnanja do starejših ljudi ter njihovo zanemarjanje. Raziskave kažejo, da se največ nasilja zgodi doma, s strani svojcev, obenem pa, da svojci večino tega storijo nehoteno, zlasti v stresu in jih pozneje v večini primerov to zelo teži. Preobremenjenost, ko na primer ob svoji zahtevni službi in skrbi za svoje otroke negujejo težko onemoglega starša, ko so že sami v letih in bolni, ko ne prepoznajo starostne bolezni (npr. demence) in podobno, so pogosti vzroki, da z besedo in vedenjem nehote povzročajo trpljenje svojcu. Uveljavlja se termin nehoteno nasilje. S tem se ne zmanjša teža dejanj, saj je treba imeti do nasilja ničelno toleranco. Pristop do reševanja, zlasti pa do preprečevanja problema je pri nehotenem nasilju zelo drugačen od namernega nasilja. Če je vzrok izgorelost, je rešitev razbremenilna pomoč, če je neznanje o bolezni in ne-obvladovanje komuniciranja s starim človekom, je rešitev usposabljanje svojcev. Pojav nehotenega nasilja srečujemo tudi v oskrbovalnih ustanovah;

največ starih ljudi v domovih trpi zaradi tega, ker morajo živeti v sobici s tujim človekom, ki ima povsem drugačne navade.

Glede na to, da je človek z leti vse bolj krhek, je še posebej važno, da skupnost poskrbi, da tega posamezniki ne zlorabijo. Nasilja, od telesnega do duševnega in finančnega, so stari ljudje lahko deležni na ulici, v zadnjem času se povečujejo spletne prevare, katerih lahka tarča so prav starejši, velik problem so tudi vsiljivi trgovci (od vrat do vrat ali po telefonu). Finančnega nasilja pa je veliko tudi doma. Tudi na teh področjih lahko veliko naredi preventiva - marsikateri primer nasilja lahko reši ozaveščenost starejših o tem, kako paziti na svojo varnost, kako prav čas pravno urediti svoje finančne zadeve ipd.

V primeru že storjenega nasilja sta za reševanje pristojna policija in center za socialno delo, zadnja leta se razvija tudi služba regionalnega koordinatorja za preprečevanje nasilja. Na tem področju so dejavne tudi razne nevladne organizacije.

Omamljanje in alkoholizem med starejšimi. Prekomerno uživanje alkohola in drugo omamljanje so velik dejavnik tveganja za vse vidike zdravja v starosti. Telesne motnje zdravja in gospodarska škoda, ki se je zaradi uživanja alkohola pri starejših Evropejcih v zadnjih letih skoraj podvojila, so bolj raziskane kakor duševne in socialne motnje. Na starejši organizem ima alkohol močnejši negativni vpliv; vedenjski vzorci pitja starejših so deloma specifični. Nekaterim se alkoholizem vleče še iz mladosti ali srednjih let, vendar pa je tudi prehod v upokojitev lahko za marsikoga dejavnik tveganja za prekomerno pitje alkohola ali drugo vrsto omamljanja. Zdravljenje alkoholizma pri starejših je redko. Vse to kaže na dejstvo, da imajo ob staranju prebivalstva pomembno mesto preventivni programi, ki spodbujajo skrb za trezno, zmerno, zdravo staranje.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	Materialna preskrbljenost, zaposljivost in varnost starejših
STANJE	- Center za socialno delo Posavje, enota Brežice (prva socialna pomoč, osebna pomoč, podpora žrtvam kaznivih dejanj, pomoč družini za dom in pomoč družini na domu), - sofinanciranje pomoči na domu (70 % plača občina), - sofinanciranje namestitve v domu za opravičence, - dve oblike izredne socialne pomoči (CSD in Občina; različni kriteriji, na enkrat ni mogoče prejeti obeh), - programi VGC za preprečevanje nasilja (pravno svetovanje, dedovanje, samoobramba ipd.), - klub za zdravljenje od alkoholizma.

IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• CSD (izredna denarna pomoč).
IZPOSTEVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Majhne pokojnine (velik delež kmečkega prebivalstva), • starejši se ne odločajo za pomoč na domu, ker ne zmorejo sofinanciranja ali se bojijo, da bodo zato imeli posledice (npr. odvzem zemlje, kar zakonsko ne velja več), • boljša preglednost nad starejšimi, ki potrebujejo materialno pomoč (kurjava, topel obrok, plačevanje položnic), • Materialna preskrbljenost starejših, • možnost brezplačnih fizioterapij in specialistov, • Zadolževanje, • potrebovali bi brezplačno gospodinjstvo pomoč (nega, pomoč pri kopanju), gospodinjstva pomoč (dežurstvo), • večurna razbremenitev svojca (da gre k zdravniku, k frizerju...), • Slabe ekonomske in socialne razmere v domačem okolju, • psihično in ekonomsko nasilje nad starejšimi, • izboljšati informiranje na tem področju (o izredni denarni pomoči ipd.).
IZ STROKE DODAJAMO	• Odkrivanje skrite revščine, • ozaveščanje o možnostih pomoči.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Seznam/evidenca starejših, ki potrebujejo pomoč, • okrepiti sodelovanje s CSD-jem, Karitasom in RK Brežice: pretok informacij, • občinsko sofinanciranje programov za preprečevanje nasilja, • povezati direktno finančno pomoč s obvezno udeležbo na predavanjih in delavnicah (npr. pri odplačevanju dolgov), • Povezovanje institucij, • več sodelovanja z NVO, drugimi organizacijami, ki se srečujejo s starimi, • Dvig denarne enkratne pomoči za posamezno starejšo osebo (več denarja in namenov za dodelitev sredstev, npr. pripomočki), • Akcija dobrotnik : za osebe, ki potrebujejo denarno pomoč, • Ustanovitev pisarne za starejše (informacije, pomoč pri obrazcih, ki so pogosto v e-obliki, pomoči pri oporoki), • Izboljšati informiranje (vsebinsko, o obstoječih programih, na različne načine),

	• Informirati v LAS glede možnosti pravnega svetovanja, • Izvajati delavnice na teme varna uporabe spleta, dedovanja, • razbremenitveni pogovori za svojce starejših, za svojce oseb z motnjo v duševnem razvoju, demenco itd. (mogoče v sodelovanju s CSD in ZD), • Izvajanje delavnic centra za krepitev zdravja izven mesta, • pri akciji 40 dni brez alkohola nagovarjati skupino starejših oziroma organizirati podobne akcije za posamezne starostne skupine s podporo mentorja, • Psihoterapevtsko svetovanje (pogovori).
--	---

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

V občini Brežice so občani pokazali visoko ozaveščenost o pomenu materialne preskrbljenosti, zaposljivosti in socialne varnosti starejših (*»...na človeški ravni povečati pozornost do pomoči potrebnih - materialno in duhovno, posebno za osamljene...«, »...,starejši potrebujejo večjo materialno varnost npr. kurjava pozimi, dostopnost do toplih obrokov...«*).

Med ključnimi izzivi izstopajo **nizke kmečke pokojnine**, saj je delež prebivalcev z majhnimi pokojninami bistveno višji kot v drugih slovenskih občinah. Za občane v stiski sta na voljo dve obliki enkratne finančne pomoči, vendar pogosto ne zadostujeta za pokritje vseh potreb. Na delavniških srečanjih se je zato oblikovala pobuda za **program »Dobrotnik«**, ki vključuje posameznike donatorje in omogoča neposreden stik med njimi in prejemniki pomoči. Takšen način lahko dolgoročno prispeva k vzpostavitvi toplih medčloveških odnosov.

Pomembna pridobitev občine je tudi **Večgeneracijski center**, ki izvaja brezplačne programe, ključne za izboljšanje kakovosti življenja starejših. Skozi te programe starejši pridobijo različne veščine, se vključujejo v prostovoljske dejavnosti, za katere so lahko plačani preko prostovoljske pogodbe, ali delujejo kot mentorji in učitelji s plačilom po računu. Center organizira tudi preventivne delavnice o nasilju ter nudi brezplačno pravno pomoč. Center se delno financira s strani občine, delno preko projektov. V prihodnje bo ključno zagotoviti trajnostno financiranje centra in njegovih programov.

Na vseh področjih – od finančne pomoči do preprečevanja nasilja nad starejšimi – ostaja izziv ustrezno **informiranje skupnosti**. Delavniška srečanja lokalne akcijske skupine so pokazala, da občanom pogosto primanjkuje pravih informacij, hkrati pa je nujno okrepiti sodelovanje med vsemi deležniki, ki delujejo na tem področju.

5.6 Infrastruktura, zunanje površine in javni objekti

a. Opredelitev področja

Dobra in lepa infrastruktura omogoča ljudem mobilnost, jih spodbuja k dejavnemu življenju, samostojnosti in medgeneracijskem sodelovanju, slaba in neskladna infrastruktura pa to ovira ali onemogoča.

Zelo pomembno je na primer, da so javne površine čiste in prijetne, da je zelenih površin in klopi z naslonjalom na prostem dovolj, da so dobro vzdrževane in predvsem varne. Pločniki ob cestah naj bi potekali neprekinjeno, pomembno je tudi, da imajo dovolj nizke robnike ter so dovolj široki za invalidske vozičke. Smiselno je, da ob cestah v kraju ni ovir, ki bi voznikom preprečevale dobro vidljivost, da so ceste primerno vzdrževane, razsvetljene in dobro označene.

Tudi javne ustanove morajo biti jasno označene z napisi tako zunaj kot znotraj, imeti morajo dostopna dvigala, klančine, ograje ob stopnicah ter ne spolzka tla. Biti morajo primerno osvetljene. Lahko dostopnih naj bi bilo dovolj javnih stranišč, ki so čista in primerno vzdrževana. Ob poteh so dobrodošli nadstreški, pod katere se lahko pešci zatečejo v primeru dežja.

Izjemnega pomena je, da so storitve v skupnosti (trgovine, centri, uradi) na voljo skupaj in blizu bivališč starejših ljudi ter da so lahko dostopne; idealno je, da se nahajajo v pritličju stavb. S trendom urbanizacije se na podeželju marsikje storitve ukinjajo. Poleg prevozov, ki poskrbijo, da starejše pripeljemo do storitev, pa bi bilo smiselno razmišljati tudi o tem, kako storitve pripeljati do starejših. V preteklosti smo tudi v Sloveniji imeli kar nekaj dobrih praks tako imenovanih potujočih trgovin, ki se danes počasi vračajo nazaj.

V starosti prijaznih občinah obstajajo programi, v katerih se stari ljudje, po možnosti skupaj z načrtovalci in strokovnjaki, sprehodijo po občini in skupaj preverijo kako starosti prijazno je njihovo bivalno okolje in iščejo rešitve na podlagi želja in potreb starejših ljudi na eni strani in realnih možnosti na drugi. Posebna pozornost je namenjena tudi temu, da se ne vlaga zgolj v fizično pripravo prostora, ampak tudi v vzdrževanje, predvsem pa v programe, katerim je prostor namenjen. Drugače tvegamo, da nastajajo vedno novi prostori, starejši prostori pa samevajo in ostajajo mrtvi.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	INFRASTRUKTURA, ZUNANJE POVRŠINE IN JAVNI OBJEKTI
----------	---

IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Urejeno okolje, parki in sprehajalne poti (npr. ob Savi), • kolesarske steze (Brežice – Dobova – Krška vas), • prostor za društva v starem domu upokojencev, • označenost za varen promet, • kulturni spomeniki (npr. Vodovodni stolp, grad), • javno stranišče na tržnici, • urejena dostopnost pločnikov z invalidskim vozičkom.
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Ureditev mestnega jedra, • slaba krajevna dostopnost med nekaterimi kraji in do mesta (ni pločnikov ali kolesarskih stez, npr. iz Arnovega sela, Dolenje vasi in Pohance do Brežic, pločnik Velike Malence – Mrzlava vas), • boljša povezanost peš poti in kolesarskih stez, • javna razsvetljava ob pešpoteh, • življenje po krajevnih skupnostih (ni manjših trgovin, pošt, javnega prevoza, centralizacija storitev v mestu), • ni cenovno dostopnih stanovanj, • več parkirnih mest pri Zdravstvenem domu in Bolnišnici Brežice, • avtobusna postaja (ni odprta, hladna, toaletni prostori, čakalnica), • boljša razporeditev avtobusnih postajališč (npr. pri pokopališču in pri Domu upokojencev in ne samo vmes), • mobilne enote (WC-ji in klopce pri Vrbini proti Mostecu, nasip ob Savi), • železniška postaja (vstop in izstop iz vlaka), • dvigala v večstanovanjskih hišah, • 24 - urna javna stranišča (na pokopališču in ob cesti do pokopališča, v trgovinah in centrih, na parkiriščih, ob sprehajalnih poteh, v starem mestnem jedru...), • klopce (ob sprehajalni stezi ob Savi, na nasipu, Vrbina), • ograja na mostu čez Savo (most se ziba), • dostopnost za invalide (npr. park pri gradu), • urejanje okolja (razpadajoče hiše, pasji iztrebki, zelene površine ob blokih, vandalizem), • varnost (varno gibanje v naravi, varno prečkanje ceste), • ureditev in prilagoditev pločnikov za invalidske vozičke, • ureditev prehodov za pešce (npr. pri gradu Brežice – umiritev prometa),

	• Večgeneracijski center ni na pravi lokaciji (ni dostopen starejšim, ni v centru mesta), • prostor za srečanja starejših, • urediti celotni javni prostor starosti prijazno, • umestiti zelene površine okrog blokov pri vseh novogradnjah.
IZ STROKE DODAJAMO	• Sistematično urejanje prostora po priporočilih SPMO.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Urediti možnosti so-rabe prostorov Večgeneracijskega centra za dejavnosti starejših, • narediti pregled stanja po krajevnih skupnostih in pripraviti načrt aktivnosti (kako je glede uporabe skupnih prostor, koledar dogajanja, razširiti možnost uporabe prostorov ipd., imeti nekoga, ki bi povezal dejavnosti po krajevnih skupnostih), • pregledati javne površine z vidika starosti prijaznega okolja in jih nadgraditi s potrebami in željami občanov ter realnimi možnostmi, • usposabljanje osebe na občini za področje urejanja prostora po smernicah SPMO, • dodati nalepko "Sopotnik" na parkirnih mestih za invalide.

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

Občina Brežice po mnenju številnih občanov ponuja dobre pogoje za kakovostno staranje, saj ima zdravo okolje, ki se odraža v svežem zraku, tišini, zelenih površinah in urejenih pešpoteh. Kljub temu pa so prav na tem področju občani izrazili največ konkretnih želja in predlogov za izboljšave.

Nekatere glavne pobude s strani občanov so se nanašale na urejanje skupnih prostorov po krajevnih skupnostih, ureditev javnih sanitarij v mestu Brežice in urejanje medkrajevnih povezav.

Na delavniškem srečanju 6. februarja 2025 so se članom lokalne akcijske skupine pridružili predstavniki občinske uprave, pristojni za infrastrukturo, zunanje površine in javne objekte. Aktivno so sodelovali v razpravi **o predlogih za izboljšave**. Številne predloge so podprli in se strinjali, da jih je smiselno obravnavati bodisi v okviru strategije bodisi ločeno. Med drugim so sporočili, da je že načrtovana gradnja 137 parkirišč pri Tenis centru Brežice in Knjižnici Brežice, da bodo na javnem stranišču na tržnici namestili manjkajoče obešalo ter preverili možnost odprtja stranišča na pokopališču v mestu. Prav tako bodo s

koncesionarjem (Nomago) preučili ureditev avtobusne postaje, DRI pa ponovno pozvali k ureditvi ograje na mostu, kar je načrtovano za leto 2025. Enako velja za gradnjo novega mostu čez Savo, ki je predvidena v državnem prostorskem načrtu za HE Mokrice.

Občina je opozorila tudi na nekatere predloge, ki niso v njeni pristojnosti, na primer delovanje Slovenskih železnic; ali pa kjer Občina sledi državnim usmeritvam, kot je omejevanje javne razsvetljave zaradi svetlobnega onesnaževanja. Postavitev klopi ob nasipu prav tako ni mogoča, saj gre za varovano območje.

Predstavniki občine so razjasnili tudi nekatere nejasnosti, med njimi označbo za kolesarsko stezo, ki je zaradi projekta trenutno označena kot pot izključno namenjena kolesarjem. V prihodnosti občina vidi možnost označitve poti kot večnamenske (torej tudi za pešce ipd.), pri čemer bo sprememba označbe mogoča po zaključku projekta.

Ob številnih praktičnih predlogih in možnih rešitvah je spodbudno, da občina izkazuje tudi interes za **izobraževanje na področju urejanja prostora** v skladu s smernicami programa Starosti prijazna mesta in občine (*»...izboljšanje infrastrukture, urediti javni prostor, da bi postal primernejši za starejšo populacijo,...kjer bi se ti počutili varne...«*).

5.7 Bivališča

a. Opredelitev področja

Bivališče je za človeka več kot le streha nad glavo. Je prostor varnosti, zasebnosti, udobja in spominov. Kot taka bivališča, njihova funkcionalnost, opremljenost ter lepota in skladnost močno vplivajo na življenje ljudi. V starosti, ko se pogosto spreminjajo zdravstvene in socialne potrebe, pa postane primerno bivališče še pomembnejše. Prav zato je stanovanjska problematika ena ključnih dimenzij pri oblikovanju starosti prijaznih mest in občin. Ta koncept spodbuja okolja, v katerih lahko starejši ohranijo dostojanstveno, varno in aktivno življenje, tudi ko se njihove zmožnosti s časom spremenijo.

V tej luči je ključno **prilagajanje stanovanja za življenje v času pešanja moči**. Sodobno načelo gerontologije je, da naj človek, če je le mogoče, ostane na stara leta v svojem stanovanju. Hiše in stanovanja pa niso bila grajena primerno za stare ljudi, ki pešajo ali potrebujejo pomoč in oskrbo. Stopnice, visoke kadi, pragi, preozka vrata ipd. staremu človeku otežijo ali celo onemogočijo gibanje po stanovanju in okolici, samostojno uporabo sanitarij ter povečajo nevarnost padcev. Tako je človek vse bolj priklenjen na svoj dom in posteljo, s tem pa velikokrat tudi socialno izoliran. Neprilagojeno stanovanje je tudi velika ovira za pomoč svojcev. Vse to skrajša čas, ko lahko za človeka skrbijo doma. Že nekaj časa stroka in politika ozaveščata in informirata ljudi, kako naj prilagodijo svoje stanovanje za

starost. V okviru ozaveščanja in informiranja je pomembno spodbujati starejše, da se sami poslužujejo preprostih ukrepov (npr. označevanje pragov, odstranitev preprog, senzorske luči ...), ki zmanjšajo tveganje za poškodbe na domu. Dobre prakse na tem področju so nekatere starosti prijazne občine, ki same ali s pomočjo države organizirajo v svoji upravni službi za okolje, prostor in infrastrukturo svetovalno pomoč občanom za prilagajanje njihovih stanovanj za starost. V Evropi se na tem področju uveljavlja tudi nepovratna javna finančna pomoč in ugodni krediti.

Eden zanimivih in vse bolj aktualnih pristopov k starosti prijaznemu bivanju je **sobivanje starejših oseb**. Gre za skupna gospodinjstva ali stanovanjske skupnosti, v katerih si več starejših deli prostore, stroške in skrbi. Sobivanje prinaša številne prednosti: zmanjšuje občutek osamljenosti, spodbuja medsebojno pomoč in zagotavlja večjo socialno vključenost. Takšne oblike sobivanja najdemo bodisi v večjih stanovanjskih kompleksih z individualnimi enotami in skupnimi prostori, bodisi v manjših hišah, kjer si starejši delijo na primer kuhinjo, dnevno sobo in vrt. Pri tem pa velja omeniti tudi, da je za tak način potrebna zavestna odločitev, večja mera odprtosti in fleksibilnosti, z organizacijskega vidika pa poskrbeti za vzpostavitev mehanizmov za reševanja morebitnih konfliktov, skrb za dobre odnose in učinkovito dogovarjanje (na primer v obliki rednih hišnih srečanj, po možnosti s pomočjo zunanjega mediatorja).

V Sloveniji je zelo razširjena tudi praksa **večgeneracijskih hiš**, kjer pod eno streho živijo različne generacije – stari starši, odrasli otroci in vnuki. Ta oblika bivanja gradi na vrednotah medsebojne solidarnosti, skrbi in prenašanja izkušenj med generacijami. Starejši pogosto nudijo pomoč pri varstvu otrok ali gospodinjstvu, medtem ko jim mlajši vračajo podporo pri opravilih, ki jih sami težje opravijo. Večgeneracijsko bivanje lahko krepi družinske vezi, zmanjšuje socialno izolacijo in zagotavlja občutek varnosti. Vendar pa zahteva tudi jasno postavljena pravila sobivanja in prilagajanje različnih življenjskih slogov, drugače je lahko učinek ravno obraten.

Čeprav o **domovih za starejše** govorimo v prvi točki tega poglavja, je na tem mestu smiselno nameniti nekaj besed stavbnemu vidiku domov za starejše – to je njihovim sodobnim arhitekturnim smernicam. Če se v kraju pripravlja gradnja novega doma za starejše ljudi, je potrebno posebno pozornost nameniti kakovostni umestitvi le-tega v okolje; dobre prakse kažejo naslednje pomembne elemente: lokacija v središču kraja, njegov koncept in arhitektura je narejena po sodobnih načelih za oskrbovalno ustanove – tako da dom z vidika funkcionalnosti, osvetljenosti sob in videza stavbe v celoti kulturne podobe kraja lahko služi svojemu namenu in je v ponos kraju. Kaj to pomeni? Da je koncept njegovega delovanja t. i. četrta in peta generacija domov za stare ljudi, vpeta v življenje kraja in strokovno središče celotne dolgotrajne oskrbe v kraju. Devet od desetih stanovalcev

ima enoposteljne sobe – takšna je danes osnovno strokovno merilo za kakovostno oskrbo v ustanovi v tujini, v Sloveniji je realnost še zelo drugačna, dejstvo pa je, da je dragocena vsaka enoposteljna soba več. Poleg tega pa novejša generacija domov dajejo prednost manjšim bivanjskim enotam, ki v čim večji meri posnemajo ljudem domače bivalno okolje. Zavzetost pri iskanju najboljšega možnega načina za uveljavljanje novih konceptov glede na realne možnosti omogoča, da ljudi na stara leta že z izborom lokacije doma ali njegovo arhitekturo lokalna skupnost ne odrine na svoj rob in v institucionalizirane življenjske razmere, ki jih nikoli v življenju niso imeli in ovirajo osebno človeško zorenje in sožitje.

Z vidika urbanizma so bivališča v starosti prijaznih mestih del celovitega prostora, ki omogoča kakovostno staranje. Ne gre le za arhitekturo posamezne stavbe, temveč za načrtovanje sosesk in mest, kjer so povezane stanovanjske, storitvene, družbene in rekreacijske funkcije. Pri tem velja pomisliti na dostopnost in umeščenost bivališč, na povezavo z javnim prostorom, ustrezno stanovanjsko gostoto in mešano rabo prostora ter mešanico raznovrstnih stanovanjskih oblik. Takšen pristop omogoča, da starejši niso izključeni, temveč aktivni soustvarjalci skupnosti, v kateri živijo.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	BIVALIŠČA
STANJE	Stanovanjske enote v Večgeneracijskem centru Brežice.
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	Obstoječe oblike sobivanja.
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	- Življenje po krajevnih skupnostih (ni manjših trgovin, pošt, javnega prevoza, centralizacija storitev v mestu), - ni cenovno dostopnih stanovanj, - pomoč pri prilagajanju stanovanj za starost (npr. s pripomočki – držala, preureditev kopalnice, s sofinanciranjem ipd.), - starejši ostajajo sami v velikih hišah (raziskati možnosti za oblike sobivanja), - Večgeneracijski center ni na pravi lokaciji (ni dostopen starejšim. ni v centru mesta), - prostor za srečanja starejših.

IZ STROKE DODAJAMO	• Ozaveščanje na področju prilagajanja stanovanj in gradnje hiš, primernih za starost, • sistematično urejanje prostora po priporočilih SPMO.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Vzpostavitev oblike sobivanja za starejše (tudi podpreti dosedanje zametke sobivanj), • alternativne oblike bivanja na podeželju, • izgradnja stanovanjskih skupnosti za starejše.

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

V občini Brežice so tako občinska uprava kot občani izkazali **veliko zanimanje in odprtost za raziskovanje različnih oblik sobivanja starejših**. Mnogi prepoznajo potrebo po iskanju modelov, ki bi omogočili učinkovitejšo rabo bivanjskih prostorov, saj so hiše pogosto prevelike za posameznike, tako z vidika vzdrževanja kot samostojnega bivanja: *»Smiselno bi bilo poiskati model sobivanja v hišah, ki so običajno prevelike za posameznika, tako z vidika vzdrževanja kot samostojnega bivanja...«* Prav tako se izraža želja po možnostih bivanja v stanovanjskih skupnostih: *»Pogrešamo možnosti bivanja v obliki stanovanjskih skupnosti...«*.

V Sloveniji, razen večgeneracijskih hiš, še vedno primanjkuje drugih oblik sobivanja, medtem ko v tujini obstajajo številni primeri dobrih praks, ki lahko služijo kot navdih. Pri tem bo ključno usklajevanje želja občanov s potrebami in realnimi možnostmi občine.

Ker v občini Brežice številni občani že živijo v **večgeneracijskih hišah**, bi bilo v prihodnje smiselno **razviti programe za krepitev in podporo** tudi tej obliki sobivanja.

5.8 Mobilnost in prevozi

a. Opredelitev področja

Podobno kot prostorska ureditev tudi prevoz zelo vpliva na kakovost življenja starih ljudi, na njihovo samostojnost in socialno vključenost, oziroma na osamljenost in socialno izključenost.

Po smernicah SZO je pomembno, da je v kraju vzpostavljen javni prevoz, ki je zanesljiv in časovno dovolj pogost tudi zvečer, ob koncu tedna in med prazniki. Vozila javnega prevoza naj bodo čista, lepo vzdrževana in dostopna; bistveno je tudi, da imajo sedeže, ki so prednostno namenjeni starim ljudem in invalidom. Potniki naj zlahka dostopajo do popolnih informacij o linijah, voznem redu in oskrbljenosti za osebe s posebnimi

potrebami. Biti mora dovolj postaj za izstop potnikov, na primernih in varnih mestih. Dobra praksa nekaterih občin je organizacija prevoza za starejše v okviru šolskih prevozov.

Kjer je javni prevoz omejen, je dobrodošlo, da so na voljo prostovoljske prevozne usluge. Takšne so na primer organizirane v sklopu vseslovenskih prostovoljskih projektov za mobilnost starejših Sopotniki in Prostofer, občina pa to lahko organizira tudi sama tako, da na ustrezen način povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in ne zmorejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov, z aktivnimi vozniki vseh generacij, ki radi priskočijo na pomoč. Brezplačni prevozi za starejše slonijo na prostovoljskem delu, zato je v tem oziru zelo pomembna tudi skrb za prostovoljce, ki prevoze opravljajo.

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	MOBILNOST IN PREVOZI
STANJE	• Mestni promet Brežice (izvajalec je Nomago, 2 liniji), • Slovenske železnice, • Zavod Sopotniki.
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Mestni avtobus (do pokopališča in Doma upokojencev), • Zavod Sopotniki, • šolski avtobus.
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Zagotavljanje brezplačnih prevozov za starejše čez cel dan in ob vikendih (Zavod Sopotniki), • omogočiti prevoze na dogodke, srečanja ipd., • povečati možnosti za brezplačne prevoze (Sopotniki ne pokrivajo potreb, več prostovoljcev Sopotnikov), • izboljšati javni prevoz (boljše avtobusne povezave med kraji, prevozi iz vasi do mesta v popoldanskem času ipd.), • postavitev dodatnih avtobusnih postaj (direktno pri pokopališču in pri Domu upokojencev; ne samo med njima), • dodatna taxi služba.
PREDLAGANE REŠITVE OBČANOV	• Mini bus za popoldanske dogodke, • povezovanje linije mestnega avtobusa s obstoječimi aktivnostmi (npr. telovadba, nato prevoz do VGCja), • nadgraditi javni prevoz s popoldansko vožnjo, • organizirati prevoz do javnih ustanov, trgovin ipd.,

- nagrajevanje in s tem lažje pridobivanje prostovoljcev šoferjev,
- dan brez avtomobilov,
- izboljšati informiranje o javnem prevozu (objava voznega reda na spletu in na vseh avtobusnih postajališčih),
- skupaj s društvom upokojencev in drugimi društvi identificirati tiste dogodke, za katere bi bilo smiselno organizirati dodatni prevoz,
- dopolniti/identificirati smiselna dodatna avtobusna postajališča,
- kombinirati šolski prevoz s prevozom za starejše in druge ranljive Skupine.

c. komentar na sliko stanja v občini Brežice

Brezplačni prevozi za starejše, ki jih v občini Brežice izvaja Zavod Sopotniki, so med občani zelo dobro sprejeti in ocenjeni kot izjemno prijazni do starejših. V vprašalniku so številni občani izrazili željo po **razširitvi storitve** tudi na popoldanski in večerni čas, da bi omogočili prevoze na različne aktivnosti in dogodke, kar ostaja ena izmed potreb (*»...pri uporabi storitev Sopotnikov predlagam, da bi bila možnost koriščenja tudi po 15. uri in med vikendom...«*).

V prihodnje bo smiselno celostno urejati področje prevozov za starejše, saj se družba hitro spreminja, tradicionalne podporne mreže pa postajajo manj zanesljive pri zadovoljevanju teh potreb. Za generacijo baby boomers, ki je vajena večje mobilnosti in aktivnega družabnega življenja, bo dostopnost prevozov še toliko pomembnejša.

Ena od predlaganih rešitev je povezava **linije mestnega avtobusa z obstoječimi aktivnostmi za starejše**, kar bi lahko izboljšalo dostopnost in omogočilo večjo vključenost starejših v družbeno življenje.

5.9 Skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja v prehodu iz tradicionalne v post tradicionalno družbo

a. Opredelitev področja

V tradicionalni kmečko-obrtniško-stanovski družbi so materialna varnost, oskrba onemoglih in povezanost generacij slonele na družini in deloma na krajevni soseski ter sorodstveni mreži. V izjemnih primerih, kot so sorodstvene in krajevne socialne mreže

odpovedale, je blažila stisko starih ljudi solidarnost v širši skupnosti, zlasti dobrodelnost verskih organizacij. V tradicionalnih socialnih mrežah so stari ljudje zadovoljevali tudi svoje nematerialne potrebe, seveda na ravni razmer tistega časa. Bili so vtakani v tesno medgeneracijsko povezanost, zlasti z vnuki, ki so jih varovali in jim s pripovedovanjem predajali narodno izročilo in svoje življenjske izkušnje, srednji generaciji pa svetovali pri njihovem delu, kar jim je dajalo tudi družbeni ugled in položaj.

Če so se tradicionalni vzorci spreminjali počasi, obdržali pa zelo dolgo, lahko za nove razmere rečemo, da se je v kratkem času zgodilo veliko sprememb. Industrijska družba 20. stoletja je materialno varnost starih ljudi socializirala s sistemi zavarovanj, z institucijami za oskrbo in programi za stare ljudi, ki delujejo bodisi v okviru javne mreže, na osnovi civilne samoorganizacije ali kot profitna podjetniška dejavnost. Dvovgeneracijska nuklearna družina in krajevno sosodstvo sta v modernih medčloveško odtujenih urbanih naseljih, kjer je veliko priseljevanja in odseljevanja, v veliki meri izgubila stik s starimi ljudmi, s tem pa tudi svojo vlogo pri zadovoljevanju materialnih potreb starejših. Nematerialne potrebe pa so bile v industrijsko-potrošniški družbi sploh zelo odrinjene na stran ali v zasebno sfero. Na področju oskrbe se je uveljavilo prepričanje, da lahko razne socialne ustanove za starostnike s svojimi storitvami zadovoljijo vse njihove potrebe. To je iluzija, saj se osebnega medčloveškega odnosa, ki ga človek nujno potrebuje vse življenje, v starosti pa še posebej, ne da spremeniti v storitev, ki bi jo lahko zaposleni opravljali po »normativih«.

Na področju medgeneracijskih odnosov ima veliko težo dejstvo, da se znanje, ki je osnovna vrednota vsake družbe, bliskovito množi. Danes mlajši za svoje preživetje in uspeh niso več odvisni od znanja svojih staršev, kakor je to bilo vso zgodovino, ampak je celo obratno – starejši se učijo od mlajših uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, da lahko gredo v koraku s časom. Na področjih, ki bi jih mlajše generacije zelo potrebovale, npr. varovanje in krepitev duševnega zdravja, lepšega sožitja, zakoreninjenost v osnovne socialne vrednote delavnosti, poštenosti, sočutne solidarnosti in duhovnega zorenja osebnosti, skrbi za skupno dobro ipd., so starejše generacije marsikdaj tudi same nemočne, da ne morejo ne z zgledom ne s spoznanji pomagati mladim. Danes je v zavesti večine osebna skrb za zdravo prehrano, gibanje in vseživljenjsko izobraževanje, medtem ko so navedena področja nematerialne blaginje bila v preteklem času sistematično zanemarjena in je enako tudi v današnji potrošniško-tehnološki družbi.

V današnji Evropi še delujejo tradicionalne socialne mreže, vendar pa slabijo, kar se kaže zlasti v sožitju družine in lokalne skupnosti. Moderne industrijske socialne mreže so dosegle visoko raven učinkovitosti, kljub temu pa so celo na materialnem področju čedalje bolj nezadostne; pomislimo na primer na kadrovske krize pri zadovoljevanju materialnih storitev v dolgotrajni oskrbi.

Iz problemov se čedalje jasneje kažejo tudi rešitve. Stroka in politika se ponekod vse bolj zavedata, da je za preživetje ključnega pomena primerna podpora še delujočim tradicionalnim socialnim mrežam, da bodo delovale in se razvijale skupaj z novimi v skladu s potrebami časa in vsemi razpoložljivimi viri. Tako se sodobne oskrbovalne ustanove zavedajo svoje ne-samozadostnosti in se odpirajo skupnosti, njihova pozornost na opravljanje storitev iz industrijske dobe pa prehaja v integriran oskrbovalni odnos. Te usmeritve marsikje niso več samo spoznanja in razvojno nujni principi, ampak preizkušene dobre prakse. Mnoge od njih smo omenili že v prej naštetih področjih, ko smo na primer kratko orisali sodobni krajevni dom za oskrbo, mrežo neformalnih oskrbovalcev ter usposabljanja zanje, razbremenilne programe za družinske oskrbovalce v kraju, skupine na osnovi samopomoči, prostovoljstvo za nematerialne potrebe (družabništvo in skupine za kakovostno staranje), sistematično informiranje in ozaveščanje celotne skupnosti o staranju in sožitju, nove programe za medgeneracijsko sodelovanje, javno podporo pri prilagajanju stanovanj itd. Tukaj nam ostaja osrednji program, ki povezuje vse to v lokalno celoto in s tem odgovarja na enega največjih izzivov današnjega časa: na razdrobljenost in razdvojenost. Ti dve težnji sta namreč v lokalnih skupnostih mnogokrat glavni vzrok neuspeha na vseh področjih in povzročata, da skupnost ne uspe uresničiti sicer sodobno načrtovanega programa.

Starosti prijazna skupnost je program Svetovne zdravstvene organizacije in EU, v katerem se povezujejo občine in mesta s političnim ciljem razvoja v smeri starosti prijazne občine ali mesta. To pomeni, da pristopijo k tem nalogam na sistematičen način.

Prvič tako, da odgovornost za razvoj porazdeljeno in usklajeno nosijo vsi: predstavniki Občine, civilna sfera in stroka, starejši ljudje sami. Motor tega je lokalna akcijska skupina starosti prijazne skupnosti, ki prenaša informacije, daje pobude in jih po potrebi tudi tako ali drugače pomaga uresničevati. Nič manj niso pomembne druge funkcije lokalne akcijske skupine: povezovanje vseh deležnikov pri razvoju starosti prijazne skupnosti, usposabljanje za razvoj na tem področju, izmenjava izkušenj, iskanje rešitev na skupna vprašanja, ažurna izmenjava informacij med vsemi deležniki, usklajevanje dela in širjenje pomembnih informacij v celotno skupnost. Z lokalno akcijsko skupino dobi občina kompetenten organ za razvoj na področju staranja in sožitja generacij, ki celostno zajame vso skupnost. Vsak od deležnikov namreč pokriva svoj krog starejših ljudi in tistih, ki z njimi delajo in živijo, skupno pa vse; ali pa vsaj sproti pokaže, če je kak del obstoječih mrež izpadel iz skupine. Ko delo postane intenzivnejše, npr. v primeru projekta ali uresničevanja letnega načrta, se lahko lokalni skupini pridruži ožja skupina, sestavljena od treh do šestih članov, v kateri so prav tako predstavnik občine, predstavnik stroke in predstavnik LAS (predlagan ali izvoljen).

Drugi način sistematičnega pristopa je sledenje korakom programa starosti prijaznih mest in občin: 1. vzpostavitev in vodenje struktur za delo – določitev koordinatorja in vzpostavitev lokalne akcijske skupine, 2. pregled in analiza stanja, 3. načrtovanje - priprava strategije in nato sproti načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov, 4. ukrepanje - delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov, 5. evalvacija oziroma sproti pregled napredka, 6. obeležje dosežkov in praznovanje. Ti koraki omogočajo, da se iniciative premaknejo iz predlogov in želja na višjo občinsko raven, da se stanje izboljšuje korak za korakom in ne vse naenkrat, vendar vztrajno leto za letom, da je ukrepanje usklajeno in porazdeljeno, ne pa naključno in razdrobljeno (vsak v svojo smer). S tem je tudi učinek precej večji, nenazadnje pa se stanje sproti ocenjuje in tako iz leta v leto spoznavamo kam naj bo usmerjeno naše delo.

Občine, ki pristopijo k programu Starosti prijaznih mest in občin, se odločijo tudi za določene principe dela oziroma vrednote. V slovenski mreži poskrbimo, da te principe uresničujemo tudi pri načrtovanju strategije, predvsem pa letnih načrtov in sicer tako, da vključimo različne vrste ciljev: a. taki cilji, ki povezujejo različne deležnike in skupnost, b. take cilje, ki odločilno prispevajo k napredku na nekem področju, tekom let tako, da napredujejo vsa področja, c. take cilje, da omogočajo vključevanje starejših ljudi, posebej tistih, ki so sicer bolj odrinjeni, nedostopni, ranljivi.

Pri vsem tem ima posebno mesto občinski koordinatorski (ali manjša koordinatorska skupina v kolikor je smiselno da se naloge razporedijo) starosti prijazne občine, zaposlen v občinski upravi, ki poskrbi, da program teče in ne obtiči na mestu. Da svoje delo lahko kompetentno opravlja, opravi dvoletno osnovno usposabljanje za koordinatore starosti prijaznih mest in občin, ki ga vodi Inštitut Antona Trstenjaka. V določenih primerih (na primer v primeru kadrovske krize, posebne želje občine) se koordinatorski skupini lahko pridruži tudi sodelavec Inštituta Antona Trstenjaka kot zunanji koordinatorski.

Zadnja rešitev, ki se kaže v programu Starosti prijaznih mest in občin, ki pomaga lokalni skupnosti v celostni rasti ter v izogib razdrobljenosti in razdvojenosti, je vključenost v Slovensko in Svetovno mrežo starosti prijaznih mest in občin. Namen mrež je skrb za kakovostna orodja za delovanje na lokalni ravni, za izmenjavo izkušenj med slovenskimi občinami pa tudi izmenjava dobrih praks s tujimi občinami, iskanje rešitev za skupne izzive na slovenski ravni, po potrebi tudi politično udejstvovanje, da se dosežejo določene spremembe, ki odločilno posegajo v razvoj občin. Tako vsaka občina lahko gradi na dosežkih in spoznanjih drugih občin, sama pa v to zakladnico izkušenj doda svoje dosežke. Slovensko mrežo koordinira Inštitut Antona Trstenjaka, nacionalni inštitut za področje staranja in medgeneracijskega sožitja že več kot petnajst let.

Možnosti ukrepanja glede na strokovne smernice in dobre prakse za področje skrbi za celostni razvoj oz. za sodelovanje deležnikov, uresničevanje strategije starosti prijazne občine Brežice ter povezanost s svetovno in slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin (SPMO)

Podpodročje ukrepanja	Možnosti ukrepanja
URESNIČEVANJE PROGRAMA STAROSTI PRIJAZNE OBČINE	Delovanje lokalne akcijske skupine SPO Brežice. Skrbeti za povezovanje, pretočnost informacij in izobraževanje deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja ter celostni razvoj programa SPO. • Organizirati srečanja lokalne akcijske skupine, od 2 do 4-krat letno za načrtovanje, spremljanje in evalvacijo uresničevanja letnih načrtov te strategije; izobraževanje in medsebojno informiranje. Delovanje delovnih skupin za uresničevanje posameznih nalog ali aktivnosti strategije SPO Brežice in večjo povezanost med deležniki. • Organizirati srečanja delovnih skupin za uresničevanje aktivnosti letnega načrta. Delovne skupine pod vodstvom določenega koordinatorja natančneje opredelijo aktivnost, vodijo njeno uresničevanje in evalvacijo. Takšno skupno delo na skupnih ciljih povezuje deležnike in skupnost. Skrb za kakovostno izpeljavo vseh korakov programa SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje - priprava strategije in nato sprotne načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov, 3. ukrepanje - delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov, 4. evalvacija oziroma sproten pregled napredka. • Poskrbeti za pravočasno pripravo novega letnega načrta v skladu z načinom opisanim v tej strategiji. • Poskrbeti za vsakoletno evalvacijo letnih načrtov, 3-letna temeljitejša evalvacija, predstavitev rezultatov evalvacije ožji in širši javnosti ter praznovanje ob doseženih rezultatih.

	• Zagotavljanje potrebnih sredstev za izvajanje strategije SPO Brežice, proračunskih in po možnosti projektnih (nacionalnih in mednarodnih), donatorskih itd. Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: Povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks. • Poskrbeti za vključenost v svetovno in slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin ter za izpolnjevanje obveznosti določenih v mreži. Koordinator in njegovi ožji sodelavci se udeležujejo srečanj nacionalne mreže starosti prijaznih mest in občin. • Vključenost, mreženje in izobraževanje v okviru drugih povezovanj občin. Usposabljanje občinskega koordinatorja Starosti prijazne občine Brežice • Opravljeno osnovno usposabljanje za novega koordinatorja SPO Brežice
--	---

b. Slika stanja v občini Brežice

PODROČJE	Skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja v prehodu iz tradicionalne v post tradicionalno družbo
IZPOSTAVLJENO KOT POZITIVNO	• Skrb občine za usklajeno delovanje društev in ustanov, • financiranje aktivnosti, • participacija občanov (aktivno sodelovanje v društvih in udeležba, organizacija aktivnosti, prostovoljstvo, podajanje predlogov, skrb za okolje, skrb za svojce..).
IZPOSTAVLJENI PROBLEMI/ POTREBE	• Premalo sodelovanja in povezovanja med društvi, organizacijami in posameznimi deležniki, • vključevanje starejših v odločitve namenjene starejšim.

b. Komentar na sliko stanja v občini Brežice

Vzpodbudno je, da je Občina Brežice prepoznala področje staranja in medgeneracijskega sožitja kot pomembno (*»...veseli nas, da ste se začeli pogovarjati o*

starostnikih...«) in se odločila, da ga sistematično naslovi, najprej s pripravo študije in strategije za starejše.

Tako občinska uprava kot sami občani, ki so sodelovali pri pripravi študije (preko odgovorov na vprašalnike, delavniških srečanj in srečanj lokalne akcijske skupine) so izkazali zavedanje, da je za kakovostno delo na področju staranja in medgeneracijskega sožitja v občini potrebno sistematično, skupno in konkretno delo, ki potrebuje svoj čas. Za to je na samem začetku prizadevanj pomembna dobra vzpostavitev struktur, med drugim takšnih, ki **vključujejo starejše** pri samih procesih priprave in uresničevanja (*»... predstavnike starejših se premalo vključuje v odločanje o tem, kaj bo občina nudila starejšim. Žal so včasih občuti pokroviteljski (paternalistični) odnos, tako ga mnogi občutimo, češ da odločevalci že vedo, kaj je za starejše dobro...«*). Program starosti prijaznih mest in občin in Slovenska mreža starosti prijaznih mest in občin prepoznava nekatere glavne gradnike za celostni razvoj občine na področju staranja, ki so navedeni v zgornji tabeli pod možnostmi za ukrepanje. Zato je zelo spodbudno, da so občani več teh gradnikov tudi že sami izpostavili: **občinski koordinator** (*»...referenta v občinski upravi, ki bi se ukvarjal s problematiko starejših..«*), **skrb za prenos informacij in povezovanje** (*»...skrb za usklajeno delovanje pri društvih in ustanov za starostnike in povezovanje...«*), **celostni razvoj občine** (*»...gledati dolgoročno - skrb za mlade in aktivne, ki bodo enkrat ostareli, da bodo v tem obdobju bolj opolnomočeni...«*), **vpetost v svetovno in slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin** z namenom izmenjave izkušenj in prenosa dobrih praks (*»...nekaj občin je že uspešnih na tem področju in prav je, da jih posnemamo...«*). Razumevanje skupnosti, da je to delo »tek na dolge proge« je zelo dragoceno. Program starosti prijaznih mest in občine zahteva postopno in dolgotrajno delo, pri čemer se skupnost vedno znova uči in prilagaja realnim potrebam. Tako tudi občina korak za korakom, leto za letom postaja vse bolj starosti prijazna.

6 VIRI IN LITERATURA

Drole in Lebar ur. (2014). Podpora samostojnemu bivanju v domačem okolju in dolgotrajna oskrba. V:

http://www.staranje.si/files/upload/images/aha.si_dolgotrajna_oskrba_porocilo_v1.pdf

Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors (2006). Age-Friendly Rural and Remote Communities: A Guide. V: www.health.gov.nl.ca/health/publications/afrrc_en.pdf (sprejem 26.11.2012).

Grdiša Rok (2010). Priročnik za načrtovanje sodobnih oblik bivanja starih ljudi. Ljubljana: Fakulteta za arhitekturo.

Hughes in sod. (2008). Patient Safety and Quality: An Evidence-Based Handbook for Nurses. . AHRQ Publication št. 08-0043. Rockville: Agency for Healthcare Research and Quality. V: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK2665/>

Hughes in O'Sullivan (2016). Family carer training. A resource for those working with Family Carers. V: https://www.iasw.ie/attachments/Family_Carer_Training_Booklet_for_Professionals_19th_Dec.pdf.

Hvalič Touzery Simona (2007). Družinska oskrba starih družinskih članov. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

Hvalič Touzery (2010). Družinski oskrbovalci starih ljudi v Evropi. V: Kakovostna starost, letnik 8, št. 4. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=590>. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si>. <http://www.uke.de/extern/eurofamcare>.

Imperl Franc (2012). Kakovost oskrbe starejših – izziv za prihodnost. Logatec: Firis Imperl & Co., Seniorprojekt.

Imperl Franc (2013). Javni domovi na razpotju. V: Kakovostna starost, letnik 16, št. 3, str. 3–18.

Imperl Franc (2014). Možne strategije razvoja domov za starejše. V: Kakovostna starost, letnik 17, št. 4, str. 3–22.

Imperl Franc (2015). E-Qualin. V: Kakovostna starost, letnik 18, št. 4. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Leichsenring Kai, Billings Jenny in Nies Henk (ur.) (2013). Long-Term Care in Europe. Improving Policy and Practice. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Lipar Tina (2014) po European Commission (2013). Dolgotrajna oskrba v starajočih se družbah – izzivi in politične možnosti. V: Kakovostna starost, letnik 17, št. 4. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=1474>.

Pflegezeitgesetz (2008). Gesetz zur strukturellen Weiterentwicklung der Pflegeversicherung.

https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&jumpTo=bgbl108s0874.pdf#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl108s0874.pdf%27%5D__1537292907162

Pihlar Tanja (2010) po Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (2008). *Kakovostno bivanje v starosti*. V: *Kakovostna starost*, letnik 13, št. 2. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=840>.

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2010). Uradni list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17, 54/19, 81/19, 203/21, 54/22 in 159/22. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10060>

Ramovš Jože (2003). *Kakovostna starost*. Socialna gerontologija in gerontagogika. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Ramovš Jože (2008). *Krajevno medgeneracijsko središče*. V: *Kakovostna starost*, letnik 11, št. 1, str. 26–45.

Ramovš Jože, ured. (2013). *Staranje v Sloveniji*. Raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Ramovš Jože (2013a). *Starosti prijazna občina*. Vademecum. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Ramovš Jože (2015). *Deinstitucionalizacija dolgotrajne oskrbe*. V: *Kakovostna starost*, letnik 18, št. 3, str. 3–25; <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/1535-1.pdf#search=%22deinstitucionalizacija%20dolgotrajne%20oskrbe%22>.

Ramovš Jože (2020). *Integrirana dolgotrajna oskrba*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Ramovš Jože in Ramovš Ksenija (2012). *Družinska oskrba starejšega svojca*. Priročnik na tečaju za družinske oskrbovalce. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Ramovš Ksenija (2015). *Razbremenitev družinskih oskrbovalcev z vidika ZDA in nekaterih evropskih držav*. V: *Kakovostna starost*, letnik 18, št. 2, str. 22–33.

Ramovš Marta, Thibault Maulaert, Ramovš Jože (2020). *Na poti k starosti prijazni skupnosti*. Priročnik za starejše občane in za lokalno akcijsko skupin starosti prijazne občine. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.